Fågelrapport för Uppland 2003

Magnus Bladlund, Joakim Djerf, Bill Douhan, Mats Edholm, Anders Eriksson, Fredrik Friberg, Björn Lundgren, Owe Rosengren, Martin Tjernberg & Pekka Westin

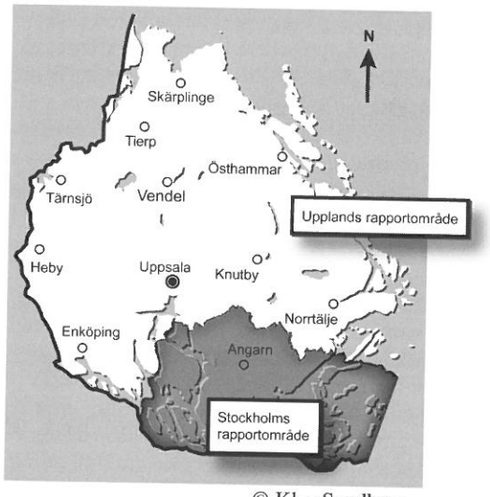
Skäggmes *Panurus biarmicus* © Tero Niemi

Uppland fick tre nya arter 2003; nunnestenskvätta, träsksångare och dvärgsumphöna. Den sistnämnda sågs i Angarnsjöängen vilket ligger i Stockholms rapportområde.
Under året sågs ett förhållandevis stort antal ovanliga fåglar varav följande kan nämnas; ringand (1), ägretthäger (1), stäpphök (2), mindre skrikörn (1), aftonfalk (12), biätare (7), större piplärka (2), fältpiplärka (1), sibirisk piplärka (2), taigasångare (15), brunsångare (2) svartpannad törnskata (1) och dvärgsparv (2).

Exempel på positiva händelser: Nära hälften av alla svenska fjällgäss passerade genom Uppland under året och trenden är positiv. På andsidan fortsätter gravanden att öka och minst 90 par snatterand häckar f.n. i rapportområdet. En lyckad häckning av ängshök resp. kungsörn konstaterades och antalet genomflyttande pilgrimsfalkar nådde nya "oanade" höjder. Både dvärgmås och svarttärna har numera fast fäste i rapportområdet och ugglorna hade en mycket lyckad häckningssäsong med rekord för flera arter. Gråspetten ökar i antal och sprider sig och i skärgården konstaterades häckande höksångare. Givetvis finns även en rad med negativa händelser. För att inte göra listan alltför lång nämns här bara att storspoven fortsätter att minska, att vitryggen i det närmaste är totalt försvunnen, att backsvalan fortsätter att "rasa" och att trenden för förbiflyttande rödstrupiga piplärkor är fortsatt negativ.

Nattsångarresultatet var ganska likartat med 2000 års resultat, dock märktes en tydlig förbättring för flodsångare, busksångare och trastsångare, rördrom (72), vaktel (145), småfläckig sumphöna (26), kornknarr (126), flodsångare (32 sj.), vassångare (8 sj.), kärrsångare (109 sj.), busksångare (9 sj.) och trastsångare (62 sj.).

Härmed presenteras den 36:e samlade fågelrapporten för Upplands rapportområde.
Från och med 2003 har Artportalen (fågeldelen populärt kallad Svalan) utnyttjats fullt ut för rapporteringen. Sammanställningen bygger på ett mycket stort antal datalagda observationer. Detta har medfört att antalet rapportörer ökat ytterligare sedan 2002. Antalet rapportörer är numera minst 400. Fågelrapporten avser som vanligt fåglar observerade i Upplands rapportområde. När Uppland nämns i löpande text avses emellertid landskapet i dess helhet, d.v.s. inklusive Upplandsdelen av Stockholms rapportområde. Rapportområdets gränser framgår av karta.

© Klas Sandberg

Asteriskmärkta (*) arter har behandlats av Regionala rapportkommittén (rrk) eller i vissa fall av Raritetskommittén (Rk). I anslutning till artnamnen på vissa mer ovanliga arter står tre siffror, t.ex. [1; >64; 10]. De två första siffrorna anger antalet observerade exemplar i *landskapet* Uppland före 1970 resp. under perioden 1970–2002. Den sista siffran anger antalet observerade ex. i Upplands *rapportområde* 2003 (d.v.s. Uppland exklusive Stockholmsdelen av landskapet).

Rapporteringen

Rapporteringsguiden för 2004 års observationer publicerades i FiU nr 4 2003 sid. 24-28 (en mer utförlig rapporteringsguide är även åtkomlig i Svalan). I vanlig ordning finner man i "guiden" information om vad som skall rapporteras, hur man enklast skriver sin rapport och till vem den skall sändas. Föregående rapport var införd i FiU 30 (2): 4-52.

Ett smidigt sätt att rapportera fågelobservationer är att gå in på Artportalen (Svalan) http://www.artportalen.se. För dig som inte redan rapporterar i Svalan vädjar vi att du nu gör detta till rutin. Då slipper Du jobbet med att sammanställa och skicka rapport till rrk vid årets slut och rrk slipper det krävande jobbet att knappa in observationerna i efterhand! För sällsynta arter där beskrivning krävs måste dock separat rapport skickas till rrk (se nedan). För de som saknar dator eller uppkoppling till Internet gäller som vanligt "snigelposten" och brevet skickas till rapportmottagaren (adress, se nedan).

OBS! I rapporteringsguiden är angivet ett mindre antal sällsynta och/eller svårbestämda arter som skall beskrivas utförligt för bedömning av rrk eller i vissa fall Rk. Detta krav är till för att vi ska få en enhetlig bedömning och dokumentation av dessa fynd. Tyvärr glömmer många observatörer att lämna utförlig beskrivning, trots påminnelse och utskick av blankett från rapportmottagaren. Insänds inte beskrivning kan inte rrk eller Rk ta ställning till observationen varvid den läggs åt sidan och inte kan publiceras. *Du som vet med dig att Du inte skickat in skriftlig beskrivning där så krävs kan dock göra detta i efterhand för rrk tar alltid upp inkomna äldre observationer.* **OBS!** Besök gärna Upplands Ornitologiska Förenings hemsida (http://www.uof.nu) som uppdateras regelbundet. På denna hittar Du bland mycket annat även Regionala rapportkommittén (knappen "Rrk") där Du bl.a. finner rapporteringsguiden, en mall i Excel att rapportera dina arter på (om du föredrar detta förfaringssätt istället för att direkt knappa in observationerna i Svalan), samt instruktioner för hur Du rapporterar. På hemsidan finns också information om aktuella fåglar i landskapet och en direktlänk till Svalan där Du ser dagsfärska observationer gjorda i Uppland (knappen "Aktuella obsar"). Bilder på uppländska fåglar (såväl vanliga som rara) finner Du naturligtvis också (knappen "Galleri").

Nyheter

Rapportkommittén har i år åter utökats med en person för att underlätta arbetet med att sammanställa årsrapporterna till *Upplands Fåglar* och *Fågelåret*. Personen i fråga är Fredrik Friberg, aktiv fågelskådare från Knivstatrakten.

Arbetsfördelningen inom rrk

Owe Rosengren	Rapportmottagare (Täljstensvägen 1, 752 40 Uppsala, e-postadress: owe.rosengren@comhem.se)
Joakim Djerf	Kontaktperson & fyndadministratör på UOF:s hemsida (Forsmark 6800, 742 94 Östhammar, tel. 0173-50042, joakim.djerf@abc.se)
Magnus Bladlund	Lommar/doppingar/skarvar/hägrar/storkar
Bill Douhan	Svanar/gäss
Anders Eriksson	Änder/hackspettar
Martin Tjernberg	Rovfåglar/hönsfåglar/sumphöns/tranor/inledning och sammanställning
Björn Lundgren	Vadare
Mats Edholm	Måsfåglar/alkor/duvor/ugglor/nattskärra/seglare/blåkråksfåglar/lärkor/svalor/vädret 2002/korrekturläsning
Pekka Westin	Finkar/sparvar
Fredrik Friberg	Övriga tättingar

På UOF:s hemsida (knappen "Rrk") finner du uppdaterade och reviderade fyndstatus för samtliga mer eller mindre ovanliga fåglar i landskapet Uppland.

SOF:s taxonomikommitté har under 2003 ändrat fåglarnas systematik och enstaka arter har även fått ändrade vetenskapliga och svenska namn. Dessutom betraktas vissa underarter numera som arter (gäller bl.a. den iberiska gransångare som sågs i Uppland 2002). Vi följer fr.o.m. årets rapport den nya systematiken fullt ut, vilket bl.a. innebär att artpresentationen börjar med svanar istället för lommar.

Gråhäger är riksinventeringsart 2004. Trots att gråhägern inventerades i Uppland 2000 uppmanar vi alla att kontrollera de häckningsplatser ni känner till även 2004. Rapportera kolonier/häckningar på Svalan eller direkt till Bill Douhan, Rönnby, 741 94 Knivsta.

Något om vädret 2003

Januari inleddes mycket kallt och trettondagsafton noterade Uppsala -28 grader. En vecka senare tog i varje fall dagkylan slut och Uppsala hade plusgrader dagligen ända fram till den 28. Då återkom kalluften och östra Svealand täcktes på nytt av ett tunt snötäcke. Som helhet blev medeltemperaturen normal, men ändå den kallaste januari i Uppsala sedan 1996. Under första veckan i *februari* kom snöfall in från sydväst och snödjupet växte med 2 dm. Därpå var vädret högtrycksbetonat med stora dagliga temperaturvariationer med t.ex. -18 grader på morgonen och +7 grader på dagen den 20. *Mars* blev varmare än normalt och mycket torr. I Uppsala föll ingen märkbar nederbörd mellan den 10 och 29, månaden blev den torraste sedan 1973. Den 4-5 *april* svepte kraftig nordvind ner och Svenska Högarna noterade 28 m/s, högsta vindhastigheten i april sedan 1981. Ett mäktigt högtryck bildades sedan och sol och värme kom att dominera så när som på några dagar i slutet. Trots att månaden var en aning varmare än normalt blev det ändå den kyligaste sedan 1998. Årets första *maj* blev i Uppsala den blötaste på minst 40 år med 19 mm. Vädret var därefter lågtrycksbetonat med som högst +23 grader. Värmen trängdes undan av en kallfront som gav åskväder, innan stabilisering inleddes.

Högsommaren tågade in första veckan i *juni*, toppnoteringen blev +26,6 grader. Sedan infann sig motsatsen och vid middagstid midsommarafton hade Uppsala +11,6 grader, kyligast sedan 1987 denna dag. Ostadigheten fortsatte sedan månaden ut. *Juli* var i Uppland varm och torr, värmeåskväder längre söderut besvärade inte oss. Däremot fick vi svetta oss igenom en tropisk natt den 28, då temperaturen inte sjönk under +20 grader. Det skedde även i *augusti* då Söderarm och Svenska Högarna noterade +22,4 grader som lägst! Fram t.o.m. den 24 härskade enbart sommaren, sista veckan lät hösten göra sig påmind med max +18 grader dagtid. Några kraftiga regn gav rejäla rotblötor, som mest 38 mm i Vällnora den 15. Under första halvan av *september* kom sommaren tillbaka dagtid, nätterna var naturligtvis svalare men frosten lät vänta på sig till den 30. Då började också regnen komma in men månaden blev ändå klart torrare än normalt. Typiskt höstväder med regn och ganska milt präglade *oktobers* två första veckor. Därpå kom ett markant omslag med frost nästan varje natt under resten av månaden, som lägst -10,6 grader. Premiärsnön pudrade marken den 21 men regnade bort en vecka senare. Månadens medeltemperatur blev dock nära 3 grader under den normala.

November startade milt och den 6 avlästes +11 grader. Inget uppseendeväckande hände under resten av månaden och enda tillfället med snötäcke i Uppsala inträffade den 22-26 men det rörde sig om blott 4 cm. Flera oväder drog in över Sverige i *december*, där Uppland drabbades av det under luciadagen. En lång och ganska mild period fick sitt slut dagarna före jul med runt -20 grader. Både regn och snö föll under julveckan och den 30 hade Vattholma det största snödjupet i Svealand med 28 cm. Till nyårsaftonen sjönk temperaturen igen och den gamla vinterpälsen kom till väl heders för de som föredrog att lyssna på tolvslaget utomhus.

Observationer 2003

Knölsvan *Cygnus olor*

Utöver 165 ex. Hosjön, Knutby 29/11 (Bill Douhan) har *stora ansamlingar* (>100) endast rapporterats från Ledskär 19/4-24/5, som mest 150 ex. 4 och 24/5 (Ulrik Lötberg m.fl.) samt 2/11-7/12, som mest 165 ex. 4/12 (Eva Johansson).
Den grunda havsviken vid Ledskär har under en följd av år hyst stora ansamlingar under främst hösten, men antalet har minskat under senare år (se Tabell 1). Tidigare rapporterades också tresiffriga antal från t.ex. Tämnaren och Björns skärgård, men inga rapporter har inkommit härifrån under de senaste åren.

Tabell 1. Största rapporterade antal rastande knölsvanar vid Ledskär under höstarna 1989-2003.

1989	400
1990	499
1991	300
1992	400
1993	450
1994	370
1995	175
1996	350
1997	220
1998	360
1999	142
2000	250
2001	280
2002	175
2003	165

Antal observerade exemplar

i Uppland **före 1970** — i Uppland **1970-2002** — i Uppland, utom Stockholmsdelen **2003**

Svartnäbbad islom* *Gavia immer* [1; 17; 2]
Två ad. i sommardräkt sträckte SO Långsandsörarna, Älvkarleby 22/9...

Mindre sångsvan *Cygnus columbianus*

Vårfynd: Två ad. Kättsta, Ärentuna 11/3 (Håkan Andersson), 4 ex. Stora Bultebo, Tierp 14/3 (Berndt Godin), 1 ad. Kaby, Simtuna 22-23/3 (Åke Berg m.fl.); i Ledskärsområdet 2 ex. 22-26/3 (Joakim Djerf m.fl.), 2 ad. + 1 subad. 29/3 (Mats Edholm, Brita Tibell), 2 ex. 2/4 (Gabriel Ekman), 1 ad. 9-11/4 (Mats Edholm, Brita Tibell) och som mest 3 ad. + 2 subad. 12-15/4 (Keith Bennett m.fl.); 1 ex. mot Ö Björklinge 23/3 (Emil Andersson m.fl.), 1 ad. Torstuna k:a 23/3 (Per Johan Ulfendahl), 2 ex. mot NO Sjölunda, Tämnaren 24/3 (Ulrik Lötberg m.fl.), 2 ex. 2K Vendelsjön 28-30/3 (Åsa Steinholtz m.fl.), 2 ex. 2K NV Velången, Björklinge 29/3 (Thomas Pless),

1 ex. mot V Kärven, Almunge/Knutby 16/4 (Tomas Kjelsson), 1 ad. mot NO Pansarudden, Bladåker 18/4 (Annika Rastén), 1 ad. Kallrigafjärden, Forsmark 20/4 (Mats Edholm, Brita Tibell) samt 1 ex. Funbosjön 8/5 (Martin Amcoff, Sören Franceen).

Under våren noterades arten på hela 13 lokaler, klart fler än normalt och i nivå med 2002. Hur många individer det rörde sig om är svårare att säga, men rimligtvis ett 25-tal.

Även *höstfynden* var i paritet med närmast föregående år, d.v.s. endast två: 3 ad. mot SV Svenska Högarna 13/10 (Bill Douhan) och 1 ad. Hjälstaviken 22/11 (Bo Eriksson, Ulf Karlsson).

Sångsvan *Cygnus cygnus*

Från *jan. – feb.* rapporterades vanligtvis smärre flockar från ett 30-tal lokaler, flertalet belägna vid kusten. Följande (>25) kan nämnas: 35 ex. Biotestsjön 1-12/1 (Joakim Djerf m.fl.) samt som mest 39 ex. Bälinge 8/1-23/2 (Martin Tjernberg m.fl.). *Vårsträcket* kom igång på allvar efter mitten av mars och *större ansamlingar rastande* (>100) har rapporterats från 13 lokaler under perioden 19/3-13/4: som mest 220 ex. Kaby, Simtuna 19-23/3 (Kalle Källebrink m.fl.), som mest 180 ex. Vendelsjön 19-30/3 (Pekka Westin m.fl.), som mest 121 ex. Hjälstaviken 21-25/3 (Magnus Renmyr m.fl.), som mest 125 ex. N Klasbomyren, Västerlövsta 22-25/3 (Bernt Farneby), som mest 500 ex. Ledskärsområdet 22/3-13/4 (Joakim Djerf m.fl.), 192 ex. Fyrisån vid Lena 23/3 (Yngve Hareland m.fl.), 120 ex. Sjölunda, Tämnaren 24/3 (Ulrik Lötberg m.fl.), som mest 115 ex. Hallaren, Enåker 25/3-12/4 (Fredrik Friberg m.fl.), ca 110 ex. Stocksjön, Skyttorp 28/3 (Gillis Aronsson), 190 ex. Husbydammarna, Lena 29/3-13/4 (Håkan Andersson m.fl.), 100 ex. Librobäck, Uppsala 1-4/4 (Annika Rastén m.fl.), 225 ex. Vansjön, Heby 8/4 (Kalle Källebrink), åter ett 100-tal ex. Vendelsjön 12/4 (Rickard Fredriksson) samt 175 ex. Dannemorasjön 13/4 (Mats Edholm, Brita Tibell). Ansamlingarna var avsevärt mindre i storlek jämfört med föregående år. Även från 2003 saknas rapporter om rastande sångsvanar i Dalälven.

Säkerställda häckningar (bobesök, ruvande eller par med ungar) konstaterades vid måttliga 18 lokaler medan *revirhävdande par* observerades på ytterligare sju, avsevärt färre än föregående år (29 resp. 18). Antalet häckande par i rapportområdet är avsevärt fler än så, numera sannolikt ett hundratal, och fortsatt ökning indikeras av fyra helt nya häckningslokaler: Dalkarlskärret (Dalby), Säbysjön (Knivsta), Norsjön (Roslags-Bro) samt Klardammen (Film/Dannemora). Än har ingen häckning konstaterats i vare sig Mälaren (Hjälstaviken undantaget) eller i skärgården, men rapporter finns om revirhävdande par från dels Kyrkviken (Alsike) och dels Björns skärgård. Särskilt spännande vore det om sångsvanen börjar häcka i skärgården!

Inga *sträcksummor* har rapporterats från *hösten* men givetvis förekom inflöde vilket bevisas av de ansamlingar som registrerades vid Ledskär/Karlholmsviken 21/10-4/12, som mest 250 ex. (Kalle Källebrink) och Hosjön 25/10-29/11, som mest 210 ex. (Lennart Larsson m.fl.). Därtill inräknades som mest 120 ex. i Vendelsjön 1-20/11 (Keith Bennett, Christer Fliesberg).

Smärre sällskap dröjde kvar på ett flertal lokaler långt in i *december* och även *sträckande flockar* har rapporterats från många platser fram till årets slut. *Relativt stora antal rastande* under denna månad var: som mest 63 ex. Hjälstaviken den 6-20 (Yngve Hareland m.fl.), 40 ex. Hargsviken den 14 (Keith Bennett), minst 65 ex. Kallrigafjärden den 20 (Mats Edholm) samt 49 ex. Svartbäcken, Uppsala samma dag (Gunnar Ehrenroth).

Sädgås *Anser fabalis*

Den 11/3 anlände *vårens* första sädgäss med rapporter från sex lokaler. Därefter fyllde det snabbt på och kulmen, ca 10 000 rastande (se Tabell 2), inräknades redan kring 20-25/3. Dock är det inte längre helt lätt att avgöra hur många som samtidigt rastar då sädgässens uppträdande har förändrats under de senaste vårarna. Lokaler med rastande har blivit fler och de få, i första hand Hjälstaviken och Landsberga, som tidigare hyste merparten har tappat sin avgörande betydelse. Samtidigt som antalet rastande per lokal har minskat förefaller sädgässen också dra runt mer mellan olika lokaler. Orsaken vet vi inte, men det kan bero på ökad störning eller förändring vad gäller födotillgång. *Stora ansamlingar under längre tid än några få dagar* rapporterades från följande lokaler: Hjälstaviken 11/3-4/5, som mest 900 ex. 20/3 (Pekka Westin, Kalle Källebrink m.fl.); Fjärdhundraslätten 11/3-11/4, som mest 1 600 ex. 22/3 (Kalle Källebrink m.fl.); Landsberga, Biskops-Kulla 12/3-18/4, som mest 875 ex. 15/3 (Martin Tjernberg m.fl.); Stamsjön, Alunda 12/3-25/4, som mest 2 200 ex. 21/3 (Mats Edholm m.fl.); Vendelsjön 12/3-14/4, som mest 600 ex. 26/3 (Mats Edholm m.fl.); Ledskärsområdet 15/3-19/4, som mest 1 000 ex. 22-29/3 (Joakim Djerf m.fl.); Lenaområdet 16/3-13/4, som mest 1 000 ex. 22/3 (Lars Bern m.fl.); Klasbomyren, Västerlövsta 16/3-12/4, som mest 530 ex. 29/3 (Bernt Farneby); kring västra-norra Tämnaren 16/3-13/4, som mest ca 3 000 ex. 13/4 (Ulrik Lötberg m.fl.); Gimo, Skäfthammar 17/3-12/4, som mest 500 ex. 5-8/4 (Pekka Westin m.fl.); Revelstasjön, Altuna 20-31/3, som mest 660 ex. 31/3 (Kalle Källebrink); Hederviken, Närtuna 20/3-4/4, som mest 300 ex. 1-4/4 (Anders Eriksson m.fl.) samt Librobäck, Uppsala 1-12/4, som mest 900 ex. 9/4 (Ulf Karlsson m.fl.). Mer tillfälliga koncentrationer rapporterades från: Norrbäck (Norrby), Viggeby (Enköping), Dannemorasjön, Funbosjön, Hallsjön (Huddunge), Brunnby (Skuttunge) samt Lövstaslätten.

Även om kulmen sannolikt nåddes i slutet av mars rastade nästan lika många under de följande två veckorna (se Tabell 2). Kring mitten av april lämnade sädgässen snabbt rastlokalerna i samband med merpartens hastiga avflyttning vidare mot nordost. Från den 15 rapporteras tresiffriga antal på sträck vid fyra lokaler: 160 ex. mot NO Husbyån, Ingbo och 360 ex. mot NO Sjölunda, Tämnaren (Ulrik Lötberg m.fl.), 215 ex. mot Ö Skatudden (Mats Edholm) samt 110 ex. mot N Ströja, Börje (Annika Rastén).

Tabell 2. Antalet rastande sädgäss Anser fabalis på de viktigaste rastplatserna våren 2003.

	Mars			April			
	11-17	18-24	25-31	1-7	8-14	15-21	21-28
Hjälstaviken	500	900	400	165	325	220	170
Fjärdhundraslätten	340	1600	?	340	250	?	?
Landsberga	875	?	?	680	800	300	?
Stamsjön	700	2200	1200	800	1100	?	150
Vendelsjön	500	500	600	250	300	?	?
Ledskärsområdet	50	1000	1000	800	300	250	?
Lenaområdet	500	1000	450	435	350	?	?
Tämnaren	650	1500	2500	?	3300	195	?
Gimo	200	?	?	500	500	?	?
Hederviken	?	?	170	300	?	?	?
Librobäck	?	?	?	690	900	?	?
Övriga	200	1735	1670	1200	760		
Summa	4515	10435	7990	6160	8885	965	320

Dagen därpå fortsatte sträcket med 162 ex. mot NO Hjälstaviken (Pekka Westin) och 300 ex. mot NO Ledskär (Niklas Lindberg m.fl.). Ytterligare en bra sträcksumma var 239 ex. mot NO Hjälstaviken 22/4 (Pekka Westin). Vid Hjälstaviken fanns fortfarande 250 ex. så sent som 5/5 (Anders Kling), men det var sista vårrapporten. *Sommarfynd* är ovanliga, men vid Hjälstaviken sågs 1 ex. 5/6-28/7 (Pekka Westin m.fl.), tillfälligt 2 ex. 6/7 (Weine Erlandsson, Ingrid Åkerberg). Sädgåsens uppträdande under *hösten* har dock inte förändrats nämnvärt. Hjälstaviken var således den enda lokalen med *riktigt stora ansamlingar* under en längre tid. Den första rapporten berättar om 300 ex. 30/8 (Martin Tjernberg m.fl.) och sedan kan följande "milstolpar" nämnas: 705 ex. 31/8, 2 500 ex. 9/9, 3 500 ex. 14/9, 4 600 ex. 17/9, 8 120 ex. 22/9 samt rekordmånga 9 500 ex. 6/10. Bortflyttningen påbörjades strax därpå, men 4 000 ex. var kvar 12/10, 2 500 ex. 19/10 och slutligen 400 ex. i en vak mitt i viken 25/10 (Pekka Westin m.fl.). Även vid Vendelsjön rastade sädgäss under en stor del av hösten (6/9-20/11), vanligtvis tresiffriga antal, tillfälligt dock 1 000 ex. 21/9 (Thomas Pless). Tillfälligt sågs också 400 ex. i Tämnaren 16/9 (Ulrik Lötberg m.fl.).
Några *relativt höga sträcksummor* kan nämnas: 250 ex. mot SV Månkarbo 6/9 (Ulrik Lötberg m.fl.), 169 ex. mot SV Lövstaslätten, Danmark 17/9 (Annika Rastén). Den 20/9 var en bra sträckdag: 300 ex. mot V Sennebyhaken (Björn Wester m.fl.), 181 ex. Arholma (Zackarias Svensson), 209 ex. Ströja, Börje (Annika Rastén) samt 300 ex. Tjälinge, Skogs-Tibble (Ulf Karlsson). Även 24/9 sträckte tresiffriga antal: 165 ex. mot SV Hjälstaviken (Pekka Westin), 117 ex. Lövstaslätten (Annika Rastén) och 134 ex. mot V Sennebyhaken (Fredrik Bondestam). Avslutningsvis kan ett *decemberfynd* nämnas: Ett ex. Hjälstaviken den 5 (Pekka Westin).

Tundrasädgås *Anser fabalis rossicus*

Följande *vårfynd* av sädgäss har bedömts uppvisa karaktärer av denna ras: Vid Hjälstaviken 1 ex. 16 (Martin Tjernberg, Owe Rosengren) och 26/3 (Ingrid Stenström) samt 20/4 (Stig Holmstedt, Ingrid Stenström), 1 ex. Vendelsjön 29/3 (Joakim Djerf), 1 ex. Landbro, Rasbo 4/4 (Keith Bennett m.fl.) samt 2 ex. vid Tämnaren 13/4 (Ulrik Lötberg m.fl.). Därtill ett *höstfynd*: som mest 2 ex. Hjälstaviken 2-25/10 (Keith Bennett m.fl.).

Spetsbergsgås *Anser brachyrhynchos*

Flertalet av *vårens* spetsbergsgäss fanns som vanligt insprängda bland rastande sädgäss på den senare artens rastlokaler: Stamsjöområdet 12/3-6/4, som mest 10 ex. 16/3 (Brita Tibell m.fl.); Hjälstaviken 13/3-8/5, som mest 3 ex. 26/3 (Martin Tjernberg m.fl.); Vendelsjön 13/3-3/5, som mest 4 ex. 13/4 (Ingemar Lindquist m.fl.); Fjärdhundraslätten 15/3-7/4, som mest 3 ex. 15/3 (Kalle Källebrink m.fl.); Landsberga 15/3-13/4, som mest 6 ex. 12/4 (Martin Tjernberg m.fl.); Lenaområdet 20/3-6/4, som mest 10 ex. 23/3 (Lars Bern m.fl.); Ledskärsområdet 22/3-6/4, som mest 3 ex. 26/3 och 6/4 (Per-Anders Edin m.fl.); kring Tämnaren (Vida gård, Tierpslätten, NO Aspnäs, Sjölunda etc.) 23/3-15/4, som mest 25 ex. 13/4 (Ulrik Lötberg m.fl.); Librobäck 3-12/4, som mest 8 ex. 12/4 (Åke Berg m.fl.) samt Giresta 6-11/4, som mest 5 ex. 10/4 (Martin Sandkvist m.fl.). Mer *tillfälliga iakttagelser* var 1 ex. Nybylund, Kulla 25/3 (Pekka Westin), 1 ex. Revelstasjön 13/3 och 2 ex. 31/3 (Kalle Källebrink), 2 ex. Hederviken 30/3 (Bröderna Norrby m.fl.), 1 ex. Ålands kyrka 7/4 (Åke Berg), 1 ex. Tibble, Vassunda 16/4 (Fredrik Friberg) samt 2 ex. Hållnäs kyrka 30/4 (Joakim Djerf). Därtill några iakttagelser av *sträckande*: Två ex. mot Ö Övre Föret 22/3 (Emil Andersson), 1 ex. mot NO Hjälstaviken 16/4 och 3 ex. mot NO Uppsala 21/4 (Pekka Westin). Även denna vår avslutades med ett sent ex. vid Hjälstaviken 26-29/5 (Pekka Westin m.fl.).

Antalet spetsbergsgäss är givetvis svårt att bedöma, men bör ha varit i storleksordningen 80-100 exemplar, d.v.s. samma höga nivå som föregående år.

Under *hösten* var det, inte oväntat, bara Hjälstaviken som regelbundet hyste rastande spetsbergsgäss. Antalet inkomna rapporter under perioden 14/9 till 19/10 är dock klart färre än föregående år och detsamma gäller antalet rastande. Som mest rapporteras 10 ex. 1/10 (Pekka Westin m.fl.). I motsats till hösten 2002 gjordes dock även ströfynd från ett flertal andra lokaler: Ledskär 6 ex. 21/9 och 1 ex. 24-27/9 (Per Thebo m.fl.), Vendelsjön 1 ex. 21/9 och 11/10 (Thomas Pless m.fl.) samt 2 ex. mot SV Lövstaslätten 26/9 (Ingrid Stenström), 3 ex. mot N Rönnskärs udde, Väddö 28/9 (Jocce Ekström m.fl.), 1 ex. mot SV Väsby, Stavby 29/9 (Mats Edholm) och 1 ex. Grillbyslätten, Grillby 2/11 (Gunnar Ehrenroth).

Bläsgås *Anser albifrons*

Från 14/3 och framöver under *våren* noterades bläsgäss bland rastande sädgäss på flera rastlokaler. I de flesta fall några få ex., men följande tvåsiffriga antal kan vara värda att nämna: Vid Vendelsjön 11 ex. 28/3, 14 ad. 13/4 (Thomas Pless m.fl.) och som mest 17 ex. 18-19/4 (Mats Fredriksson m.fl.) samt 10 ex. Librobäck 4/4 (Sebastian Sundberg). Flertalet bläsgäss försvann samtidigt som sädgässen kring mitten-slutet av april, men 1 ad. fanns kvar vid Hjälstaviken fram t.o.m. 24/5 (Thomas Johansson m.fl.).

Höstfynden var, som vanligt, färre med flertalet från Hjälstaviken 10/9-19/10, som mest 6 ad. 22/9 (Bill Douhan m.fl.). Därtill noterades 3 ex. Vendelsjön 20/9 (Lars Bern), 3 ex. mot N Rönnskärs udde 28/9 (Jocce Ekström m.fl.) och 3 ex. mot S Skatudden 6/10 (Ove Rosengren, Mats Edholm).

Fjällgås *Anser erythropus*

Fyra ex. (ej ringmärkta) rastande vid Skärplinge 31/3 (Mats Olsson) utgjorde första *vårfyndet* medan nästa dröjde fram till 1/5 då en ringmärkt rastade vid Snesslingeberg, Börstil (Ulf Lovén m.fl.). Fjällgåsvåren avslutades vid Hjälstaviken med 4 ex. 12/5 (Anders Nilsson) och 1 ad. 18/5 (Erik Landgren).

Höstens första fjällgäss, 3 ad., upptäcktes vid Hjälstaviken 21/8 (Ingrid Åkerberg m.fl.). Den 24 hade antalet ökat till åtta och ytterligare en fanns på plats 26/8 (Martin Tjernberg). Av dessa nio var sju ringmärkta. Antalet ökade till 19 ex. den 31/8 (Anders Helander m.fl.), dagen efter det att 11 ex. rastat tillfälligt vid Ledskär (Joakim Djerf). Mycket talar för att de senare fyllde på vid Hjälstaviken. Några försvann ganska snart; 13 ex. var kvar 2/9 (Sven Eric Swanqvist m.fl.), men sedan sågs aldrig fler än högst 12 ex. förrän 22/9 då antalet åter ökade, nu till 16 ex. (15 ad. + 1 juv.). Den 2/10 skedde en ny uppgång, till 24 ex. (Stig Holmstedt), toppnoteringen för hösten.

Samtliga 24 ex. (22 ad. och 2 1K) var kvar 6/10 (Gunnar Steinholtz), men därefter reducerades antalet till 14 ex. 9-11/10 (Tom Sandström m.fl.), 8 ex. 13/10 (Peter Ringqvist) och slutligen bara 1 ex. 16/10 (Nils-Erik Ewers). Utöver de vid Hjälstaviken och Ledskär, har bara 3 ex. rapporterats och då vid Kalmarsand, Bålsta 8/9-4/10 (Tom Sandström). Även dessa var ringmärkta. Hur många olika fjällgäss som besökte Hjälstaviken under hösten är svårt att bedöma, men det bör ha varit åtminstone 35 olika individer.

Grågås *Anser anser*

Efter ett *vinterfynd* vid Yttergärdet, Bälinge, 1 par 18/1 (Pekka Westin), hände ingenting förrän 12/3 då *vårsträcket* snabbt kom igång. Detta fick till följd att 180 ex. redan var på plats vid Hjälstaviken (Tom Sandström) senare under dagen. Antalet ökade snabbt och 20/3 uppnåddes här ett tusental rastande (Martin Tjernberg). Toppen inträffade dock först 8/4 då hela 1 900 ex. inräknades (Pekka Westin). Lika plötsligt som grågässen anlände, nästan lika snabbt försvann flertalet mot okända häckplatser och 16/4 fanns bara 300 ex. kvar (Pekka Westin m.fl.). *Stora ansamlingar* (minst 100 ex.) vid andra lokaler från slutet av mars fram till mitten av april: Vendelsjön (max 300); Dalbyviken (300); Tämnaren (320); Ledskär/Karlholmsviken (700); Alasjön, Vassunda (410); Hargsviken (150); Harka, Frötuna (164); Lårstaviken (380); Snesslingeberg, Börstil (325); Skedviken (189) samt Tursboviken, Holm (300).

Även efter mitten av april fanns ett tresiffrigt antal grågäss vid Hjälstaviken, inte bara ickehäckare utan också, som vanligt, många *häckande par*. Den första kullen sågs här 4/5 (Tom Sandström) och sedan registrerades minst 50 häckningar (Martin Tjernberg). *Häckningar vid andra insjövatten* (minimiantal inom parentes): Tämnaren (110); Vendelsjön (1); Lillbyasjön, Film (1); Filmsjön (1); Kärven (1); Skedviken (1); Dalkarlskärret (5); Nybylöt, Kulla (4); Nybylund, Kulla (3); Kyrkviken, Alsike (3) samt Alasjön (7). Det innebär att antalet rapporterade inlandslokaler med häckning är nästan detsamma som föregående år (12 resp. 13), medan antalet häckningar/kullar är klart lägre (248 resp. 187). Huvudskälet till minskningen är att det häckande beståndet i Tämnaren bedömdes vara 150 par föregående år, men "bara" 110 par 2003.

Utöver det häckande beståndet fanns också *ansamlingar av icke häckande fåglar* under maj-juni, t.ex. vid Hjälstaviken och Ledskär, men också i Björns skärgård där 550 ex. inräknades 5-6/6 (Ulrik Lötberg m.fl.). Under juni ökade även detta år antalet ickehäckare vid Hjälstaviken och 1 900 ex. noterades 25/6 (Pekka Westin).

Fr.o.m. juli och framöver rapporterades *stora ansamlingar* av grågäss från i första hand tidigare kända lokaler (se Tabell 3). Hjälstaviken är som vanligt mest rapporterad och också den lokal, tillsammans med Tämnaren, som hyste mest grågäss under sensommaren och hösten. Toppnoteringen var ca 10 000 ex. 31/8 (Martin Tjernberg m.fl.), nytt rekord. Från Tämnaren saknas uppgifter från augusti, men i början-mitten av september fanns här lika många som vid Hjälstaviken och 10 200 ex. inräknades 16/9 (Ulrik Lötberg m.fl.). Detta är rekord även för denna sjö. På övriga lokaler var antalen rastande jämförelsevis mer blygsamma, även om fyrsiffriga antal registrerades vid Ledskär/Karlholmsviken, Vendelsjön och Skedviken.

Tabell 3. Högsta antalet rastande grågäss vid de främsta höstlokalerna juli-oktober 2003.

Dekad	Hjälsta-viken	Ledskär/ Karlholm	Hargs-viken	Täm-naren	Vendel-sjön	Sked-viken	Övriga	
1-10/7	1825	424	-	-	-	-	-	2249
11-20/7	-	-	250	-	-	216	-	466
21-31/7	-	575	-	-	-	375	-	950
1-10/8	-	400	300	-	500	600	-	1800
11-20/8	5220	1000	450	-	700	-	625	7995
21-31/8	10000	1000	-	-	-	350	519	11569
1-10/9	8000	700	-	8500	600	-	191	17991
11-20/9	5700	1150	-	10200	400	-	218	17668
21-30/9	6100	2000	-	-	200	1250	1200	10750
1-10/10	6400	2000	-	-	1000	-	-	9400
11-20/10	2500	760	-	-	700	660	900	5520
21-31/10	-	-	-	-	350	-	-	350

Tabell 3 visar att det fanns flest grågäss under de tre första veckorna av september, åtminstone 18 000 rastande, vilket är rekordmånga. Kanske fanns det lika många i slutet av augusti och i slutet av september, men då saknas uppgifter från Tämnaren. I samband med att det blev kallare ungefär en vecka in i oktober inleddes bortflyttningen och antalet minskade hastigt. Den sista tresiffriga noteringen gällde 350 ex. vid Vendelsjön 25/10 (Mats Fredriksson). Grågåsåret avslutades med ett *decemberfynd*: 15 ex. sträckande mot V över Kåbo, Uppsala den 6 (Barbro Sjölin-Nilsson).

[Stripgås *Anser indicus*]

Arten iakttogs endast vid Hjälstaviken detta år med 1 ex. 14-30/9 (Ingemar Johansson m.fl.), därefter sågs som mest 2 ex. från och till fram t.o.m. 17/10 (Martin Tjernberg m.fl.).

[Snögås *Anser caerulescens*]

Endast en iakttagelse även detta år; 3 ex. rastande vid Skärplinge 26/3 (Per-Anders Edin, Raoul Wexius).

Kanadagås *Branta canadensis*

En *övervintrade* kanadagås fanns i bruksdammen vid Forsmark (Joakim Djerf m.fl.) och den fick vänta fram till mitten av mars innan artfränder anlände från söder. Under perioden *slutet av mars – början av april* registrerades *stora ansamlingar* (minst 100 ex.) på några lokaler; som mest 135 ex. Ultuna 26/3, 120 ex. Hjälstaviken 1/4, 160 ex. Hamra vid Tämnaren 23/3 (Pekka Westin m.fl.) samt 100 ex. vid Lena 6/4 (Håkan Andersson m.fl.). Ansamlingarnas storlek är klart mindre än föregående vår och det gäller också antalet rapporterade lokaler med tresiffriga antal rastande. *Från mitten av juli och framöver* fanns ånyo *stora ansamlingar*, nu från fler lokaler och vanligtvis i större antal än under våren: Valloxen 108 ex. 13/7 (Fredrik Friberg); Ledskärsområdet 26/7-14/11, som mest 250 ex. 20/8 (Pekka Westin m.fl.); Ösmaren, Roslags-Bro 15/8-12/10, som mest 154 ex. 12/10 (Joakim & Gabriel Ekman); Hjälstaviken 17-25/8, som mest 235 ex. 25/8 (Pekka Westin); Tämnaren med omnejd 6/9-20/11, som mest hela 2 700 ex. 16/9 (Ulrik Lötberg m.fl.); Kalmarsand, Bålsta 326 ex. 8/9 (Tom Sandström); Stabby-Bärsta, Uppsala-Näs 10-25/9, som mest 360 ex. 25/9 (Martin Tjernberg); Balingsta 13/9-15/11, som mest 400 ex. 15/11 (Ulf Karlsson); som mest 700 ex. Långsjön, Björklinge 24-26/9 (Thomas Pless); Lövsta-Laggaslätten 24/9-11/11, som mest 900 ex. 24/9 (Annika Rastén); Yttergrans k:a 3/10-2/11, som mest 260 ex. 7/11 (Pekka Westin); Hosjön 10/10-1/11, som mest 128 ex. 10/10 (Helge Röttorp); Vendelsjön 18/10-20/11, som mest 220 ex. 18/10 (Anders Arnell, Mats Fredriksson); Skedviken 20/10-3/11, som mest 200 ex. 3/11 (Svante Söderholm m.fl.) samt Fjärdhundraslätten 1-15/11, som mest 392 ex. 15/11 (Martin Tjernberg m.fl.). Den ansamling som utmärker sig framför andra är givetvis den i Tämnaren, den hittills största som rapporterats.

I början av *december* observerades smärre antal rastande, eller sträckande, på/förbi en handfull lokaler och sista rapporten blev 3 ex. mot SO Lårstaviken den 28 (Thomas Johansson).

Vitkindad gås *Branta leucopsis*

Vårens första sågs vid Hjälstaviken 11/3 (Owe Rosengren m.fl.) och här fanns arten sedan regelbundet fram till sommaren. Till mitten av april rapporterades vanligtvis bara enstaka ex., men från 17/4 och framöver inräknades ett tvåsiffrigt antal fram till mitten av maj. Tillfälligt noterades dock ca 100 ex. 30/4 (Keith Bennett). I övrigt noterades enstaka ex. eller smärre antal på ett flertal andra platser, både i inlandet och vid kusten.

Efter mitten av maj minskade antalet, delvis som en följd av att många flyttat vidare och delvis därför att andra spred ut sig till häckplatserna. *Häckningar konstaterades* på nio lokaler, samtliga vid kusten, med totalt minst 15 par med ungar eller bo. Rapporterade häckningar är dock bara en mindre del av det totala häckbeståndet, som gissningsvis består av åtminstone ett 50-tal par. Någon häckning i inlandet har ännu ej konstaterats, men i år fanns ett revirhävdande par vid Långnäset, Tämnaren 1-3/6 (Ulrik Lötberg m.fl.).

Höstsäsongen inleddes försiktigt redan i augusti med 10 ex. vid Hjälstaviken den 8 (Ragnar Hall m.fl.). Därefter hände inte så mycket inledningsvis, men mot slutet av månaden började den numera sedvanliga ansamlingen att snabbt öka i antal. Några "milstolpar" i utvecklingen var som följer: 60 ex. 17/8 (Annika Rastén m.fl.), 210 ex. 21/8 (Martin Tjernberg), 425 ex. 24/8 (Pekka Westin m.fl.), 610 ex. 28/8 (Martin Tjernberg), 720 ex. 31/8 (Åke Berg m.fl.) samt 1 000 ex. 14/9 (Ingemar Johansson). Därefter fanns tusentalet rastande fram till 28/9, fler än den tidigare toppnoteringen 900 ex. från föregående höst. Antalet minskade något därefter, men 700 ex. fanns fortfarande på plats 12/10 (Ingemar Johansson). Sedan tog det hastigt slut, den sista rapporteras från 16-17/10 (Gunnar Steinholtz m.fl.). Händelseförloppet är nära nog identiskt med föregående höst.

Arten uppträdde även vid andra lokaler i inlandet och kusten under hösten men sällan i större antal, vanligtvis som mest några 10-tal ex. Undantaget är Kalmarsand med en *större ansamling* 8/9-9/10, som mest hela 1 000 ex. 3/10 (Tom Sandström). Även om det är lika många som vid Hjälstaviken talar ingenting för att det är samma gäss som rör sig mellan lokalerna. Troligen är det istället gäss som rör sig mellan Bålsta och Stockholmstrakten.

Observationer av vitkindade gäss på sträck var ytterst fåtaliga denna höst och den enda iakttagelsen som indikerar fåglar av sibiriskt ursprung var de ca 100 ex. som passerade över Svenska Högarna mot S 14/10 (Bill Douhan). *Året avslutades* med 1 ex. rastande vid Balingsta 15/11 (Ulf Karlsson).

Prutgås *Branta bernicla*

Även från 2003 finns ett *vårfynd* av denna under denna årstid alltid, framför allt i inlandet, ovanliga art: Ett ex. rastade vid Landsberga 15/3 (Owe Rosengren, Martin Tjernberg, Åke Berg).
Det dröjde sedan nästan exakt ett halvår till nästa fynd, även det ett ensamt exemplar i inlandet, tillfälligt rastande vid Hjälstaviken 17/9 (Robert Jansson). I *början av oktober* följde sedan en rad *höstfynd* och nu bara från kusten. Från den 4 och månaden ut har arten rapporterats enligt följande: vid Ledskär som mest 39 ex. 4-5/10 (Kalle Källebrink m.fl.), 7 ex. 6/10 (Joakim Djerf), 5 ex. 7-11/10 (Weine Erlandsson m.fl.) och 2 ex. 12-18/10 (Thomas Pless m.fl.); 30 ex. mot SO Långsandsörarna 4/10 (Johan Ericsson m.fl.); vid Arholma 5 ex. mot S 5/10, 16 ex. mot S 16/10, 2 ex. mot S 18/10 och 50 ex. mot S 19/10 (Zackarias Svensson); 28 ex. mot S Fjällbostrand, Väddö 5/10 (Keith Bennett m.fl.); vid Skatudden 46 ex. mot S 5/10 (Gunnar Ehrenroth m.fl.), 1 ex. mot S 6/10 (Mats Edholm m.fl.) och 44 ex. mot S 7/10 (Jocce Ekström); vid Björn 5 ex. 6-7/10 och 46 ex. mot SO 7/10 (Ulrik Lötberg m.fl.) samt slutligen 2 ex. mot N Sennebyhaken 31/10 (Keith Bennett).
I brist på friska ostvindar var sträcket längs kusten svagt denna höst och det är bara att hoppas att nästa kan bidra med ett bättre utbud.

Gravand *Tadorna tadorna*

Vårfynd: Mellan 28/3 och 15/6 observerades gravänder på 17 lokaler med minst 41 ex. Då är häckande par inte inräknade, och antalet kan ha varit mycket större. Det är mycket svårt att bedöma hur många individer som rört sig i t.ex. Ledskärsområdet. Följande fynd gjordes i inlandet: 1 ex. Varggropen, Vendelsjön 3/5 (Anders Arnell), 1 ex. Hjälstaviken 28/3 (Tommy Lindell, Anders Helander), 1 ex. Sottern, Edsbro 1/5 (Anders Haglund) samt 1 hane Värnbergssjön, Roslags-Bro 11-12/5 (Bill Douhan, Lennart Larsson).

Häckningar/häckningsindicier: Under häckningstid observerades 12 par under omständigheter som indikerar häckning.

Höstfynd: Under hösten gjordes, utanför Ledskärsområdet, sex fynd av 34 ex.: 2 ex. 1K Hjälstaviken 24/8-3/9 (Tommy Eriksson, Martin Tjernberg m fl.), 2 ex. mot S Skatudden 5/9 (Mats Edholm), 5 juv. mot S Lårstaviken 24/8 (Ulf Karlsson, Thomas Johansson), 24 ex., flertalet juv., mot S Varggropen 8.7 (Anders Arnell) samt 1 ex. 1K mot SO Arholma 29/9 (Fredrik Friberg).

[Mandarinand *Aix galericulata*]

Ett honfärgat ex. sågs vid Hargs bruk 1/1, möjligen samma ex. som senare dök upp i Grisslehamns hamn 19/1 (Keith Bennett, Joakim Djerf). Därtill sågs en hane vid Gimo damm 25/4 (Bo Åkerlund). Enstaka fynd görs nästan årligen.

Bläsand *Anas penelope*

Vinterfynd: En hona Svandammen, Uppsala 1/1-16/3 (Åsa Steinholz, Håkan Andersson m fl.), 1 hona Biotestsjön 25/1-2/2 (Joakim Djerf m.fl.), 3 ex. Klardammen, Dannemora 2/12 (Mats Edholm) samt 2 ex. Snöskär, Karlholmsviken 4/12 (Eva Johansson).

Stora ansamlingar/höga sträcksummor: Totalt noterades mer än 100 bläsänder under 49 observationsdagar. Av dessa gällde 21 sträckande fåglar och 28 rastande. Ur den digra skörden förtjänar nämnas att 6/10 sträckte inte mindre än 1 575 bläsänder förbi Skatudden (Mats Edholm, Owe Rosengren). Vid Ledskärsviken rastade 600 ex. både 28/9 och 5/10 (Thomas Pless, Ulrik Lötberg m.fl.). Tre fynd gjordes som kan tyda på häckning. Vid dessa lokaler, Körlinge viltvatten, Rasbokil, södra Vendelsjön samt Slamdammarna i Edebo, observerades bläsänder under juni månad. Vid Vendelsjön sågs ett par och på de andra lokalerna endast en hane vardera men ingen häckning kunde konstateras.

Snatterand *Anas strepera*

Vinterfynd: En hane låg kvar i Grisslehamns hamn från 2002 och sågs mellan 1-18/1 (Joakim Ekman m.fl.)

Vårfynd: Mellan 1/4 och 15/5 sågs snatterand på 26 lokaler varav tio rena skärgårdslokaler. På minst 22 av dessa skulle man kunna tänka sig häckning. Totala antalet fåglar är mycket svårbedömt, men på följande lokaler observerades mer än 6 ex: Tämnaren (48), Björns skärgård (26), Hjälstaviken (19), Värnbergssjön (6), Värnbergs viltvatten (6) samt Kogrundet, Harg (6).

Häckningar/häckningindicier: I Tämnaren inklusive Sörsjön bedömdes hela 58 par häcka, liksom 13 par i Björns skärgård (Ulrik Lötberg m fl.). En häckning konstaterades i Husbydammarna, Lena (Mats Wilhelm). I Hjälstaviken fanns minst 4 par, vid Kogrundet minst 2 par, vid Biotestsjön 1 par, vid Svenska Högarna 1 par, vid Ledskär minst 1 par, vid Krusenberg, Ekoln 1 par, vid Klardammen, Dannemora 1 par, vid Värnbergssjön minst 3 par, vid Värnbergs viltvatten 1 par, vid Kvilundasjön Roslags-Bro 1 par samt vid Sollarö, Norrtäljeviken 1 par. På dessa lokaler kunde dock ingen häckning konstateras.

Höstfynd: Mellan 4/8 och 9/10 sågs arten i Hjälstaviken med som mest 7 ex.16/8. Utöver detta sågs snatteränder med enstaka ex. på sju lokaler, flest vid Gäddviken, Tämnaren med 15 ex. 7/9 (Ulrik Lötberg). Återigen en ny toppnotering vad gäller både antal observationer och kanske framförallt antalet fynd under häckningstid. Hela 89 par noterades och då är enstaka fåglar inte inräknade. Det är bara hoppas att den positiva trenden håller i sig.

Kricka *Anas crecca*

Stora ansamlingar vår: Vid Hjälstaviken rastade krickor under hela våren fr.o.m. 16/3 med som mest 500 ex. 19/4 (Martin Tjernberg). Även vid Vendelsjön fanns en större ansamling, nämligen 250 ex. mellan 14/4 och 3/5 (Thomas Pless). Ledskärsområdet stod för de högsta vårsiffrorna, under mitten av april runt 500 ex. för att kulminera 26-27/4 med 800 ex. (Joakim Djerf).

Stora ansamlingar sommar/höst: Även i år fanns relativt många i Hjälstaviken under sommaren, men aldrig mer än 800 ex. 16/7 (Pekka Westin). Under hösten fanns mellan 500-700 ex. i viken där sista fyndet gjordes 2/11. Även under hösten fanns de största mängderna vid Ledskärsviken där 1 400 ex. kunde räknas in 24/9 (Mats Edholm). Den enda flocken över 200 ex. utanför dessa lokaler sågs vid Kogrundet, Harg där 220 ex. rastade 15/8 (Per Edenius).

Gräsand *Anas platyrhynchos*

Stora ansamlingar: Under vintern samlades ett stort antal gräsänder, drygt 1 000 ex., i Grisslehamns hamn (Bill Douhan m.fl.) Övriga noterävärda vinterflockar fanns i Norrtäljeån (530), Enköpings hamn (600) samt i Svandammen, Uppsala (600). Under resten av året dominerar Hjälstaviken fyndbilden totalt. Ingen annan lokal uppvisade flockar över 500 ex. Under våren noterades som mest 600 ex. i slutet av mars. Under senare halvan av augusti byggdes det så på med gräsänder för att slutligen stanna vid imponerande 3 000 ex. i månadsskiftet september-oktober.

Stjärtand *Anas acuta*

Häckningar/häckningsindicier: Två par kunde konstateras häcka, ett vardera i Tämnaren och Björns skärgård (Ulrik Lötberg). Ett ex. sågs i Hjälstaviken 22/7, sannolikt en tidig höstflyttare snarare än ett häckningsförsök. Vid en såpass välbesökt lokal borde ett stjärtandspar ha uppmärksammats tidigare.

Stora ansamlingar/höga sträcksummor: Ledskärsviken höll som brukligt de högsta antalen rastande för vårt landskap men några anmärkningsvärda summor nåddes inte under våren. Under hösten låg antalet runt 30-35 ex. En tydlig topp noterades i mitten-slutet av september då antalet låg mellan 175-300 ex. med toppnoteringen 20/9 (Thomas Pless). Vid Hjälstaviken noterades som mest 25 ex. i månadsskiftet september-oktober. Ingen riktigt hög sträcksumma kunde räknas in, som mest sågs 94 ex. vid Skatudden 6/10 och 79 ex. vid Svarthamn, Skutskär 27/8.

Årta *Anas querquedula*

En återgång till mera normala fynddatum skedde under 2003 då arten sågs mellan 17/4 och 15/8. Under *häckningstid* noterades årta på 13 lokaler med uppskattningsvis 16 par. På samtliga kan häckning mycket väl ha förekommit. Resultatet är ett uns bättre än för 2002, men fortfarande under medel för den senaste 10-årsperioden. Årtan är en långflyttare som teoretiskt skulle kunna drabbas hårt av biotopförstöring och jakt i övervintringsområdena som ligger långt bortom vår horisont.

Skedand *Anas clypeata*

Häckningstid: Totalt konstaterades 63 par. På följande lokaler fanns minst 2 par: Hjälstaviken (>17), Tämnaren inkl. Sörsjön (17), Björns skärgård (11), Vendelsjön (4), Kogrundet (>3) samt Kungsängen, Uppsala (2). En liten uppgång jämfört med 2002.

Övrig tid: Under ruggningstiden mitt i sommaren samlade skedandhanarna ihop sig i Hjälstaviken och Ledskärsviken. I Hjälstaviken låg hela 44 hanar som mest, i Ledskärsviken ca 30.

Brunand *Aythya ferina*

Vinterfynd: Två hanar fanns i Biotestsjön 3/1-23/2 och på samma lokal fanns 3 ex. 20-30/12 (Joakim Djerf m.fl.). 2 ex. sågs i området runt Kapellskär 13/1-27/2 (Anders Eriksson, Lars Lundstedt m.fl.) och 1 hona fanns i Ledskärsviken 4/12 (Eva Johansson).

Vår: Under våren observerades brunänder på minst 40 urskiljbara lokaler. Mer än 10 ex. sågs enligt följande: Fem par Vik, Länna 30/3 (Klasse Ekholm), 39 ex. Blåkaren, Häverö 14/4 (Joakim Johansson), 5 par Dalkarlskärret, Uppsala-Näs 26/4 (Emil Andersson m.fl.) 30 ex. Rotholmaviken, Häverö 30/4 (Joakim Johansson), 30 ex. Hjälstaviken 4/5 (Martin Tjernberg m fl.), 20 ex. Långsjön, Björklinge 4/5 (Thomas Pless), 16 ex. Kifjärden, Rådmansö 4/5 (Magnus Bladlund) samt 30 ex. Kärven10/5 (Tomas Kjelsson). Vid Hjälstaviken observerades utöver ovan angivna ex. fler än tio individer vid ytterligare elva tillfällen. Vid fyra tillfällen utöver de ovan angivna fanns mer än 10 ex. i Kärven.

Häckningstid: I Tämnaren inklusive Sörsjön bedömdes ca 70 par häcka. Vidare konstaterades tre häckningar vardera i Kärven och Eriksberg, Almunge. En häckning konstaterades i vardera Hjälstaviken, Dalkarlskärret samt Rotholmaviken. Utöver detta observerades brunandshonor på sex lokaler som kan tänkas lämpliga ur häckningssynpunkt.

Höst: Under hösten sågs minst 360 brunänder, en aning färre än 2002. Då sågs å andra sidan precis dubbelt så många som 2003, 320 ex., i Kärven. Häri ligger i princip hela skillnaden och sett över antal lokaler och fynd i övrigt kan man inte se någon tydlig skillnad. Den största noterade flocken fanns i Kärven med 160 ex. 25/8. (Tomas Kjelsson). Under hela augusti och början av september fanns här mer än 100 ex. En annan fin ansamling rapporterades från Vendelsjön med 79 ex. 12/10 (Anders Arnell).

Ringand* *Aythya collaris* [0; 2; 1]

En ad. hane Hjälstaviken 3-6/5 (Sören Franceen m.fl.). Första fyndet för rapportområdet och det tredje för landskapet. Ibland blir ringänder riktiga följetonger och dyker upp på samma lokal år efter år. I just det här fallet känns det inte så troligt, då fågeln rastade under en period med kallt och dåligt väder och sedan drog vidare när tillfälle kom. Att det blev Hjälstaviken som fick den äran får nog ses mest som en slump.

Vigg *Aythya fuligula*

Inlandshäckningar: I Hjälstaviken kunde 3 par konstateras häcka, likaså häckade 2 par i Husby-

Vigg *Aythya fuligula omgiven av skrattmåsar Larus ridibundus* © Roine Karlsson

dammarna, Lena, 1 par i Slamdammarna, Edebo samt 1 par i Dalkarlskärret, Uppsala-Näs. I Tämnaren inklusive Sörsjön bedömdes 15 par häcka. Dessutom observerades viggar på ytterligare två lokaler där häckning mycket väl kan ha förekommit.

Stora ansamlingar: Årets största flock innehållande minst 7 000 ex. rapporterades från Hemsundet, Blidö 21/11 (Bill Douhan). Dessutom fanns upp till 4 000 ex. under januari-februari i området runt Kapellskär (Åke Berg, Anders Eriksson m.fl.). Såväl under föråret som efteråret låg ca 1 500 ex. i Biotestsjön (Joakim Djerf m.fl.). Ett för inlandet imponerande antal fanns i Kyrkviken, Krusenberg i slutet av november-början av december då drygt 1 000 ex. rastade (Fredrik Friberg). Övriga ansamlingar var av det mer beskedliga slaget.

Bergand *Aythya marila*

Vinterfynd: Fem ex. Kapellskär, Rådmansö 3/1-19/2 (Åke Berg, Anders Eriksson m.fl.), 3 ex. Biotestsjön 12/1-23/3 (Joakim Djerf m.fl.), 1 hane Sennebyhaken 16/2 (Owe Rosengren, Björn Svensson), 2 ex. 1K Ekoln 29/11-7/12 (Fredrik Friberg m.fl.), 2 ex. 1K Biotestsjön, Forsmark 3/12 (Per-Anders Edin), 6 ex. Kallerö, Kallrigafjärden 18/12 (Eva Johansson), 1 hane Biotestsjön 25-28/12 (Joakim Djerf, Robert Ekman) samt 2 ex. Kalvskäret, Singö 26/12 (Gunnar Ehrenroth).
Inlandsfynd: En hane Västersjö, Vassunda 26/4 (Fredrik Friberg), 1 par Långsjön, Björklinge 19/5 (Thomas Pless), 1 honfärgad Hosjön 25/10 (Lennart Larsson, Tommy Eriksson) samt 5 ex. Kyrkviken 1/11 (Fredrik Friberg).

Övriga fynd: Ett par sågs vid Skatudden 24/5 och 1 hane vid Rotholmaviken, Häverö 9/7, vilket skulle kunna indikera en häckning någonstans i närheten.
Dessutom fanns ett stationärt par i Björns skärgård i maj men kunde inte återfinnas under juni-inventeringen. Under våren observerades bergänder enligt följande: Två honor Blidösund 8/3 (Ulf Johansson), 1 ad. hane mot N Arsläjan, Björkö-Arholma 16/3 (Anders Kling), 7 ex. mot N Skatudden 20/4 (Björn Lundgren), 2 par rastande Rönnskärs udde 4/5 (Bill Douhan), 1 ad. hane rastande Norrsten, Gräsö 5/5 (Helge Röttorp) samt 2 hanar och 3 honor rastande Boholmen, Karlholmsviken 16/5 (Eva Johansson).

Under *hösten* gjordes elva fynd av 42 sträckande bergänder. I övrigt rapporterades arten från Biotestsjön med som mest 18 ex. 8/11 (Annika Rastén), 10 rastande ex. Blåkaren, Häverö 11/8, 2 honfärgade ex. Ledskärsviken 28/9 (Ulrik Lötberg, Mikael Malmaeus), 7 ex. Biotestsjön 18/10 (Keith Bennett, Joakim Djerf), 1 honfärgad Ledskärsviken 26/10-2/11 (Clas Cronlund, Keith Bennett), 3 ex. Rönnskärs udde 4/11 (Magnus Bladlund), 6 ex. rastande Ledskärsviken 14/11 (Niklas Lindberg), 2 ex. rast Boholmen 14/11 (Niklas Lindberg), 2 honfärgade rastande Skatudden 15/11 (Keith Bennett) samt 1 honfärgad rastande Rönnskärs udde 29/11 (Niklas Lindberg, Bill Douhan).

En liten uppryckning i alla fall från föregående års riktiga fyndmässiga lågvattenmärke. Just området väster om Skatudden tenderar att dra till sig sommarfynd, kan kanske vara värt att kolla upp ur häckningssynpunkt.

Ejder *Somateria mollissima*

Att Upplands rapportområde får uppleva ejdersträck av någon större omfattning hör inte till vanligheterna. Årets högsta sträcksumma på 8 000 ex. Svenska Högarna 8/10 (Bill Douhan) får därför ses som god. Som vanligt fanns mycket stora mängder gudingar utanför just Svenska Högarna i slutet av maj. Den 16/5 kunde minst 10 000 ex. räknas (Owe Rosengren, Kalle Källebrink).

Praktejder*

Somateria spectabilis [?; minst 91; 2]
En 2K hane Väddökusten, Väddö 16-25/2 (Martin Amcoff, Björn Svensson, Martin Tjernberg m.fl.) samt 1 ad. hane str S Svenska Högarna, Blidö 4/6 (Kalle Källebrink, Michael Bergman).
Ett normalt uppträdande.

Alförrädare *Polysticta stelleri* [?; minst 169; 3]

En honf. Sandvikens camping, Väddö 1/1 (Lars Lundstedt m.fl.), 1 ad. hane Kapellskär, Rådmansö 1-23/2 (Lars Lundstedt m.fl.) samt 1 2K hona Yxlan, Blidö, 2-7/3 (Bo Jerkeman, Kalle Källebrink, Anders Nilsson m.fl.)
Ett tämligen normalt uppträdande.

Alfågel *Clangula hyemalis*

Inlandsfynd: I samband med kallt och regnigt väder i månadsskiftet april-maj gjordes inlandsfynd: Fem ex. rastade i Ekoln 2/5 (Sven Wijk) och i Hjälstaviken fanns 2 ex. 1/5 och 1 ex. 3/5 (Martin Tjernberg m.fl.). Under hösten sågs även 1 ex. vid Övre Föret 6/11 (Tommy Eriksson m.fl.) samt 2 ex. Kyrkviken, Krusenberg 15/11 (Fredrik Friberg).

Under *sommaren* gjordes ett fynd av 1 ex. vid Rönnskärs udde 26/7 (bröderna Norrby). Runt 2 500 ex. låg som brukligt utanför Rönnskärs udde under *vintern*.

Sjöorre *Melanitta nigra*

Under *vårsträcket* sågs sjöorrar rasta i inlandet i betydligt större mängder än normalt. Detta hängde sannolikt samman med det dåliga vädret under artens huvudsträckperiod i slutet av april och början av maj. Allra flest sjöorrar rapporterades från Ekoln. Som mest sågs 107 ex. samtidigt 25/4 (Ingemar Ahlén). Mellan 22/4 och 5/5 finns så gott som dagliga rapporter, siffrorna ligger utöver toppnoteringen mellan 20 och 60 ex. Även i Hjälstaviken fanns sjöorrar, 24 ex. 30/4, 3 ex. 2/5 och en hane blev kvar 3-13/5. Observationer finns under denna period även från flera andra större sjöar, bl.a. Skedviken med som mest 45 ex. 30/4, Vendelsjön 1 par 2/5 och 1 hona 17-25/5, Funbosjön 1 hane 25/4, Storfjärden, Ambricka 25 ex. 10/5, Gimo damm 4 ex. 26/4, Råksjön, Huddunge 2 par 4/5 samt Stordammen, Österbybruk 11 ex. 30/4. Precis som förra året stod Ekoln för höstens enda inlandsfynd, 1 hona vid Kyrkviken 1/12 (Fredrik Friberg).

Vinterfynd: Förutom ovan nämnda hona noterades 50 sträckande sjöorrar 5/1 på Björkö-Arholma (Helge Röttorp). Enstaka exemplar fanns längs Väddökusten och 15 ex. sågs vid Biotestsjöns utlopp på juldagen (Joakim Djerf).

Svärta *Melanitta fusca*

Inlandsfynd: Alla fynd utom ett härrör från Ekoln, där några ex. sågs under slutet av april och början av maj. Antalen var emellertid betydligt beskedligare än för sjöoorren, max 3 ex. sågs 25/4 och 3/5. Under hösten rapporteras om minst 3 ex. varav 2 honor från SÖ delen av Ekoln i slutet av november-början av december.

Enda övriga inlandsfyndet kommer från Kärven där en hona rastade 16-18/11 (Tomas Kjelsson, Anders Eriksson).

Sjöorre Melanitta nigra © Roine Karlsson

Knipa *Bucephala clangula*

Området runt Kapellskär var välbesökt under vårvintern då en alförrädarhane gäckade många skådare. Dock blev det bra rapportering härifrån då av bl.a. knipor. Som mest sågs ca 4 000 ex. 17/2 (Anders Eriksson m fl.). Även längs med Väddökusten fanns flera stora flockar, bland dem kan 800 ex. vid Örsten, Singö 15/2 (Tomas Kjelsson) nämnas. Till stor del rör det sig om samma fåglar som grupperar området mellan Sennebyhaken och Kalvskäret, beroende på havsörnarnas härjningar. I Björns skärgård samlas många knipor för att rugga under sommaren tillsammans med andra änder. Som mest sågs 2 450 ex. 6/6 (Ulrik Lötberg). Möjligen var det en del av dessa som låg utanför Gårdskär 20/7, när 650 ex. kunde räknas där (Per Johan Ulfvendahl).

Salskrake Mergus albellus

Vinterfynd: Skådaraktiviteten var mycket hög under hela året till följd av tävlingen Upp-X 2003. Således rapporterades mer än vanligt av ett flertal arter och salskrake var inget undantag. I området runt Kapellskär-Gräddö fanns omkring 30 ex. under januari-februari och samtidigt fanns minst 43 ex. i Biotestsjön. Förutom dessa fanns minst 12 ex. längs norra Väddökusten och minst 3 ex. vid södra delen av Väddö. Dessutom sågs ett honfärgat ex. i Älvkarleby 17/2 (Johan Östberg). Nästan lika många som i januari kom tillbaka till Biotestsjön i december, 39 ex. sågs 25/12 (Joakim Djerf). Största flocken om ca 80 ex. fanns dock i Limmaren, Frötuna 2/12 (Karl-Olov Johansson). Den 20/12 fanns 7 ex. kvar. En hane sågs vid Kalvskäret, Singö 26/12 och två honfärgade sågs i Dalbyviken 7/12.

Vårfynd: För att om möjligt få en någorlunda standard på räkning av salskrake, som är en av de mest rapporterade arterna, införs härmed begreppet individdagar. Tio ex. under en dag ger 10 individdagar, liksom 1 ex. under 10 dagar. Givetvis blir det en stor del dubbelräkningar på det här viset men detta mått blir åtminstone konstant. Hänsyn har tagits till uppenbara dubbelräkningar under samma dag. Under våren registrerades 881 salskrakedagar. Framför allt tre stora flockar bör nämnas; 30 ex. Blidösund 8/3 (Ulf Johansson), 38 ex. Kallrigafjärden 10-13/4 (Ingemar Lindqvist m.fl.) samt 50 ex. Karlsholmsviken 27/4 (Martin Amcoff).

Ett rent *sommarfynd* gjordes då en honfärgad salskrake behagade rasta i Ledskärsviken 20/8 (Pekka Westin, Ingrid Stenström).

Höstfynd: Under hösten rapporterades uppskattningsvis 557 exemplar. Viss dubbelräkning kan ha skett i Skedviken där de största samlingarna fanns. Höstens största flock var på hela 130 ex. och låg i Mörbyviken (Björn Berglund). Största flocken utanför Skedviken fanns vid Säbysjön, Knivsta där 21 ex. låg 18-20/11 (Mats Hannerz). Totalt sågs salskraken på 19 lokaler under hösten. Ett mycket bra år, dock som sagt otroligt flitig rapportering.

Småskrake *Mergus serrator*

Inlandsfynd: Alla inlandsfynd utom ett gjordes under våren, och liksom för de andra kustbundna änderna var det Ekoln som gällde. Här sågs småskrakar med som mest 14 ex. mellan 25/4 och 5/5. Toppnoteringen uppnåddes 2/5. Övriga inlandsfynd gjordes enligt följande: Två ex. mot NO Järpebo, Tämnaren 18/4 (Svante Söderholm), 7 ex. Hjälstaviken 1-2/5 (Martin Tjernberg, Anders Haglund m.fl.), 1 hane Varggropen, Vendelsjön 2/5 (Bill Douhan), 1 par Funbosjön 2/5 (Urban Emanuelsson), 1 hane Kärven 11/5 (Tomas Kjelsson), 1 hona södra Vendelsjön 7/6 (Michel Notelid), 2 hanar Hjälstaviken 4/7 (Gunnar Ehrenroth) samt 2 honor samma lokal 13/10 (Peter Ringqvist).

Storskrake *Mergus merganser*

Stora ansamlingar: 250 ex. Biotestsjön 1/1 (Keith Bennett), 300 ex. Öregrundsgrepen, Forsmark 2/2 (Joakim Djerf), 250 ex. Ledskärsviken 16/4 (Ulrik Lötberg), 400 ex. Kallerö, Kallrigafjärden 3/5 (Martin Tjernberg), 700 ex. Hargsviken 7/5 (Wilhelm Dietrichson), 1 740 ex. Björns fyr 29/5-7/6 (Ulrik Lötberg m.fl.), 1 300 ex. Björns skärgård 25/7 (Ulrik Lötberg), 300 ex. Björns fyr 30/8-12/9 (Ulrik Lötberg), 1 000 ex. Yxeln, Slätön-Medholma naturreservat 10/8 (Rune Johansson), 2 200 ex. Skedviken 20/10-15/11 (Bill Douhan m fl.), 400 ex. Kyrkviken, Krusenberg 1-22/11 (Fredrik Friberg), 280 ex. Vendelsjön 16/11 (Yngve Hareland) samt 4 700 ex. Gäddviken, Tämnaren 20/11 (Ulrik Lötberg),.

Järpe *Bonasa bonasia*

Järpen är en synnerligen stationär fågel och paret uppehåller sig i sitt revir (drygt 40 ha) året runt så länge lämpliga biotoper finns tillhanda. Observation av järpe indikerar således på ett bra sätt ett revir.

Totalt rapporterades 62 revir under året. Den kommunvisa fördelningen var Heby (10), Älvkarleby (1), Tierp (12), Östhammar (9), Norrtälje (6) samt Uppsala/Knivsta (24). Givetvis finns här ett enormt mörkertal. Med kunskap om artens biotopkrav och tillgänglig areal lämplig skogstyp gjordes ett försök i början av 1990-talet att uppskatta populationen i landskapet Uppland, vilket slutade på 5 000 par (plus/minus 60 procent). Sedan dess har arten sannolikt minskat en del. Detta antagande grundar sig bl.a. på att tidigare relativt orörda bondskogar numera avverkas i allt större omfattning.

Orre *Tetrao tetrix*

Totalt inkom rapporter om ca 430 *spelande tuppar* vilket är något fler än 2002 (390). *Fördelningen kommunvis* var följande: Enköping 6, Heby 164, Älvkarleby 3, Tierp 78, Östhammar 54, Norrtälje 20 samt Uppsala/Knivsta 104. Naturvårdsområdet Florarna, som måste sägas ha optimal orrbiotop, specialinventerades och där konstaterades ca 38 spelande tuppar varav 26 markspelande på sju olika platser (Gillis Aronsson). Detta innebär ca 1 par/km^2 myr- och skogsmark under förutsättning att det föreligger en jämn könskvot.

Tjäder *Tetrao urogallus*

Fynd har rapporterats från totalt ca 74 platser omfattande minst 117 tjädrar. De största spelen (inte många rapporterade) omfattade som mest enbart fyra tuppar, vilket torde vara en respons på de omfattande avverkningar som skett under senare tid.

Fördelningen av fyndlokaler är förhållandevis jämnt utspridd, dock är det förvånansvärt få fynd i Norrtälje kommun som tidigare hyst en stark tjäderstam. Likaså saknas eller är det ytterst få fynd i rapportområdets sydvästra delar, men detta har sin naturliga förklaring (övervägande slättbygder). Ansamlingar av fynd är märkbara dels i skogarna norr om Östervåla, dels i Florarnaområdet samt på norra Hållnäs. Detta beror dock åtminstone delvis på att dessa områden är flitigare frekventerade än andra av fågelskådare.

Rapphöna *Perdix perdix*

Rapporter saknas från Älvkarleby, Tierps, Heby och Sala kommuner.

Uppsala/Knivsta kommuner: Från januari-mars rapporterades 8 kullar (53 ex.) och från hösten 7 kullar (57 ex.). Under häckningstid sågs par eller hördes spelande tuppar på 10 lokaler. Jämfört med föregående år är situationen något bättre.

Enköpings kommun: Från januari-mars rapporterades 11 kullar (102 ex.) och från hösten 6 kullar (58 ex.). Under häckningstid sågs par eller hördes spelande tuppar på 9 lokaler. Även i denna kommun verkar situationen vara aningen bättre än 2002.

Håbo kommun: 20 ex. Wij grustag, Yttergran 2/1 (Tom Sandström) samt 1 ex. Bålsta 17/5 (Micke Nederman).

Norrtälje kommun: Två ex. Närtuna k:a 30/3 (Joakim Ekman).

Östhammar kommun: Ett ex. (1K) Löhammar, Harg 13/10 (Lars Lundstedt) samt 9 ex. på samma lokal 20.12 (Wilhelm Dietrichson).

Vaktel *Coturnix coturnix*

Totalt 145 spelande vaktlar 3/5-9/8, fördelade på 83 lokaler. Detta är det näst bästa resultatet i rapportområdet sedan ett fungerande rapportsystem infördes, endast slaget av antalet från år 2000. I Upplandsdelen av Stockholms rapportområde hördes ytterligare 17 ex.

De största ansamlingarna som påträffades var ca 20 ex. Grillbyslätten (Pekka Westin, Thomas Johansson, Ruben Sven Eric Swanqvist), 7 ex. Ledskärsområdet (Johan Ericson, Joakim Djerf, Brita Tibell m.fl.), 6 ex. Hårbyslätten (Martin Tjernberg, Pekka Westin, Clas Cronlund) samt 5 ex. Lövstaslätten (Tomas Kjelsson, Sven Wijk, Nils-Olof Jerling m.fl.). Den kommunvisa fördelningen var Enköping (63), Uppsala/Knivsta (25), Östhammar (18), Norrtälje (17), Tierp (10), Heby (9), Håbo (1), Sala (1) och Älvkarleby (1).

Häckningar: Två kullar (4-5 ex. resp. 6-7 ex.) stöttes i samband med tröskning vid Holmsta gård resp. 1 km norr om Holmsta gård, Österlövsta, sista veckan i augusti (Jonas Waern). Detta är 7:e-8:e konstaterade häckningen i rapportområdet sedan 1970.

Sent höstfynd: Ett ex. stöttes i Genetiska trädgården, Ultuna 2/10 (Tomas Pärt).

Smålom *Gavia stellata*

Vårsträcket inleddes i mitten av februari och avslutades första veckan i juni. Större dagssummor (*> 20 ex.)* noterades vid Skatudden med 21 ex. mot N 15/4 (Mats Edholm) och 20 ex. mot N 25/4 (Henrik Bondestam, Yngve Hareland). Vid Örskär har flera större summor noterats: 71 ex. sträckande 27/4 (Karl-Gustav Sjölund, Peter Schmidt), 40 ex. noterades 29/4 (Mats Edholm), 110 ex. rastade 2/5 (Martin Irestedt), 30 ex. sträckte 3/5 och 130 ex. sträckte N 4/5 (Mikael Malmaeus m.fl.). Vid Fågelsundet, Hållnäs sågs 20 rastande ex. och 40 ex. sträckande 29/4 (Ulrik Lötberg m.fl). 30 ex. rastade vid Gällfjärden, Gräsö 2/5 (Martin Amcoff), 32 ex. sträckte N vid Rönnskärs udde/Sennebyhaken 4/5 (Bill Douhan, Tomas Kjelsson) och sista observationen gjordes vid Arholma där 22 ex. observerades 31/5 (Per Johan Ulfendahl). En *inlandsobservation* föreligger: Ett ex. fiskade ett slag för att sedan dra mot S i Ekoln vid Krusenberg 2/5 (Ingemar Ahlén). Under *häckningstid* finns en observation från juli då ett ex. sträckte N vid Billudden, Älvkarleby 2/7 (Börje Pettersson). De första observationerna av *höststräckare* gjordes i slutet av augusti och i mitten av september tog

det fart på allvar. *Större sträcksummor* observerades vid Arholma där 39 ex. mot S sågs 20/9, 32 ex. S 5/10 och 25 ex. S 11/10 (Zackarias Svensson). 34 ex. sågs sträcka S vid Örskär 6/10 (Mikael Malmaeus). Vid Björn noterades 20 ex. mot SO 7/10 (Ulrik Lötberg).

Av rapporteringen att döma förefaller smålommen vara en mer frekvent förbiflyttande art längs Upplandskusten nuförtiden jämfört med förhållandena för endast 20-30 år tillbaks i tiden. Kan detta månne bero på bättre artkunskap i kombination med bättre optik eller är det en reell ökning?

Storlom *Gavia arctica*

Har man tur lyckas man pricka in en dag på någon kustlokal då det noteras *större sträcksummor från våren (> 50 ex.)*. Vid Skatudden sträckte 89 ex. N 16/4 (Fredrik Bondestam, Owe Rosengren). På samma lokal sågs 237 ex. mot N 25/4 (Fredrik Bondestam) och 230 ex. 26/4 (Henrik Bondestam, Yngve Hareland m.fl.). 50 ex. sträckte N vid Ledskärsområdet 26-27/4 (Fredrik Herrman) och 80 ex. sågs sträcka 27/4 vid Örskär (Peter Schmidt, Karl-Gustav Sjölund). Vid Rönnskärs udde/Sennebyhaken sträckte 63 ex. N 4/5 (Bill Douhan, Tomas Kjelsson) och 50 ex. vid Örsten 4/5 (Ragnar Hall). Vid Öregrundsgrepen rastade 52-65 ex. 16-20/4 (Joakim Djerf) och 80 ex. sågs rasta Örskär/Gräsö skärgård 2/5 (Martin Irestedt, Martin Amcoff).

Under *häckningstid* har minst ett par eller spelande individer rapporterats från 41 *troliga* eller *möjliga häckningslokaler*, ett ganska normalt antal. Från vissa finns rapporter om endast gamla fåglar från tidsperioden då ungar borde ha setts om de funnits. Bevis på häckning finns endast registrerat från följande fem sjöar: Ett par med 1 unge Metsjön, Fasterna (Bill Douhan), 1 ad. + 1 unge Uttran, Närtuna (Gabriel Ekman), Erken, SO Rörvik 1 par + 1 unge (Bill Douhan m.fl.), Hålsjön, Skogs-Tibble 1 unge (Michel Goiny) och i Stennässjön, (Järlåsa) där häckningsresultatet är okänt men boet var placerat på en mycket utsatt plats (Yngve Hareland). Misslyckade häckningar rapporterades från paren i Råksjön, Huddunge (Håkan Agvald) och Hosjön, kanske beroende på den omfattande fiskdöd som ägde rum under vintern 2002/03 (Anders E.O. Eriksson m. fl.).
Större sträcksummor från *hösten* var 65 ex. mot S vid Sennebyhaken 17/9 (Fredrik Bondestam), 155 ex. S Arholma 20/9 och på samma lokal 98 ex. S 11/10 (Zackarias Svensson).

Vitnäbbad islom* *Gavia adamsii* [3; 73; 3]

Vid Örskärs fyr rastade 1 2K 20/4 (Seppo Haavisto), 1 2K rastade vid Sennebyhaken 24/5 (Ulf Gärdenfors, Ragnar Hall, Owe Rosengren m.fl.) samt 1 1K+ sågs sträcka NO vid Svarthamn, Skutskär 28/9 (Ulrik Lötberg, Mikael Malmaeus). Således tre observationer för året vilket får anses vara en återgång till mer normala förhållanden efter 2002 års toppnotering. Tidstypiska fynd även om det vanligtvis görs fler höst- än vårfynd.

Obest. islom *Gavia immer/adamsii*

1 1K sträckte SO vid Arholma, Björkö-Arholma 14/9 (Weine Erlandsson, Ingrid Åkerberg). Ett ex. mot N Sennebyhaken 17/9 (Fredrik Bondestam). Vid Skatudden sträckte 1 ex. S 28/9 (Tomas Kjelsson, Jocce Ekström) och slutligen 1 ex. mot N Arholma 8/10 (Zacke Svensson). Totalt fyra obestämda islommar sedda under en knapp månads tid längs Väddökusten.

Smådopping *Tachybaptus ruficollis*

I Grisslehamn inleddes traditionsenligt året med en *vinterobservation*. Ett ex. sågs 1-4/1 (Owe Rosengren m.fl.). Från Biotestsjön rapporterades ovanligt många individer under förvintern.
Som mest sågs 5 ex. 4/1-13/2 (Mats Hannerz m.fl.), därefter gick nästan en månad utan rapporter men under *mars månad* syntes smådoppingar åter på lokalen, även denna gång med som mest 5 ex. 7-23/3 (Erik Landgren m.fl.).

Under våren och sommaren sågs sedan arten på olika insjölokaler. Ett ex. rastade i Hjälstaviken 29/3 (Thomas Johansson m.fl) och 30/4 (Åke Berg m.fl.). I Dalkarlskärret sågs eller hördes 1 par 15/4-14/6 (Thomas Johansson, Pekka Westin m.fl.). Ett par sågs och hördes Eriksberg, Almunge 16/4-29/7 (Tomas Kjelsson, Mats Edholm), därefter sågs en ensam adult 18/8 (Tomas Kjelsson). Ett ex. sågs i Alasjön, Vassunda 17-18/4 (Carl Henrik Palmér, Tommy Eriksson), 1 ex. hördes Norrsjöflyna, Roslags-Bro 9/5 (Lennart Larsson), 1 ex. spelade f.d. Vissjön, Björklinge 18/5 (Mats Edholm, Brita Tibell). Vid Salsta, Lena hördes och sågs 1 ex. 22/6-8/7 (Camilla Andersson m.fl). Slutligen sågs 1 ex. Friberg, Kulla 2/8 (Håkan Andersson, Camilla Andersson). Under häckningstid har således ett ex. eller par observerats på åtta mer eller mindre lämpliga häckningslokaler, dock har inga lyckade häckningar kunnat konstateras.
Höstobservationerna inleddes vid Hjälstaviken där 1 ex. sågs rasta 2/10 (Ingrid Stenström, Svante

Söderholm, Karl-Gustav Sjölund). Ett ex. sågs vid Vedyxatippen 2/10 (Owe Rosengren), 1 1K rastade vid Svenska Högarna 16/10 (Bill Douhan, Tommy Eriksson). Vid Övre Föret observerades 1 ex. 19/10 (Ragnar Hall) resp. 20-25/11 (Emil Andersson m.fl.). En adult sågs vid utloppet, Biotestsjön 26/10 (Mikael Malmaeus m.fl.) och 1 ex. i kanalen, Forsmarks kärnkraftsverk 9/11 (Keith Bennett).

I *december* rastade 2 ex. i Biotestsjön 20/12 (Robert Ekman) och året avslutades vid Kalvskäret, Singö där 1 ex. sågs 26/12 (Gunnar Ehrenroth). Återigen ett ganska hyfsat år. Tyvärr inga konstaterade häckningar men glädjande var ansamlingen under vintern i Biotestsjön.

Skäggdopping *Podiceps cristatus*

Under *vintern* gjordes en del observationer längs roslagskusten. Vid Rönnskärs udde/Sennebyhaken sågs 1 ex. 1/1, sedan 1 ex. vid fem tillfällen fram till 22/2 (Tomas Kjelsson m.fl.) samt 3 ex. 23/2 (Lars Lundstedt). Vid Skatudden sågs 1 ex. 5/1 (Lars Lundstedt), 27/1 (Mats Edholm) och 2 ex. 27/2 (Per Johan Ulfendahl). Två ex. sågs vid Gamla Grisslehamn 5/1 (Helge Röttorp, Anders Svenson) och 1 ex. 11/2 (Mats Edholm).
Vid Väddö skjutfält observerades 1 ex. 9 och 19/1 (Magnus Bladlund, Peter Carlsson). Ett ex. vid Nothamn/Bysholmen 12/1 (Magnus Bladlund, Bo Thyselius), 11/2 (Mats Edholm) och 18/2 (Joakim Johansson, Rune Johansson). På Singö sågs 1 ex. vardera vid Ellan och Singsundet 19/1 (Bill Douhan) samt 1 ex. vid Örsten 27/2 (Lars Lundstedt, Ulf Linnell, Roland Staav). Två ex. rastade vid Simpnäs 13/2 (Owe Rosengren) och slutligen 1 ex. vid Kapellskär 17/2 (Anders Eriksson).
Från slutet av april och framöver *rapporteras om kolonier alt. större antal häckande par (> 10 par)*.
Som mest sågs 15 par vid Hargsviken 26/4-11/5 (Tomas Kjelsson m.fl.) Vid Rotholmaviken, Herräng sågs 40 par 3/5 och lika många 3/6 då bobyggandet hade påbörjats (Joakim Johansson, Rune Johansson). 35 ex. sågs vid Sandviken, Vätö 18/5 (Lars-Erik Berg). På den klassiska lokalen vid Ängsö inräknades 70 ex. 25/5 (Bo Hallman). I Tämnaren fanns 35 häckande par och i Sörsjön 25 par 1/6 (Ulrik Lötberg, Lars Gustavsson). Balsaren, Väddö hade 14 aktiva bon 29/5 (Bo Granberg), minst 10 par häckade Betsö, Björkö-Arholma 2/5 (Bo Granberg). I Hjälstaviken bedömdes 20 par häcka 5/6 (Pekka Westin). Ganska normalt vad gäller kolonier men som vanligt relativt få (dock fler än föregående år) observationer av lyckade häckningar. Ett par sågs med 1 unge i Fyringen, Lohärad 21/6 (Gabriel Ekman). Vid Rotholmaviken sågs endast 10 par och 2 ungar 9/7 (Joakim Johansson, Rune Johansson). I Kärven sågs 5 ungar 15/7 och därefter 4 ungar 8/8 (Tomas Kjelsson). I Syningen, Rimbo fanns 2 par med totalt 5 ungar 9/8 (Joakim Ekman). Under tidig höst sågs 10 par med totalt 16 1K vid Gäddviken, Tämnaren 7/9 (Ulrik Lötberg, Lars Gustavsson) samt 1 1K i Testen, Almunge (Tomas Kjelsson).
Enda större ansamlingar under hösten var minst 100 rastande ex. Öregrundsgrepen 27/7 (Martin Tjernberg) samt 201 ex. vid Skedviken 20/10 (Fredrik Friberg) och 150 ex. 24/10 (Helge Röttorp). I *december månad* sågs 1 ex. vid Nedre Föret 14/12 (Niklas Lindberg), 1 ex. i Limmaren, Frötuna 20/12 (Karl-Olov Johansson), Sandviken-Sennebyhaken 1 ex. 26-28/12 (Joakim Ekman m.fl.) samt 1 ex. rastande Skatudden 26/12 (Tomas Kjelsson).

Gråhakedopping *Podiceps grisegena*

Första *vårfyndet* gjordes vid Skatudden där 1 ex. sågs rasta 15/3 (Anders Kling). Det enda övriga fyndet i mars var 1 ex. vid Rönnskärs udde 30/3 (Joakim Ekman m.fl). Därefter dröjde det till mitten av april innan arten började ses mer allmänt längs kusten. Ett ex. vardera sträckte N vid Skatudden 13/4 (Emil Andersson m.fl) och 16/4 (Fredrik Bondestam, Owe Rosengren). Vid Fågelsundet 1 ex. 16/4 (Lennart Söderlund). Tre ex. Örskär 19/4 (Martin Irestedt) och samma dag 1 ex. Flisan, N Arholma (Bo Granberg). Tre ex. Skatudden 25/4 (Fredrik Bondestam) och 2 ex. 26/4 (Henrik Bondestam, Yngve Hareland). Vid Örskär sågs 5 ex. 26/4 (Peter Schmidt m.fl) och 2 ex. dagen därpå (Karl-Gustav Sjölund, Peter Schmidt) samt 1 ex. Norrboda, Gräsö 29/4 (Kalle Källebrink). Vid Nothamn, Väddö rastade 1 ex. 1/5 (Anders Haglund), 2 ex. Fågelsundet samma datum (Herbert Baumann, Göran Bridén). 8 ex. rastande Källen, Björn 3/5 (Stig Holmstedt), 5 ex. rastande Sennebyhaken 4/5 (Bill Douhan m.fl.) och 2 ex. rastande samt 1 ex. sträckande Örskär 4/5 (Mikael Malmaeus m.fl.). Två ex. Simpnäs 4/5 (Tommy Eriksson), 1 ex. Skatudden 11/5 (Mats Edholm, Brita Tibell) och 1 ex. rastade vid Svenska Högarna 16/5 (Kalle Källebrink, Owe Rosengren). Ett par rastade i Ekoln 17/5 (Pekka Westin), 1 ex. noterades vid Sennebyhaken 21/5 (Tomas Kjelsson), 1 ex. vid Hargsviken 23/5 (Wilhelm Dietrichson), 1 ex.

Örsten, Singö (Ragnar Hall, Ulf Gärdenfors) samt 2 ex. Sennebyhaken 29/5 (Benny Åhr).
Från 16/4 och t.o.m. september registrerades arten vid tänkbara häckningslokaler med följande *säkra häckningar*: Lillbyasjön, Film som mest 4 par och 1 ad. 18/4-10/7, en individ observerades på bo 29/5 och 2 ungar sågs 10/7 (Stephen Manktelow m.fl.); 2 par i Kärven 18/4-28/8, ena paret med 3 ungar, det andra med 2 ungar. En av ungarna var borta 8/8, de övriga sågs t.o.m 19/8 (Tomas Kjelsson m.fl.); 4 par häckade i Klardammen, Dannemora. 0,1,1 resp. 2 ungar sågs 16/7, dagen efter totalt 3 ungar (Keith Bennett m.fl.); i Skeppshusviken, Herräng misslyckades ett första häckningsförsök p.g.a. hårda vindar och högt vattenstånd. Ny häckning påbörjades nästan omgående och 16/7 sågs paret med 3 ungar. Den 21/7 återstod 2 ungar och 27/7 fanns 1 unge kvar. Den sista ungen överlevde dock sommaren och sågs in i september (Joakim Johansson, Rune Johansson).

Även *rapporter som kan indikera häckning* har inkommit från *andra mer eller mindre troliga häckningslokaler under häckningstid*: Vendelsjön med som mest 3 adulta 16/4-9/6 (Mats Fredriksson m.fl.); 1 ex. Hjälstaviken 30/4 och 2/5 (Göran Frisk, Ingemar Johansson); 1 sp. Filmsjön 4/5 (Håkan Andersson); 1 ex. Brosjön, Roslags-Bro 18/5 (Karl-Olov Johansson); 2 ex. Trehörningen, Edsbro 24-25/5 (Helge Röttorp, Bill Douhan); 1 sp. Ekasjön, Estuna 3/6 (Karl-Olov Johansson). Därtill sågs även 1 ex. vid Fårskär, Älvkarleby 20/7 (Per Johan Ulfendahl) och 1 ex. i Björns skärgård 25/7 samt 2 ex. 1/8 (Ulrik Lötberg m.fl.). Säkerställda häckningar konstaterades således på fyra, sedan tidigare kända, lokaler med totalt elva par. Åtminstone sju av dessa lyckades producera avkomma, ett resultat jämförbart med föregående år.

Höststräcket längs kusten inleddes vid Skatudden med 1 ex. mot N 12/8 (Mats Edholm), på samma lokal sågs sedan totalt 17 ex. 5/10-21/10, som mest 12 ex. rastande 7/10 (Jocce Ekström m.fl). Vid Arholma sågs totalt 21 ex. 29/8-16/10, som mest 4 ex. 31/8 (Fredrik Friberg m.fl.). Vid Örskär totalt 6 ex. 7/9-22/10 (Mikael Malmaues m.fl.), Björn totalt 9 ex. 12/9-12/10 (Lennart Söderlund m.fl.), Rönnskärs udde/Sennebyhaken totalt 12 ex. 17/9-29/11 (Bill Douhan m.fl.), 1 ex. Svarthamn, Skutskär 28/9 (Ulrik Lötberg, Mikael Malmaeus). 2 ex. rastande Fluttuskär, Gräsö 4/10 (Mikael Malmaeus, Petter Haldén). Vid Svenska Högarna sträckte 1 ex. vardera 14-15/10 (Bill Douhan). I områdena i och kring Biotestsjön minst 6 ex. 26/10-16/11 (Joakim Djerf m.fl). Ett ex. Kalvskäret, Singö 20/11 (Tommy Eriksson) samt 5 ex. Fågelsundet 29/11 (Yngve Hareland). Därtill två inlandsfynd under hösten: Ett ex. Skedviken 20/10 (Fredrik Friberg) och 2 rastande ex. Ekoln 21/11 (Ingemar Ahlén). Däremot gjordes ingen observation under vintermånaderna.

Svarthakedopping *Podiceps auritus*

Fynd på rastlokaler vid kusten under våren: Ett ex. Ugglan, Gräsö 18/4 (Leif Östman), 1 ex. Skvallerhamnsudden, Björkö-Arholma 19/4 (Bo Granberg), 1 ex. Biotestsjön 23/4 (Joakim Djerf), 1-4 ex. rastande/sträckande Örskär 26/4-4/5 (Mats Edholm m.fl.), 1-2 ex. Fågelsundet 26-29/4 (Owe Rosengren, Martin Tjernberg), 1 ex. Ledskärsområdet 26/4 (Fredrik Herrman), 1 ex. Södra Rörvik, Roslags-Bro 26/4 (Bo Granberg), 5 ex. Nothamn 1/5 (Anders Haglund), 1 ex. Skatudden 3/5 (Keith Bennett), 5 ex. Rönnskärs udde 4/5 (Bill Douhan m.fl.), 2 ex. Tjockö, Rådmansö 11/5 (Lars-Erik Berg), 1 ad. Långsandsörarna, Älvkarleby 31/5 (Björn Lundgren) och 1 ex. Öregrundsgrepen 1/6 (Joakim Djerf). *Iakttagelser på rastlokal i inlandet:* Två ex. Säbysjön, Knivsta 25/4 (Fredrik Friberg); 1 ex. Krusenbergs strandäng 2/5 (Ragnar Hellspong).

Fynd från *säkra/troliga/möjliga häckningslokaler under häckningstid* och fram till slutet av augusti (max.antal inom parentes): Ängskär, Hållnäs (havsvik, 2 par + 1 unge); Elinge, Österlövsta (1 ex.); Vendelsjön (1 ex.); Nya dammarna, Hargsviken (5 par + 1 ad. som mest 8 ungar sedda); Parkdammarna, Hargsviken (1 ex.); Hummelbäcksviken, Gräsö (2 ex.); Djursten, Gräsö (1 par); Lillbyasjön, Film (2 ex.); viltvatten Sjudars, Lagga (1 ex.), Ekebydammen, Uppsala (3 ex. + 3 ungar); Lillsjön, Skogs-Tibble (1 ex.); viltvatten Eriksberg, Almunge (som mest 5 par); Kärven (1 ex.); Andsjön, Faringe (1ex.); Dalkarlskärret (1 par + 1 unge); Husbydammarna, Lena (2 par); damm Körlinge, Rasbokil (2 par + 3 1K); Svista, Bälinge (1 häckande par); Kiplingeberg, Bälinge (1 1K); viltvatten Västersälja, Östervåla (1 par häckande); Lillsjön, Gryta (2 par); Hjälstaviken (1 par); viltvatten Ingermossen, Altuna (1 ex.); Slamdammarna, Edebo (2 par); sötvattensdamm, Grisslehamn (3 par); viltvatten Nysättra, Vätö (2 par); Hyttön, Älvkarleby (2 ex.); havsvik Harholmen, Björkö-Arholma (1 par); golfdamm Skogstorp, Roslags-Bro (2 par), viltvatten Värnberg, Roslags-Bro (10 ex.); viltvatten Fyrken, Estuna (1 par); viltvatten Bergby, Malsta (3 par); Månsjön, Frötuna (4 par.); Mörtsjön, Frötuna (3 par); havsvik Riddersholm, Rådmansö (4 ex.); havsvik Norrsjöviken, Rådmansö (1 par); havsvik Sandviken, Vätö (1 par +1 1K); viltvatten Nässja, Gottröra (1 ex.).

Under *sensommaren/hösten* sågs arten relativt fåtaligt vid kusten: 1-2 ex. rastade vid Sennebyhaken 26-29/7 (Martin Tjernberg m.fl.); Skatudden 1 ex. S 12/8 (Mats Edholm); 1 ex. Fogdö, Singö 24/8 (Karl Göran Andersson); 1 ex. sträckande 29/8 och 29/9 vid Arholma (Fredrik Friberg); 1 ex. rastade vid Örskär 27/9 (Svante Söderholm m.fl); 1 ex. rastande Biotestsjön 6/10 (Ingrid Åkerberg, Weine Erlandsson) samt 2 ex. Långsandsörarna, Älvkarleby 2/11 (Per Johan Ulfendahl).

Havssula* *Morus bassana* [0; 4; 1]

Äldre fynd: En adult tecknad individ sågs på nära håll från båt N om Söderarm någon gång i slutet av maj 2002 (Michael Örneholm). Totalt har arten setts fem gånger i rapportområdet, tre av observationerna är gjorda i inlandet.

Storskarv *Phalacrocorax carbo*

Många storskarvar valde att övervintra under *januari-februari* vid i huvudsak Väddökusten och Forsmark, alltifrån enstaka individer uppemot ca 75 ex. Skarvarna är rörliga och det totala antalet är svårt att bedöma, men som mest under en dag observerades ca 500 ex. dra norrut vid Rönnskärs udde 9/2 (Bill Douhan). Andra större siffror var 140 ex. 11/2 (Mats Edholm) och 105 ex. 17/2 (Kalle Källebrink) vid Bysholmen/Nothamn Väddö, 100 ex. Rönnskärs udde 12/2 (Lennart Larsson), 160 ex. mot S på samma lokal 15/2 (Karl-Olov Johansson) och 100 ex. Havsskogen, Väddö 17/2 (Joakim Ekman, Stefan Berg).

Från det egentliga *nordsträcket* i mars rapporteras om *minst 50 ex.*: 50 ex. Skatudden 21/3 (Christer Gisselson), 86 ex. Rönnskärs udde 30/3 (Joakim Ekman), 239 ex. samma lokal 13/4 (Bill Douhan m.fl.), Skatudden 332 ex. N 14/4 och 227 ex. N 15/4 (Mats Edholm). I rörelse observerades också 57 ex. mot Ö Norrtäljeviken 18/5 (Lars-Erik Berg) och 73 ex. vid Rönnskärs udde 18/5 (Magnus Bladlund).

Inlandet under våren: 15 ex. sågs Hjulstabron, Enköpings-Näs 31/3 (Stefan Larsson), 10 ex. Ekoln 11/4 (Martin Tjernberg), vid Hjälstaviken sågs 51 ex. rastande 1/4 och 61 ex. NO 22/4 (Pekka Westin m.fl.) samt 20 ex. rastande 26/4 (Ingrid Åkerberg). I maj rapporteras 10 ex. Kyrkviken, Krusenberg 2/5 (Ragnar Hellspong), 20 ex. rastande Graneberg, Uppsala 3/5 (Åsa Steinholtz) och 30 ex. mot NO Övre Föret 3/5 (Ingrid Stenström). Vid Morga hage sågs 12 ex. 5/5 (Sven Wijk).

Under våren fanns *större ansamlingar vid kusten:* Biotestsjön som mest 125 ex. 16-31/3 (Joakim Djerf, Mats Edholm, Brita Tibell) och 200 ex. Öregrundsgrepen 26/4 resp. 700 ex. 1/6 (Joakim Djerf), Ledskärsområdet som mest 400 ex. 12-29/4 (Martin Amcoff m.fl), 300 ex. Krutuddden, Östhammar 17/4 (Keith Bennett), som mest 1 000 ex. sedda på vitkalkad ö i Lövstabukten från Sikhjälma, Hållnäs 21-26/4 (Martin Tjernberg), 100 ex. rastande Björns fyr 21/4 (Ulrik Lötberg, Lars Gustavsson), vid Själgrynnorna, Harg sågs 1 000 rastande ex. 21/5 och 30/5 (Joakim Johansson, Rune Johansson), Kallrigafjärden 250 ex. 23/5 (Mats Edholm) och 600 ex. 24/5 (Teet Sirotkin), 200 ex. sågs vid Hargsviken 31/5 (Joakim Djerf) samt 200 rastande ex. Björns skärgård 7/6 (Ulrik Lötberg). Ovanstående ansamlingar gäller sannolikt i området häckande fåglar som befinner sig på födosök.

Storskarv *Phalacrocorax carbo* © Tero Niemi

Häckningar: Den enda rapporterade kolonin i Mälaren är 35 par som häckade på Stenholmen, Gorran, Holm (Pekka Westin). Från kusten kommer överlag dystra rapporter: på Länsman i Öregrundsgrepen, Forsmark fanns 500-750 ex. i området 21/7 men kontroll gav bara 5-10 bon i träden på huvudön, inga bon på marken hittades. Sannolikt inga lyckade häckningar här (Joakim Djerf). I Lövstabukten rapporterades om fyra olika kolonier om resp. ca 280, 120, 50 och 100 par där troligen samtliga häckningar misslyckades till följd av äggprickning. Prickning genomfördes även året innan i de två senare kolonierna som då hade ca 150 resp. 1 000 par (Ulrik Lötberg, Lars Gustavsson, Lennart Söderlund). På en femte koloni i östra delen av Lövstabukten bedömdes ca 400 par häcka. Enligt fiskarbefolkningen lär det ha funnits 4-5 ägg per bo men även här prickades ägg, dock utan tillstånd från länsstyrelsen! Det är okänt om några häckningar lyckades (Ulrik Lötberg, Lars Gustavsson).

I Svartlögafjärdens tre kolonier misslyckades två (200 resp. 292 bon). Dessa övergavs förmodligen p.g.a. havsörn. I den tredje kolonin räknades 344 bon, varav 140 markbon (Roland Staav). I koloni vid Marskärskobben, Furusund fanns 26 bon. Dessa övergavs p.g.a mänsklig störning. Däremot etablerades en ny koloni om 5 bon vid Gubboda (Roland Staav). För övrigt sågs 100 ex. i revir kring Ängsö nationalpark 19/6 (Jan Engström). 100 par sågs på lämplig lokal Suggan, Harg och 50 par Brommaren, Häverö 30/5 (Joakim Johansson, Rune Johansson).

Från början av juli syns återigen *större koncentrationer vid kusten*. Vid Skatudden rastade som mest i juli 300 ex. 24/7 (Yngve Hareland), 2 000 ex. i Björns skärgård 1/8 (Ulrik Lötberg, Tommy Eriksson, Lennart Söderlund) och 800 ex. Fågelsundet, Hållnäs 2/8 (Yngve Hareland), 150 ex. vid Skatudden 8/8 (Keith Bennett), 300 ex. vid Källarberget, Hållnäs 14/8 (Tomas Kjelsson) och 300 ex. Björns fyr 30/8 (Ulrik Lötberg m.fl.). *Större antal sträckande vid kusten under hösten*: 270 ex. mot S Sennebyhaken 24/9 (Fredrik Bondestam), 60 ex. mot S Arholma 29/9 (Fredrik Friberg), 100 ex. S Svenska Högarna 14/10 (Bill Douhan) och 100 ex. Fågelsundet, Hållnäs 21/10 (Lennart Söderlund). *Större antal rastande längs kusten* sågs vid tolv tillfällen gällande 50-300 ex.

Ansamlingar i inlandet var 10 ex. Krusenberg 2/7 (Bill Douhan), 12 ex. Erken 6/7 och 22 ex. 7/8 (Karl-Olov Johansson), 51 ex. vid Hjälstaviken 2/8 (Pekka Westin), 100 ex. Fånöbadet, Löt 9/8 (Martin Tjernberg), 24 ex. Hjälstaviken 17/8 (Ingemar Johansson), 22 ex. mot V Övre Föret 31/8 (Ingrid Stenström) och 39 ex. N 1/9 (Ingrid Åkerberg), 60 ex. mot S Hågadalen, Uppsala 13/9 (Håkan & Camilla Andersson), 52 ex. mot S Ströja, Börje 13/9, 15 ex. 19/9 och 62 ex. 20/9 (Annika Rastén), 75 ex. S Hjälstaviken 17/9 (Pekka Westin) samt 12 ex. mot SV Ultuna 30/9 (Martin Tjernberg).

Från *december* finns elva rapporter om varierande antal från kusten, som mest 75 ex. Biotestsjön 13-30/12 (Joakim Djerf m.fl.) och 40 ex. Rödhäll, Hållnäs 20/12 (Eva Johansson).

Rördom *Botaurus stellaris*

Vårens första hördes i Hjälstaviken 16/3 (Ingemar Johansson), därefter mer regelbundet från slutet av mars i lämpliga sjöar och mälarvikar. Sommarens sista hördes i Ösmaren, Roslags-Bro 30/6 (Joakim Ekman). Som vanligt har flest hörts i Tämnaren, dessutom rekordmånga, max. 19 tutande. Av dessa bedömdes 12 ex. ha fast revir i huvuddelen av sjön, därtill 4 mer tillfälliga hanar samt 3 ex. i Sörsjön. Övriga lokaler med större antal tutande hanar är Vendelsjön (7 sj.), Hjälstaviken (4 sj.) och övriga mälarvikar (7 sj.).

Två hanar hördes regelbundet eller tillfälligt vid Brosjön, Lillbyasjön och Dannemorasjön. Övriga 29 lokaler med 1 hane: Ängskärsviken (Hållnäs), Norra och Södra Åsjön (Hållnäs), Ledskärsområdet, Bruksdammen (Forsmark), Fiskarfjärden (Forsmark), Skälsjön (Österlövsta), Filmsjön, Rastsjön (Morkarla), Slagsmyren (Morkarla), Vansjön (Heby), Långsjön (Björklinge), Risbosjön (Skuttunge), Funbosjön, Länna-Långsjön, Södersjön (Almunge), Kärven, Hosjön, Skedviken, Bäcksjön (Fasterna), Trehörningen (Edsbro), Syningen (Rimbo), Erken, Östersjön (Söderby-Karl), Ösmaren (Roslags-Bro), Bottenfjärden (Roslags-Bro), Lommaren (Västra delen), Väsbysjön (Länna) och Viren (Rö).

Detta gör ett totalt (och utmärkt!) max.antal på 72 tutande hanar, samma siffra som för 2002. Man får dock förmoda att vissa individer rör sig mellan närliggande sjöar och därför dubbelräknats, alternativt endast gör tillfälliga gästspel. Tyngdpunkten i beståndet ligger numera i de norra delarna. Detta börjar också ge effekter in i Gästrikland där 2003 med god marginal blev ett nytt rekordår avseende tutande rördrommar.
Som vanligt inga konstaterade häckningar men 1

ex. sågs regelbundet flyga samma rutt från Svannäs vid Hjälstaviken och söderut under första halvan av augusti (Martin Tjernberg, Mats Brisegård). Övriga sedda fåglar är 1 ex. Vendelsjön 23/3 (Emil Andersson), 1 ex. Hosjön 13/4 (Urban Emanuelsson), 1 ex. Brosjön 13/4 (Bill Douhan, Karl-Olov Johansson), 1 ex. sträckande V vid Gisslaren, Harg 14/4 (Åke Berg). I Hjälstaviken sågs 1 ex. vid sex tillfällen 26/4-3/6 (Gunnar Danielsson m.fl.).

Ägretthäger* *Egretta garzetta* [1; 17; 1]

En adult individ upptäcktes vid Järnboden, Hargsviken 30/5 där den sågs fram till kl. 20:40 då den bestämde sig för att sträcka V (Björn Lundgren m.fl.). Detta var det 19:e fyndet i Uppland. Föregående observation gjordes vid Hjälstaviken i juni år 2000.

Obest. vit häger *Egretta sp.*

En vit häger av obestämd art observerades 4/9 vid Ekoln, Krusenbergsområdet (Ingemar Ahlén).

Gråhäger *Ardea cinerea*

Fynd under *januari-februari*: Biotestsjön som mest 8 ex. 1/1-23/2 (Joakim Djerf m.fl), 1 ex. Broströmmen, Roslags-Bro 1-5/1 (Owe Rosengren m.fl.), 1 ex. Börje 1/1 (Annika Rastén), Skeboån, Skebobruk 1 ex. 1/1 (Bo Granberg), 1 överflygande Gottsunda, Uppsala 6/1 (Kalle Källebrink), i fallområdet vid Älvkarleby som mest 20 ex. 7/1-24/2 (Johan Östberg, Mats Westberg), 1 ex. Ekolsund 7/1 (Anders Eriksson), 2 ex. Sidfjärden, Väddö 11/1 (Bo Granberg), 1 ex. Norrtäljeån med omgivningar 13-15/1 (Magnus Bladlund m.fl.), Vendelsjön minst 1 ex. 19/1 (Fredrik Friberg m.fl.), 1 ex. Focksta kvarn, Hagby 19/1 (Ulf Karlsson), 1 ex. sträckande Danmark 19/1 (Helge Röttorp), 1 ex. länsgränsen, Vassunda 19/1 (Fredrik & Hanna Friberg) och 1 ex. Flygflottiljen, Uppsala 8/2 (Pekka Westin).

Större ansamlingar under våren endast vid Ledskärsviken med 50 ex. 19/4 (Joakim Djerf). Dessa fåglar tillhör Grönökolonin.

Rapporter om *häckningar*: Fem par häckade Östervåla k:a och 7 par reningsverket Östervåla (Ulrik Lötberg, Lars Gustavsson), 3 par häckade Marbäck, Harbo (Ulrik Lötberg, Lars Gustavsson), 1 ex. sågs bygga bo Krusenberg, Alsike (Ragnar Hellspong), Lötaholmen, Rådmansö minst 15 häckande par (Joakim Ekman, Börge Pettersson), "stor koloni" med många bon i granar vid Grönö, Ledskär (Martin Tjernberg, Mats Edholm), minst 10 par Fogdö, Singö (Niklas Lindberg), 1 par Smörholmen och 6 ex. i revir Sörsjön, Tämnaren (Ulrik Lötberg), 30 ex. häckade Gorran, Holm (Pekka Westin), minst 8 bebodda bon Skrabban, Björkö-Arholma (Bo Granberg), 11 ex. i bobyggningsaktivitet Kallrigafjärden (Martin Tjernberg), 1 ad. med bomaterial Kvilundasjön, Roslags-Bro (Karl-Olov Johansson), 4 bon med pull-läten från två av dessa vid Gräsvarpet, Roslags-Bro (Lennart Larsson), 1 ad. + 1 unge vid Fågeln, Björn (Ulrik Lötberg), Mora, Bergshamra 2 lyckade häckningar med okänt antal ungar (Bill Douhan), 1 unge sågs Rumsättrasjön, Riala (Bosse Lidén). Negativa rapporter har inkommit från Stennässjön, Järlåsa 15/5 där kolonin antagligen var tom detta år (Yngve Hareland) och Lindsta, Sörsjön i Tämnaren där ingen häckning ägde rum i år efter att häckningen stördes under fjolåret (Ulrik Lötberg). Inga rapporter har inkommit om den stora kolonin på Blidö. Kvarstannande individer i *december* var fåtaliga. Fyra ex. Limmaren, Frötuna 2/12 (Karl-Olov Johansson), 23 ex. Älvkarleby 9/12 (Johan Östberg), 5 ex. överflygande Kvisthamraviken, Norrtälje 10/12 (Karl-Olov Johansson), som mest 10 ex. Biotestsjön 13-30/12 (Joakim Djerf m.fl.), 1 ex. överflygande Näsviken, Uppsala-Näs 19/12 (Keith Bennett), 1 ex. Norsholmen, N Skohalvön 20/12 (Thommy Åkerberg), 1 ex. Uttersättra, Riala 26/12 (Karl-Arne Rosling) och 3 ex. mot N Bergsbrunna, Danmark 28/12 (Björn Lundgren).

Vit stork *Ciconia ciconia* [?; 64; 1]

Ett ex. nära Fanna golfbana, Enköping 14/7 (Stina Eriksson, artikel i Enköpingsposten 15/7) och sannolikt samma individ (omärkt) rastande Skärfälten, Uppsala-Näs 15/7 (Annika Rastén).

Äldre fynd: Två ex. Bäcklösen, Tierp 16/6 2002. Sannolikt är det samma 2 individer som den 17/6 2002 höll till vid Hemsta, Boglösa (Margareta & Lennart Nilsson gm Ingrid Stenström).

Bivråk *Pernis apivorus*

Årets första bivråk siktades över Tomtasjön, Knivsta 15/5 (Fredrik Friberg) och de sista blev 1 ex. Yttergran samt 1 juv. mot söder Hjälstaviken 17/9 (Sven Eric Swanqvist, Pekka Westin).
Långt ifrån alla rapporterar sina bivråksobservationer på Svalan. Trots det är förvånansvärt få fynd inlagda, endast 138! De få fynden torde återspegla bivråkens fortsatta alarmerande minskning som pågått alltsedan mitten av 1970-talet.

Röd glada
Milvus milvus
© Ulrik Lötberg

Brun glada* *Milvus migrans* [9; 72; 4]

En adult str N Örskärs fyr 30/4 (Mats Edholm, Brita Tibell), 1 ex. Örskärssundet 2/5 (Martin Irestedt, Björn Wester), 1 ex. ca 3 km SO Kallerö brygga, Kallrigafjärden 3/5 (Martin Tjernberg, Owe Rosengren, Per Lif), 1 ex. Grönö, Österlövsta 26/5 (Lennart Söderlund), 1 ad. Kallrigafjärden 26/5 (Joakim Djerf), 1 ex. Tärnaby ängar 29/5-10/6 (Kalle Källebrink, Weine Erlandsson, Jorma Lampinen, Michael Bergman), 1 ex. Gryttjom, Tierp 5/6 (Ulrik Lötberg), 1 ex. Flät, Älvkarleby 7/6 (Bo Söderström), 1 ex. Röcksta, Roslags-Bro 14/6 (Åke Tidigs, Karl-Olov Johansson), 1 ex. Haggård, Estuna 18/6 (Helge Röttorp), 1 ex. Svenskär, Ledskärsområdet 23/6 (Bo Hallman, Magnus Strömberg, Ingrid Stenström, Tom Sandström), 1 ex. Flygflottiljen, F16 6/7 (Ulrik Lötberg), 1 ex. Färjeläget, Öregrund 13/7 (Björn Lundgren), 1 ex. Svenskär 2/8 (Rickard Fredriksson) samt 1 ex. Lövsta försöksstation, Lövstaslätten 26/9 (Ingrid Stenström).

Ett rekordartat uppträdande! År 2002 gjordes endast ett fynd mot 15 år 2003! I Upplands-delen av Stockholms rapportområde gjordes ytterligare två fynd. Det är självklart en näst intill omöjlig uppgift att bedöma antalet individer. Dock måste det ganska säkert ha rört sig om minst fyra. Många av fynden gjordes i nordöstra Uppland från Gräsö till Hållnäshalvön upp till Älvkarleby. Måhända häckade ett par i trakten eller åtminstone försökte häcka? Den enda häckning som hittills konstaterats i Uppland skedde 1993, i skärgården utanför Rådmansö.

Röd glada *Milvus milvus*

Totalt fem fynd av troligen minst tre fåglar: Ett ex. N Oxhagens naturreservat, Skyttorp 24/4 (Mats Wilhelm), 1 ex. Skarphärad, ca 5 km V om Gimo 10/5 (gm Magnus Liljefors), 1 ex. Ängsö nationalpark, Länna 27/5 (Anders Lindström), 1 ex. Bälinge 13-15/8 (Niklas Lindberg, Lars Lundstedt m.fl.) samt 1 ad. och 1 juv. på slätten mellan Månkarbo och Gryttjom 21/8-7/9 (Jan Wärnbäck, Martin Sandkvist m.fl.).

Sistnämnda fynd kan tolkas som att en häckning skett någonstans i området, men var? Från Tämnarområdet, där ett par har häckat eller gjort häckningsförsök under en lång rad av år, saknas observationer helt under 2003.

Havsörn *Haliaeetus albicilla*

Havsörnen var den flitigast rapporterade arten under året; totalt 1 336 rapporter! Bland dessa hittas tolv säkra eller troliga häckningar, vilket endast är en bråkdel av det sanna antalet etablerade par. Arten är f.n. inne i en mycket expansiv fas och ofta när man är ute i markerna, åtminstone vid kusten, är havsörnen den rovfågel man oftast ser. Med den etableringshastighet som sker för närvarande torde inom en snar framtid maximal täthet för arten ha nåtts i landskapet! Ett förhållandevis stort antal fynd avser större ansamlingar. De största var 33 ex. 25/1 samt 22 ex. 16/11 Herräng, Häverö (Rune Johansson), 32 ex. Valkrör naturreservat, Harg 16/3 (Bill Douhan) samt 25-30 ex. Biotestsjön 21/3 (Mats Olsson).

Brun kärrhök *Circus aeruginosus*

Säsongens första individ (hona) uppenbarade sig vid Hjälstaviken 21/3 (Anders Eriksson m.fl.) och den sista (1K) sågs vid samma lokal 11/10 (Tom Sandström).

Vinterfynd: En juvenil fågel sågs över vassarna vid Varggropen, Vendelsjön 10 och 13/12 (Anders Arnell). Det lär finnas några enstaka tidigare vinterfynd från Sverige, men företeelsen är extremt ovanlig.

Häckningar: Antalet rapporterade häckningar eller revirhållande par slutade på 64, fördelade mellan 45 lokaler. De rapporterade paren utgör gissningsvis 1/3 av rapportområdets häckande stam. Flest fanns vid Tämnaren (inklusive Sörsjön) med 7 par (sämre än 2002), vid Hjälstaviken med 6 par samt Vendelsjön med 5 par. Av bl.a. rapporteringen att döma verkar den beståndsökning som pågått under en längre tid nu har stannat av på en förhållandevis stabil och hög nivå.

Havsörn *Haliaeetus albicilla* © Roine Karlsson

Blå kärrhök *Circus cyaneus*

Vinterfynd: En honf. Kaby, Simtuna 12/1-9/2 (Håkan Andersson, Annika Rastén m.fl.), 1 hona Svista, Bälinge 18/1 (Bo Åkerlund), 1 honf. Hjälstaviken 6-20/12 (Yngve Hareland, Ingrid Åkerberg m.fl.), 1 hane sträckande mot S, Lövstaslätten 10/12 (Kenneth Pless) samt 1 honf. Ramsta k:a 27/12 (Anders Helander).

Sommarfynd: En ad. hona Väsby, Stavby 26/5-10/6 (Mats Edholm, Brita Tibell), 1 hona Varggropen, Vendelsjön 1/6 (Annika Rastén), 1 honf. Örby, Rasbo 9/6 (Mari Wikström), 1 honf. Björnarbo, Jumkil 14/6 (Sampo Kinisjärvi) samt 1 ad. hane Falebro, Danmark 18/6 och 7/7 (Erik Koppe resp. Johan Södercrantz).

Vår- och höstflyttning: För att erhålla värden på flyttningsförloppet som kan jämföras med kommande årsrapporter används i följande redovisning begreppet "individdagar". Med individdagar menas summan av antalet kärrhöksindivider per dag. Observeras tre blåa kärrhökar dag 1 och sju kärrhökar dag 2 blir detta alltså tillsammans tio individdagar. Enl. manualen gällande för 2003 önskade rrk endast rapport gällande fynd av minst fem individer (fr.o.m 2004 skall samtliga rapporteras!). Emellertid har troligen flertalet av de som nyttjar Svalan rapporterat samtliga fynd av blå kärrhök 2003 och totalbilden torde därför bli ganska hyfsad, trots allt. Självfallet blir många rastande individer dubbelräknade enligt denna metod, samtidigt som antalet individdagar även är beroende av den ornitologiska aktiviteten. *Vårflyttningen* pågick 20/3-30/5. Under denna period rapporterades 127 individdagar med maximum 12/4-7/5. *Höstflyttningen*, som var av samma omfattning som hösten 2002, pågick 6/8-18/11 med väldigt få fynd efter 22/10. Totalt rapporterades 306 individdagar under hösten. *Hög dagssumma*: 13 ex. mot NV Örskär 30/4 (Mats Edholm, Brita Tibell).

Stäpphök* *Circus macrourus* [12; 10; 2]
En ad hane rastade södra Vendelsjön 17-18/5 (Anders Arnell, Weine Erlandsson, Ingrid Åkerberg m.fl.) samt 1 2K+ hona Tjälinge-slätten, Skogs-Tibble 14/9 (Ulf Karlsson, Ulf Florman, Martin Tjernberg). Fynd nr. 23-24 i landskapet Uppland.

Ängshök *Circus pygargus*
En lyckad *häckning* konstaterad i f.d. Vissjön, Björklinge, där åtminstone 1 unge blev flygg. Honan i paret bedömdes vara ettårig och även hanen var ung, trol. 3K (Åke Berg, Ragnar Hall m.fl.). Förutom den konstaterade häckningen är det inte osannolikt att ytterligare något häckningsförsök kan ha skett obemärkt, bl.a. observerades ett par i Långtora sn 22/7 (Clas Kronlund).
I övrigt gjordes 56 fynd av enstaka individer 3/5-21/9. Flest fynd (27) gjordes i Uppsala/Knivsta kommuner, flertalet på Lövsta- och Laggaslätten och på slätterna norr om Uppsala upp till Björklinge, samt i Enköpings kommun (15 fynd). Totalantalet är som vanligt omöjligt att säkert uttala sig om. En gissning är att rapportområdet bör ha besökts av åtminstone ett 20-tal olika individer.

Duvhök *Accipiter gentilis*
Vid Väddökusten (Skatudden och Rönnskärs udde) noterades totalt endast sju inträckande duvhökar från Åland 6-16/10 (Mats Edholm, Jan Wärnbäck, Owe Rosengren, Jocce Ekström).

Duvhöken rapporteras av många, men inte alla, på rapporteringssystemet Svalan. Där ligger alltså ett material som på något sätt kan utnyttjas i övervakningssyfte. För att få bättre grepp om eventuella trender i duvhökspopulationen uppmanas alla att kommande år rapportera sina duvhöksobservationer! Från Upplands rapportområde finns från 2003 totalt 304 individdagar rapporterade (exklusive de inträckande vid Väddökusten), varav 81 under jan.-feb. samt 19 i dec. Begreppet "individdagar" förklaras under blå kärrhök.

Sparvhök *Accipiter nisus*
Sträcksummor: Från våren rapporterades som flest minst 100 ex. mot NV, Örskär 30/4 (Mats Edholm, Brita Tibell) och 25 ex. mot N på samma lokal 5/5 (Martin Irestedt). Höstflyttningen över Ålands hav var mycket måttlig, åtminstone under dagar med sträckbevakning. Som flest konstaterades 15 ex. mot V, Arholma 29/9 (Fredrik Friberg), 86 ex. mot V, Skatudden 6/10 (Mats Edholm, Owe Rosengren) samt 25 ex. mot V på samma lokal 8/10 (Mats Edholm).

Ormvråk *Buteo buteo*
Häckning: Häckningsutfallet följdes som vanligt upp i kända bon i Roslagen och av de 13 som hyste ringmärkningsstora ungar hade två vardera 1 unge, åtta vardera 2 samt tre vardera 3 ungar. Detta ger ett snitt på normala 2,08 ungar/lyckad häckning. För fjärde året i följd påträffades dock ingen kull med fyra ungar (Bill Douhan).

Vinterfynd: Under *januari-februari* rapporterades 77 ex. med följande kommunvisa fördelning; Enköping (26), Uppsala/Knivsta (21), Norrtälje (13), Östhammar (10), Håbo (4), Tierp (2) samt Heby (1). I *december* var antalet övervintrande vråkar på en betydligt lägre nivå – totalt 23 ex. rapporterades med flest (13 ex.) i Enköpings kommun.

Sträcksummor: Följande, för att vara i Upplands rapportområde, förhållandevis höga dagssummor registrerades; 38 ex. mot N Morga hage, Alsike 13/4 (Jocce Ekström), 40 ex. mot S Tjälinge, Skogs-Tibble 13/9 (Ulf Karlsson, Thomas Johansson), 30 ex. mot S Bäcklösa, Uppsala 30/9 (Ulf Karlsson, Martin Tjernberg), 64 ex. mot S Hjälstaviken 30/9 och 25 ex. mot S vid samma lokal 6/10 (Pekka Westin), 37 ex. mot V Skatudden 6/10 (Mats Edholm, Owe Rosengren) samt 16 ex. mot V vid samma lokal 16/10 (Mats Edholm).

Sparvhök
Accipiter nisus
© Tero Niemi

Fjällvråk *Buteo lagupus*
Vinterfynd: Under *januari-februari* rapporterades ca 67 ex., dvs. 22 fler än under samma period 2002. Den kommunvisa fördelningen var Uppsala/Knivsta 28, Enköping 16, Håbo 6, Norrtälje 3, Sala 2, Tierp 2, Heby 2 och Östhammar 1 ex. I *december* hittades 36 ex. vilket är 23 ex. färre än december 2002. Flest hittades i Enköpings och Uppsala/Knivsta kommuner (18 resp. 13 ex.). Av 14 åldersbestämda vråkar i december var endast fyra juvenila.

Sträcksummor: Totalt rapporterades 45 nordsträckande vråkar under våren, de flesta under perioden 29/3-18/4 och i trakterna av Tämnaren i nordvästra Uppland (Ulrik Lötberg m.fl.). Vårens sista fjällvråk flyttade norrut förbi Örskär 11/5 (Martin Irestedt). Den första höstvråken visade sig vid Hjälstaviken 29/8 (Micke Nederman). Totalt under hösten registrerades mediokra 59 sydsträckande individer 7/9-19/10. Flertalet (54 ex.) passerade 5-13/10 med som mest 18 ex. förbi Vendelsjön 11/10 (gm Anders Arnell).

Mindre skrikörn* *Aquila pomarina* [0; 7; 1]
Ett ex. Hjälstaviken 16/8 (Håkan Delin, Michael Åkerberg, Tom Sandström, Tommy Eriksson). Åttonde fyndet i landskapet. Senast det begav sig var 1999 (2 ex.).

Kungsörn *Aquila chrysaetos*
För att erhålla meningsfulla värden på örntillgången används i följande redovisning begreppet "individdagar", vilket är summan av antalet örnindivider per dag. Observeras fem örnar dag 1 och två örnar dag 2 blir detta alltså 7 individdagar. Under perioden 1/1-2/5 var antalet individdagar totalt 134. Flertalet var som vanligt i Enköpings kommun med 75 individdagar, följt av Uppsala/Knivsta kommuner (26) och Tierps kommun (16). Tillgången på kungsörn var mycket god under januari-februari. På slättbygderna mellan Hjälstaviken i öster till Fjärdhundra i väster uppehöll sig gissningsvis ett 30-tal individer. Under januari och februari var som vanligt andelen adulter hög – ca 30 procent. I mars-april observerades mest juveniler och subadulter.

Ett udda *sommarfynd* gjordes av 1 ex. (3K) Hågadalen, Uppsala 6/7 (Jan W. Mascher).
Under hösten fram till nyår (7/10-31/12) blev antalet individdagar endast 32. Den kommunvisa fördelningen var Enköping (13), Uppsala/Knivsta (5), Tierp (6), Östhammar (4), Norrtälje (3) samt Sala (1). Jämfört med hösten 2002 var antalet örnindivider betydligt färre, troligen endast en tredjedel så många.

Häckning: En lyckad häckning konstaterades och en unge lämnade boet vid månadsskiftet juli/augusti. Utöver detta par, känt sedan tidigare, gjordes 21/4 en intressant observation av en flyktspelande adult kungsörn i ett sedan tidigare misstänkt häckningsområde. Samtliga observationer av adulta kungsörnar efter februari månads utgång är intressanta ur den aspekten att det kan indikera områden där arten häckar eller är på väg att etablera sig!

Fiskgjuse *Pandion haliaetus*
Årets första sågs vid Övre Föret 28/3 (Octavio Infante m.fl.) och årets sista vid Hjälstaviken 28/9 (Ingemar Johansson), vilket är helt inom det normala.

Häckningar: Efter fjolårets anmärkningsvärt dåliga häckningssäsong (många misslyckade alt. överhoppade häckningar) i Roslagen var det med spänning, och oro, som vi såg fram emot årets häckningsutfall. Glädjande nog visade sig flertalet bon åter vara besatta och hela 19 av 21 påbörjade häckningar lyckades producera ringmärkningsdugliga ungar. Antalet ungar var ej heller något att klaga över. Endast tre bon innehöll vardera 1 unge medan fem hade 2 ungar och hela elva bon hade

full pott, d.v.s. 3 ungar. Detta ger ett snitt på 2,42 ungar/lyckad häckning och 2,19 ungar/påbörjad häckning, vilket är mycket bra. Oroväckande inför framtiden är dock ett flertal nerfallna bon under de två senaste vintrarna utan att nya uppförts, vanligtvis därför att tallarna ej längre kan bära ett bo (bärande grenar av). Nya bon i alternativa boträd har hittats i mycket begränsad omfattning, framför allt som en följd av att tillgången på lämpliga boträd minskar i snabb takt. Skogsbrukets bristande förståelse för stora rovfåglars krav på boträd är oroväckande. Mycket talar för ett minskande bestånd av fiskgjuse inom en snar framtid om inte presumtiva boträd sparas i betydligt större omfattning än idag (Bill Douhan).

Tornfalk *Falco tinnunculus*

Häckningar: 15 säkra häckningar eller häckningsförsök samt 19 troliga/möjliga häckningar, d.v.s. ett något bättre resultat än 2002 (12 säkra resp. 10 troliga/möjliga häckningar). Av allt att döma etablerade många par revir men gick inte till häckning eller avbröt på ett tidigt stadium. De säkerställda häckningarna/häckningsförsöken fördelade sig kommunvis mellan Enköping (4), Uppsala/Knivsta (5), Sala (3) och Heby (3).

Vinterfynd: Från *januari-februari* rapporterades ca 22 individer (10 ex. Enköpings kommun, 9 ex. Uppsala kommun, 1 ex. Sala kommun och 2 ex. Håbo kommun), d.v.s. några fler än under samma period 2002 (17 ex.). I *december* observerades 19 individer (9 ex. i Enköpings kommun och 10 ex. i Uppsala kommun), några färre än i december 2002 (22 ex.)

Hög sträcksumma: 16 ex. sträckte mot NV Örskär 30/4, f.ö samma dag som dessutom 13 stenfalkar, 1 pilgrimsfalk, 1 brun glada, 5 bruna kärrhökar, 13 blå kärrhökar och 100 sparvhökar passerade mot NV förbi fyren (Mats Edholm, Brita Tibell)!

Aftonfalk*

Falco vespertinus [minst 30; 95; 12]

Mellan 12-29 maj anlände ett ovanligt stort antal falkar till landskapet då elva olika fåglar noterades (ingen ytterligare falk sågs i Upplandsdelen av Stockholms ro). Dessutom observerades en ungfågel på sensommaren. Tolv aftonfalkar är rekord för rapportområdet, men sett till hela landskapet finns en högre siffra från 1981 (15 ex.). Normalt observeras årligen 1-4 ex. i landskapet, vissa år ingen alls. Förutom nedanstående fynduppräkning finns ytterligare några observationer där beskrivning saknas.

Fynd: Två ex. (2K+) Hållen, Hållnäs 12/5 (Stig Holmstedt m.fl.), 1 2K hane rastande Ledskärsviken 13/5 (Karl-Gustav Sjölund m.fl.), 1 2K hane strax V Månkarbo 17-20/5 (Tomas Kjelsson m.fl.), 1 honf. Lilla bron, Lövstaslätten 18/5 (Weine Erlandsson m.fl.), 1 hona Hosjön, Knutby 24/5 (Anders E.O. Eriksson), 1 ad. hona Hårbyslätten, Giresta/Fröslunda 15/5 (Thomas Johansson), 1 2K hane Funbosjön 25/5 (Erik Landgren), 1 2K hane Lilla bron, Lövstaslätten 26/5 (Tommy Lindell, Mats Björklund), 1 2K hane Härkeberga kyrka 28/5 (Martin Sandkvist), 1 2K hane str NV Örskär 29/5 (Brita Tibell) samt 1 1K på Lövstalsätten vid Lövsta herrgård 29/8 och även ca en vecka senare (Bo Lidblad).

Stenfalk *Falco columbarius*

Vinterfynd: Åtminstone fem fåglar rapporterades från *januari-februari*, dock inga decemberfynd; 1 honf. Kaby, Simtuna 4/1-11/2 (Per-Anders Edin m.fl.), 1 ex. Rydaslätten, Nysätra/Torstuna 12/1 och 11/2 (Per Johan Ulfendahl, Lars Lundstedt), 1 honf. Yttergärde, Bälinge 13/1-12/2 (Lars Lundstedt m.fl.), 1 ex. Vänge 26/1 och 9/2 (Nils-Olof Jerling, Ulf Karlsson) samt 1 ex. Celsiusskolan, Uppsala 28/2 (Ulrik Lötberg).

Under *vårflyttningen* rapporterades 71 fynd av mestadels enstaka individer (94 ex.) 10/3-25/5. Flertalet passerade under en 20-dagarsperiod i slutet av april-början av maj, och mest anmärkningsvärt var 13 ex. mot NV Örskär 30/4 (Mats Edholm, Brita Tibell). För övrigt kan nämnas att den totala vårsumman vid Örskär stannade vid imponerande 36 ex., trots att bevakningen skedde nästan enbart vid helgerna. Vårfynden var betydligt fler än vad som var fallet både 2001 och 2002.

Ett *sommarfynd* föreligger: Ett ex. Björns skärgård 25/7 (Ulrik Lötberg).

Under *höstflyttningen* 9/8-19/10 gjordes endast 39 fynd (43 ex.). Notera att fler pilgrimsfalkar än stenfalkar rapporterades! Av höstfalkarna var 18 ex. sträckande vid kusten, förmodligen komna från Finland. Artens fåtalighet under hösten är anmärkningsvärd eftersom påtagligt många sträckte ut vid Falsterbo.

Lärkfalk *Falco subuteo*

Årets första lärkfalk noterades vid Tegelsmora kyrksjö 25/4 (Martin Edvardsson), medan årets sista uppehöll sig vid Hjälstaviken 24/9 (Pekka Westin).

Häckningar: 22 säkra , 52 troliga samt minst 32 möjliga häckningar blev årets resultat. Totalt rapporterades således 106 säkra/troliga/möjliga häckningar, likvärdigt med resultatet från 2001 och 33 fler än 2002.

Jaktfalk* *Falco rusticolus* [minst 18; ca 65; 1]

En ungfågel uppehöll sig på slätterna söder om Vendelsjön 11-19/1 samt 28/2-2/3 (Anders Arnell, Emil Lindqvist, Mats Fredriksson m.fl.). Förmodligen övernattade falken i området runt Husby, Vendel. Oftast sågs falken jaga vid södra Vendelsjön på förmiddagen för att sedan försvinna från området. Så var även fallet 19/1, när med största sannolikhet samma individ senare på dagen sågs jaga vid Yttergärde, Bälinge (Ulf Karlsson, Martin Tjernberg, Ragnar Hall m.fl.). Även dagen efter var jaktfalken synlig där. Avståndet från Vendel till Yttergärde är 26 km fågelvägen. Fr.o.m. 1970 har jaktfalk observerats i landskapet Uppland alla år utom 1974, 1980 och 2002.

Pilgrimsfalk *Falco peregrinus*

Ett rekordartat uppträdande! Ett försök att beräkna antalet involverade individer stannar vid 90, vilket är 42 fler än föregående år. Av dessa sågs ca 20 ex. vid Hjälstaviken (varav 13 under hösten) samt cirka 13 ex. i Ledskärsområdet (varav 8 under hösten).

Under *vårflyttningen* (31/3-13/5) sågs ca 27 individer. För 23 av dessa har åldern angetts; 17 ad. samt 6 ettåringar. Mellan 23/5-20/7 gjordes åtta fynd av enstaka individer varav 3 adulter. Ännu finns inga indikationer på att arten är på väg att etablera sig i rapportområdet.

Höstflyttningen pågick 13/8-19/10 och antalet individer bedöms till 55. Åldern har angetts för 47 ex.; 22 ad. samt 25 juvenila. Av höstfalkarna sågs 10 ex. på flyttning vid kusten, samtliga troligen inträckande från Finland.

Vattenrall *Rallus aquaticus*

Bortsett från övervintrande fåglar gjordes årets första observation 28/3. Årets sista gjordes 11/10, bortsett från 1 ex. Kyrkviken, Krusenberg 22/11 (Fredrik Friberg).

Vinterfynd: Ett ex., kvar från december 2002, Bäcklösabäcken, Ultuna 1/1 (Håkan Andersson, Åsa Steinholtz m.fl.), 1 ex. Vånsjöbro, Härnevi 2-9/1 (Pekka Westin, Thomas Johansson m.fl.) samt minst 2 ex. Kyrkviken15/2-1/3 (Fredrik & Hanna Friberg).

Övrigt: Bortsett från Tämnaren och Hjälstaviken rapporterades ca 97 hörda ex. från 64 lokaler, klart fler än 2002. Vid Tämnaren uppskattades antalet revir till ca 260, varav 60 i Sörsjön (Ulrik Lötberg). Vid Hjälstaviken rapporterades minst 20 revir, men det verkliga antalet var troligen betydligt större (Pekka Westin, Martin Tjernberg m.fl.).

Småfläckig sumphöna *Porzana porzana*

Under perioden 30/4-14/7 rapporterades 26 revirhävdande hanar från 15 lokaler. Flest konstaterades vid Hjälstaviken med 10 ex. (Pekka Westin m.fl.). På övriga lokaler hördes endast enstaka hanar med undantag av 2 ex. Kärven 10/5 (Tomas Kjelsson) och 2 ex. f.d. Vissjön 18/5 (Mats Edholm). Utöver de spelande fåglarna sågs 2 ex. (troligen ett par) tillsammans i en vasskant vid Övre Föret-Kungsängenområdet 8/5 (Henrik Baumann, Annika Rastén). Vid denna lokal spelade f.ö. 1 hane under försommaren. Antalet revirhävdande hanar är några fler än 2001 (22 hanar) men betydligt färre än 2002 (36).

Kornknarr *Crex crex*

Totalt rapporterades 126 revirhävdande kornknarrar fördelade på 88 lokaler 18/5-20/7. Detta är 16 färre än 2002 men trots detta ett av de bättre åren efter 1970. I Upplandsdelen av Stockholms rapportområde hördes ytterligare 8 ex. De senaste sex åren har långt över 100 knarrar hörts årligen i Uppland och rimligtvis bör åtskilliga tiotal par reproducera sig i landskapet.

Tyngdpunkten i årets geografiska fördelning låg i nordöstra Uppland, där 32 resp. 28 knarrar påträffades i Tierps resp. Östhammars kommuner. Detta fördelningsmönster kan till stor del förklaras av Mats Edholms och Brita Tibells energiska nattfågellyssning i främst dessa två kommuner (totalt 56 funna knarrar!). Den övriga kommunfördelningen blev; Enköping (21), Uppsala/Knivsta (19), Norrtälje (15), Heby (5), Älvkarleby (5) och Sala (1). Den största "ansamlingen" påträffades i Rörmarområdet, Börstil, med minst 6 knarrar (Mats Edholm, Teet Sirotkin, Roine Strandberg). På Marma skjutfält, som inventerades 5/7, hördes detta år endast 4 kornknarrar (Per Thebo).

Rörhöna *Gallinula chloropus*

Under häckningstid rapporterades arten från 29 lokaler. På 13 konstaterades ca 19 lyckade häckningar. Under förutsättning att observerade eller hörda enstaka fåglar motsvarar etablerade par erhålls totalt ca 35 par. Resultatet är bättre än 2002 och mycket tyder på att den svaga stammen har ökat något. Årets första rörhöna konstaterades vid Hjälstaviken 30/3 (Ingemar Johansson) och den sista vid plattformen, Övre Föret 6/11 (Mats Wilhelm).

Sothöna *Fulica atra*

Stora ansamlingar (> 100 ex.): Under *våren* räknades som mest 100 ex. Vendelsjön 30/3 (Pekka Westin), 500 ex. Hjälstaviken 1-16/4 (Pekka Westin, Magnus Rejmyr) och 300 ex. Kärven 10-12/4 (Tomas Kjelsson). En gissning är att lokalernas maxsiffror ungefär motsvarar resp. lokals häckfågelbestånd. I Tämnaren uppskattades den häckande populationen till 200 par (Ulrik Lötberg). Under *hösten* sågs som mest 150 ex. Kärven 17-28/8 (Tomas Kjelsson, Lars Lundstedt), 130 ex. Kogrundet, Hargsviken 22-23/8 (Per Edenius, Keith Bennett), 120 ex. Tämnaren 16/9 (Ulrik Lötberg), 150 ex. Ledskärsviken 30/9-5/10 (Thomas Pless, Ingrid Åkerberg), 150 ex. Kullaviken 29/10 (Pekka Westin) samt 220 ex. Kyrkviken, Krusenberg 1/11-1/12 (Fredrik & Hanna Friberg). *Vinterfynd*: 50 ex. Dalbyviken 7-14/12 (Anders Helander, Erik Landgren), 70 ex. Kogrundet 14-20/12 (Keith Bennett, Wilhelm Dietrichson) samt 1 ex. Norrtäljeån 31/12 (Bo Granberg).

Trana *Grus grus*

Årets första (7 ex.) rastade vid Björklinge 13/3 (Börje Nilsson) och årets sista sågs fly bort från kylan vid tre olika platser 12/10; 1 ex. mot SV Vendelsjön (Niklas Lindberg), 90 ex. mot S Almunge (Tomas Kjelsson) samt 49 ex. mot V Skatudden (Mats Edholm).

Häckningar: Cirka 83 säkra/troliga/möjliga häckningar rapporterades vilket är 26 fler än 2002. En stor andel av "häckningarna" utgörs av trumpetande par från våtmarker i skogsmark, ofta hörda under ugglelyssning i april-maj.
Emellertid är trumpetande par tidigt i gryningen starka indicier på etablerade par. Mörkertalet för antalet häckande tranor är stort - antalet par kan mycket väl vara en tiopotens högre än vad rapporterna indikerar!

Rastande flockar, maximalt antal april-okt: Vid Hjälstaviken april (75), maj (210), juni (200), juli (210), aug. (956), sep. (1 230) samt okt. (600); vid Vendelsjön april (40), maj (70), juni (105), aug. (160) samt sep. (200); vid Ledskär april (400), maj (235), juni (150), juli (250), aug. (400) samt sep. (500). Vid Ubblixbo, Tierp, rastade 650 ex. 6-13/4 och vid Sjölunda, Tämnaren 800 ex. 6-18/4 (Ulrik Lötberg m.fl.). Totalt rastade 1 100-1 200 ex. i området V och S om Tämnaren 7/9 (Ulrik Lötberg) och vid gräsmattsodlingarna NO Månkarbo som mest 3 600 ex. 31/8-28/9 (Ulrik Lötberg m.fl.). Ytterligare nämnvärda flockar är 300 ex. Sandby, Hökhuvud 5/9 (Lars Lundstedt) samt 1 000 ex. Kilbyslätten, Alunda 3-5/10 (Mats Edholm). I september fanns totalt åtminstone 7 500 rastande tranor i rapportområdet vilket i runda slängar innebär 11 procent av det svenska höstbeståndet!
Höga sträcksummor: 1 000 ex. mot S Tjälinge, Skogs-Tibble 13/9 (Ulf Karlsson, Thomas Johansson), 500 ex. mot S Ströja, Börje 13/9 (Annika Rastén), 600 ex. mot S Tjälinge 20/9 (Ulf Karlsson), 900 ex. mot S Hjälstaviken 24/9 samt 1 035 ex. mot S samma lokal 6/10 (Pekka Westin).

Strandskata *Haematopus ostralegus*

Inlandshäckningar: Vid Rörskog, Tämnaren påbörjade ett par häckning. Boet övergavs dock innan kläckning, kanske beroende på att det hade placerats nära grillplatsen på ön (Ulrik Lötberg, Lars Gustavsson). Vid Fasterna, Skedviken noterades ett par 22/6 (Helge Röttorp). Inga rapporter inkom från Mälarområdet.

Skärfläcka

Recurvirostra avosetta [minst 5; 40; 6]

Även under 2003 behagade denna sällsynthet besöka rapportområdet: Två ex. rastade kortvarigt vid Ledskär 1/5 (Weine Erlandsson, Ingrid Åkerberg m.fl.), 1 ex. sträckte mot N vid Sennebyhaken, Väddö 4/5 (Tomas Kjelsson, Lars Lundstedt m.fl.), 2 ex. rastade vid Ledskär 12-15/5 (Ragnar Hellspong m.fl.) och 1 ex. rastade vid Korsängens vattenpark, Enköping 21/9 (Anders Grindlund). Totalt observerades således 6 ex. under året. Arten får nu anses vara årlig, dock fortfarande i mycket låga antal.

Mindre strandpipare *Charadrius dubius*

Antalet revir under *häckningstid* har varit förvånansvärt stabilt sedan millenieskiftet. För 2003 noterades ca 20 olika revir vilket är två mindre än för 2002. Största antalet par noterades vid reningsverket, Uppsala, där uppskattningsvis 4 par häckade (Björn Lundgren m.fl.). Övriga lokaler där säker häckning noterades var Översävne, Västerlövsta (Bernt Farneby), översvämning 3 km N Riala (Ulf Linnell), grustaget vid f.d. Vissjön (Ulrik Lötberg, Lars Gustavsson) samt Hjälstaviken (Ingemar Johansson m.fl.).

Större strandpipare *Charadrius hiaticula*

Under *häckningstid* noterades 24 par, en minskning med 12 från föregående år. Som brukligt rapporterades de flesta från Björns skärgård (Ulrik Lötberg, Lars Gustavsson). Den iakttagna minskningen är troligen inte reell utan visar bara på att det krävs speciella insatser, oftast med båt, för att få ett grepp om det häckande beståndet.

Fjällpipare *Charadrius morinellus* [?; 238; 21]

Vid fjällpiparlokalen framför andra, Lövstaslätten, observerades arten enligt följande: Tre ex. 18-19/5 (Per Johan Ulfendahl m.fl.), 2 ex. 23/5 (Gunnar Ehrenroth), 8 ex. 25/5 (Fredrik Friberg, Fredrik Litsgård m.fl) samt 1 ex. 2-8/9 (Weine Erlandsson m.fl).

På åkrarna S Ledskär rastade 7 ex. 24/5 (Jan Wärnbäck, Anton Nytén, Ingemar Lindquist m.fl). Sålunda ett gott år med fem fynd av totalt 21 exemplar.

Att under ett besök vid Lövstaslätten i senare hälften av maj och lämpligt väder (gärna lågtrycksbetonat) stöta på rastande fjällpipare känns numera inte som en högoddsare.

Ljungpipare *Pluvialis apricaria*

Fynd under häckningstid: Återigen ett år utan rapporter från lämpliga häckningslokaler.
Större flockar: Flockar av rastande exemplar noterades mellan 26/4-8/5 på våren och mellan 28/9-19/10 på hösten. Största vårflocken var 650 rastande vid Landsberga, Biskopskulla 4/5 (Martin Tjernberg) medan den största rastande höstflocken bestod av 240 ex. vid Lövstaslätten 6/10 (Ingrid Stenström).

Kustpipare *Pluvialis squatarola*

Vårfynd: Ett ex. överflygande Hjälstaviken 20/5 (Pekka Westin) samt 1 ex. rastande vid Biotestsjön 28/5 (Roine Strandberg).
Från *hösten* finns flera observationer av sydsträckande individer. Det största antalet var 180 ex. sträckande vid Fågelsundet 27/7 (Lennart Söderlund).

Tofsvipa *Vanellus vanellus*

Större ansamlingar: Under juli-oktober rastade större antal vid Hjälstaviken (max. 1 200 ex.), slätten N Månkarbo (max. 1 200 ex.) samt slätten O Vendels k:a (max. 1 000 ex.) (Martin Tjernberg, Ulrik Lötberg, Mats Edholm m.fl.).

Kustsnäppa *Calidris canutus*

Vårfynd: Redan 30/4 rastade 4 ex. vid Karlholmsviken (Gunnar Ehrenroth m.fl.), 1 ex. rastade vid Ledskär 4/6 (Joakim Djerf) och vid Hjälstaviken rastade 1 ex. 11-13/6 (Tom Sandström m.fl.).
Under *höststräcket* noterades kustsnäppor mellan 19/7 och 5/10. Som vanligt var det vid Hjälstaviken och Ledskär som arten noterades mest frekvent. Medan det vid Hjälstaviken hela tiden var frågan om enstaka individer var toppnoteringen vid Ledskär 252 rastande ex. 28/7 (Tomas Kjelsson, Lars Lundstedt, Per Johan Ulfendahl). Vid rena sträcklokaler vid kusten var arten betydligt vanligare än normalt med flera större sträcksiffror, bl.a. hela 835 ex. mot SV Fågelsundet 27/7 (Lennart Söderlund). Dagen efter sträckte 240 ex. mot S vid Skatudden (Mats Edholm, Tomas Pärt). Sammantaget var arten betydligt vanligare 2003 än året innan och dagssumman 835 ex. torde vara rekord för rapportområdet.

Sandlöpare *Calidris alba*

Vårfynd: En sen vårobservation eller en tidig höstdito var 1 ad. som rastade vid Måsbådan, Singö 22/6 (Joakim & Rune Johansson).

Höstfynd: Under senare delen av juli, med börj[illegible] 4/7, noterades enstaka fåglar på flera loka[illegible] .tefter Upplandskusten. Största flocken var 46 ad. som rastade vid Björn 27/7 (Ulrik Lötberg, Lennart Söderlund). Även vid inlandslokalen Hjälstaviken noterades 1 ex. rastande 27-28/7 (Claes Cronlund m.fl.).
Antalet sedda ex. under 2003 uppskattas till ca 110, betydligt fler än för de senaste två åren (42 ex. 2001 och 26 ex. 2002).

Småsnäppa *Calidris minuta*

Vårfynd: En ad. rastade på Laggaslätten 8/5 (Jocce Ekström), 1 ad. rastade vid Hjälstaviken 18/5 (Anders Lindström), 1 ex. rastade vid Kogrundet 23/5 respektive 5/6 (Per Edenius), 1 ex. rastade Hjälstaviken 25/5 (Karl-Gustav Sjölund, Svante Söderholm) och 1 ex. rastade vid Ledskär 27/5 respektive 5/6 (Joakim Djerf).

Höstfynd: Största rastande flocken var 15 ex. vid Hjälstaviken 1-2/9 (Håkan Markstedt m.fl.).

Mosnäppa *Calidris temminckii*

Vårfynd: Arten noterades mellan 1-30/5. Största ansamlingen var 50 ex. vid Ledskär 19/5 (Martin Bergström).

Höstfynd: Från 19/6 till och med 31/8 noterades smärre antal på en handfull lokaler. Största antal var 13 ex. vid Hjälstaviken 3/8 (Tom Sandström).

Spovsnäppa *Calidris ferruginea*

Vårfynd: Ett ex. vid Ledskär 21-25/5 (Owe Rosengren m.fl.), 2 ex. Hjälstaviken 9/6 (Johan Nilsson).
Höstfynd: Största rapporterade flock var 26 rastande ex. vid Ledskär 28/7 (Tomas Kjelsson).

Skärsnäppa *Calidris maritima*

Vinterfynd: Två ex. Fjällbostrand, Väddö 2/1 (Anders Eriksson, Tommy Eriksson m.fl.), 8 ex. Sennebyhaken 3-4/1 (Ulf Svahn m.fl.) samt 1 ex. Biotestsjön 4-19/1 (Mats Hannerz, Raoul Wexius, Gunnar Ehrenroth).

Vårfynd: Ett ex. Ledskär 30/4 (Bosse Danielsson, Joakim Djerf, Jorma Lampinen) och 1-9 ex. på Svenska Högarna 15-17/5 (Kalle Källebrink, Owe Rosengren m.fl.).

Under *hösten* noterad med smärre antal på följande lokaler: Björn, Blidö, Fågelsundet, Sennebyhaken, Skatudden, Svenska Högarna samt Örskär. Största antalet var 13 ex. mot N Svenska Högarna 15/10 (Bill Douhan). Det uppskattade totalantalet var 56 exemplar, betydligt lägre än fjolårets 270 ex.

Kärrsnäppa *Calidris alpina*

Fynd under häckningstid: Inga observationer från vare sig Ledskär eller några andra lokaler. Vi kan nu bara konstatera att arten med största sannolikhet är utgången som häckfågel i rapportområdet.

Större flockar: 250 ex. rastade vid Ledskär 28/7 (Lars Lundstedt), 435 ex. sträckte mot S vid Skatudden samma dag (Mats Edholm, Tomas Pärt) medan 370 ex. sträckte mot S vid Sennebyhaken 31/7 (Claes Cronlund).

Myrsnäppa *Limicola falcinellus* [?; 811; 23]

Vårfynd: Arten noterades mellan 17/5 och 10/6 med enstaka ex. på följande lokaler: Edebo, Hargsviken, Hjälstaviken. Ledskär och Vendelsjön. Största flock var 7 ex. vid Kogrundet 30/5 (Jorma Lampinen m.fl.).

Höstfynd: Noterad med 1-2 ex. vid Hjälstaviken resp. Ledskär mellan 8/7 - 2/9.
Totalantalet för 2003 uppskattades till 23 ex., vilket nästan är en halvering i jämförelse med året före.

Brushane *Philomachus pungax*

Större ansamlingar (>250 ex.): Vid Laggaslätten rastade 300 ex. 7/5 (Sebastian Sundberg) och vid Alstasjön, Biskopskulla 380 ex. 8/5 (Kalle Källebrink).

Dvärgbeckasin *Lymnocryptes minimus*

Vinterfynd: Överraskande många noterades under årets två första månader. Ett ex. rastade i dike vid Rickomberga, Uppsala 5/1-1/2 (Martin Hofsten, Björn Lundgren m.fl). Den 25/1 observerades på samma lokal hela 3 ex. (Weine Erlandsson, Jorma Lampinen). Ett ex. observerades vid Flosta källa, Altuna 8/1 (Kalle Källebrink m.fl.) samt 1 ex. Väntbrunna, Balingsta 16/2 (Pekka Westin).

Vårfynd: Under våren (7/4-12/5) rapporterades 22 ex. Spel hördes vid Hjälstaviken, f.d. Vissjön samt Övre Föret. Den häftigaste vårobservationen var utan tvivel de 8 ex. som 4/5 rastade helt öppet på en grässträng vid de för övrigt helt översvämmade Svanbyängarna, Tierp (Ulrik Lötberg, Niklas Lindberg).

Höstfynd: Totalt 11 individer på nio olika lokaler noterades.

Enkelbeckasin *Gallinago gallinago*

Vinterfynd: 1-2 ex. rastade Bäcklösa, Ultuna 2/1-23/2 (Lars Lundstedt m.fl.).
Större antal: Cirka 150 ex. stöttes vid de nordöstra strandängarna av Dannemorasjön 26/4 (Owe Rosengren, Martin Tjernberg).

Dubbelbeckasin
Gallinago media [tidigare häckfågel; >357; 13]

Spelande fåglar: Ett ex. norra delen Långsjön, Björklinge 7/5 (Thomas Pless), bedömt antal minst 4 ex. Övre Föret/Kungsängen-området 7-20/5 (Lars Lundstedt, Sven Wijk m.fl.), bedömt antal minst 6 ex. Hjälstaviken 7-19/5 (Michael Åkerberg, Anton Nytén m.fl.) samt 1 ex. Husbydammarna, Lena 12-14/5 (Mats Wilhelm, Håkan & Camilla Andersson).

Höstfynd: Ett ex. Månkarbo 20/9 (Berndt Godin). Totalt ca 13 fåglar varav 12 spelande under vårflyttningen får anses vara sämre än vad vi vant oss vid under senare tid, men speciellt är endast ett höstfynd mycket skralt.

Rödspov *Limosa limosa* [>60; >325; 25]

Vårfynd: Vid Hjälstaviken uppträdde arten mer eller mindre regelbundet mellan 19/4 och 29/5. Som mest observerades 3 ex. tillsammans 29-30/4 (Tomas Carlberg m.fl.). Vid Karlholmsviken-Ledskärsområdet noterades arten i stort sett dagligen mellan 7/5-7/6 med som mest 4 ex. 15/5 (Staffan Söderlund). I övrigt observerades rastande rödspovar vid Funbosjön med 1 ex. 20/4 (Fredrik Malmeus m.fl.), 1 ex. Kallrigafjärden 30/4 (Gunnar Ehrenroth) respektive 25/5 (Johan Ericson), 1 ex. Harka, Frötuna 9-10/5 (Peter Carlsson, Magnus Bladlund, Lars-Erik Berg m.fl.) samt med 2 ex. vid fågeltornet, Vendelsjön 8/6 (Leif Östman).
Höstfynd: Även under hösten producerade Hjälstaviken och Ledskär flera observationer av arten. Vid Hjälstaviken rastade 1 ex. 1/8 (Åsa Steinholtz, Leo Larsson) samt 1 ex. 2-20/9 (Åke Berg m.fl). Vid Ledskär noterades 1-2 ex. mellan 5-28/8 (Esbjörn Nordlund m.fl.) samt 1 ex. 24/9 (Mats Edholm). Utöver dessa lokaler observerades 5 rastande juvenila fåglar vid fågeltornet, Vendelsjön 20-26/9 (Anders Arnell m.fl.). Totalantalet för året uppskattas till ca 25 exemplar vilket är betydligt mer än under 2002.

Rödspov *Limosa l. islandica* * [0; 0; 1]

Äldre fynd: Två ex. (1 par) rastade Hjälstaviken 17-27/7 2001 (Thomas Johansson, Håkan Delin, Anders Eriksson). Fåglarna omnämndes som troliga *islandica* i 2001 års rapport. En utförlig beskrivning har nu inkommit vilken bekräftar misstanken – två fåglar i full häckningsdräkt med bl.a. färgsättning som utesluter nominatrasen. Första säkerställda fyndet av *islandica* i Uppland.

Myrspov *Limosa lapponica*

Vårfynd: Ovanligt talrik under våren med uppskattningsvis ca 40 rastande eller sträckande individer. Största sträckande flock var 21 ex. mot NO vid Björn 21/4 (Ulrik Lötberg, Lars Gustavsson), medan den största rastande flocken var 6 ex. vid Boholmen, Karlholmsviken 30/4 (Emil Andersson, P-G Larén, Joakim Kling). *Större flockar under hösten*: 95 ex. sträckande mot SV Hjälstaviken 22/7 (Claes Cronlund m.fl.), 710 ex. sträckande mot SV Fågelsundet 27/7 (Lennart Söderlund) samt 140 ex. sträckande mot SV Biotestsjön 27/7 (Joakim Djerf).

Småspov *Numenius phaeopus*

Arten noterades mellan 21/4-5/9 vilket är en något förlängd höstsäsong jämfört med de senaste två åren. Enda större flockar var 21 rastande ex. vid Askholm, Österlövsta 8/5 (Owe Rosengren), 26 ex. mot S Skatudden 1/8 (Mats Edholm) samt 18 ex. mot SV Långsandsörarna 17/8 (Björn Lundgren, Per Johan Ulfendahl). 2003 var ett något bättre år för arten än 2002.

Storspov *Numenius arquata*

Häckningstid: Totalt rapporterades ca 24 revir, vilket nästan är en halvering jämfört med 2002. Framförallt saknas rapporter från ett av artens kärnområden, nämligen slättlandskapet SO Uppsala. Om detta är en reell nedgång av det häckande beståndet eller bara en minskad rapporteringsfrekvens är svårt att avgöra. Troligen det senare då det nämnda slättlandskapet tidigare har specialbevakats av forskare från SLU, men det finns också kraftiga indicier på att arten successivt har försvunnit från välkända häckningsområden.

Större antal: 77 ex. mot NO Fågelsundet 17/4 (Tommy Eriksson), 75 ex. mot N Örskär 17/4 (Martin Irestedt) samt 152 ex. mot NO Hjälstaviken 22/4 (Pekka Westin).

Svartsnäppa *Tringa erythropus*

Större flockar: 65 ex. rastade vid fågeltornet, Vendelsjön 8/6 (Ingemar Lindquist) samt 50 ex. vid Hjälstaviken 18/7 respektive 26/7 (Bo Jerkeman, Andreas Grabs).

Rödbena *Tringa totanus*

Häckningstid inland: Totalt noterades 10 revir runt Hjälstaviken (Pekka Westin, Martin Tjernberg) och ett revir Svanby ängar, Tierp (Björn Lundgren).

Dammsnäppa* *Tringa stagnatilis* [0; 42; 2]

Ett ex. Fladen, Ledskär 15-18/5 (Mats Edholm, m.fl.) samt 1 ex. sträckande mot O Fluttuskären, Gräsö 26/5 (Martin Amcoff).
Två exemplar är en återgång till det mer normala, framförallt i jämförelse med de 8 ex. som noterades i rapportområdet under 2002.

Gluttsnäppa *Tringa nebularia*

Större flockar: Vid Ledskär noterades 50 ex. 4/5 (Thomas Pless) och samma antal noterades vid Hjälstaviken 18/7 (Bo Jerkeman). Detta var de enda tvåsiffriga flockarna som rapporterades under året.

Grönbena *Tringa glareola*

Fynd under häckningstid: Två exemplar (troligen 2 par) som visade på upprört beteende noterades vid Stormon, Florarna 7/6 (Olof Sjöberg). Vid f.d. Vissjön, Björklinge noterades ett varnande ex. 11/7 (Ulrik Lötberg, Lars Gustavsson).

Större flockar: På Laggaslätten rastade uppskattningsvis 1 000 ex. 7/5 (Sebastian Sundberg), 500 ex. rastande Hederviken, Närtuna 11/5 (Anders Eriksson) samt ca 500 ex. rastande Hjälstaviken 23/7 (Martin Tjernberg).

Drillsnäppa *Actitis hypoleucos*

Fynd under häckningstid: Cirka 135 revir noterades, vilket är en nedgång med 40 från 2002. Nedgången är troligen inte reell, utan orsakas av frånvaro av rapporter från Mälarområdet samt t.ex. Erken. En minskad benägenhet att rapportera arten har också noterats allt eftersom den blivit vanligare igen efter minskningen under 1990-talet.

Roskarl *Arenaria interpres*

Fynd under häckningstid: 37 revir noterades, vilket är en halvering jämfört med fjolåret. Arten är svårinventerad, då det behövs båt för att nå ut till alla presumtiva häckningsöar. Detta gör att det svänger mycket mellan åren avseende rapporterade par. Förra året var spontanrapporteringen 67 par, medan den specialinriktade kustfågelinventeringen i Uppsala län gav 384 par!

Inlandsfynd: Ett ex. Skarholmen, Ekoln 28/5 (Ingrid Åkerberg m.fl.) och 3 ex. på samma lokal 2/5 (Sven Wijk). Vid Hjälstaviken noterades enstaka ex. mellan 29/4-13/5 med som mest 3 ex. 4/5 (Anders Forsberg, Tom Sandström). Slutligen 1 ex. Sjölunda, Tämnaren 17/5 (Fredrik Friberg).

Smalnäbbad simsnäppa
Phalaropus lobatus [?; >700; 20]

Vårfynd: Ett ex. rastade Funbosjön 9/5 (Björn Lundgren m.fl) och 1 ex. rastade Älvgärde, Rasbo samma dag (Jan Wärnbäck). Detta är en tangering av datum för tidigaste vårfynd. Under artens normala sträckperiod (25/5-21/6) rapporterades fynd från Ledskär, Hjälstaviken och Husbydammarna, Storvreta. Största noterade flock var 4 ex. vid Ledskär 25/5 (Owe Rosengren m.fl.).

Höstfynd: Arten noterades mellan 11/7-14/8 på följande lokaler: slamdammarna Edebo, Hjälstaviken samt Skatudden. Största antal var 3 ex. vid Hjälstaviken 1/8 (Åsa Steinholtz, Leo Larsson). Totalantalet för året uppskattas till ca 20 exemplar vilket är exakt detsamma som året innan.

Bredstjärtad labb
Stercorarius pomarinus [?; 1108; 4]

En ad. mot Ö Fågelsundet, Hållnäs 15/8 (Lennart Söderlund), 1 ex. mot V Björn 7/10 (Joakim Djerf m.fl.), 1 juv. mot S Arholma, Björkö-Arholma 11/10 (Zackarias Svensson) samt 1 juv. mot V Örskär, Gräsö 11/10 (Fredrik Friberg, Bo Jerkeman, Inger Strid-Andersson m.fl.).

Fyra år efter osannolika 1999 med >912 ex. närdes kanske en liten förhoppning om en mindre topp efter tre normala år, men så blev inte fallet utan 2003 nöjde sig också med ett ensiffrigt antal. Uppträdandet i tiden med en gammal fågel under sensommaren och de yngre mitt i hösten är enligt förväntat mönster.

Kustlabb *Stercorarius parasiticus*

Inget inlandsfynd. Under häckningstid registrerades minst 30 par, vilket är ganska normalt när det gäller spontan rapportering. Vårsträcket inleddes 13/4 och fram till mitten av maj noterades 53 ex. på nordsträck med toppantalet 42 ex. (dagsrekord

på våren) vid Örskär 4/5 (Mikael Malmaeus m.fl.). Sensommarens och höstens flyttning pågick t.o.m. 11/10 med bästa dagarna 15/8 vid Långsandsörarna med 27 ex. (Niklas Lindberg) samt 24/8 vid Svarthamn, Skutskär med 29 ex. (Martin Tjernberg m.fl.). Vid den senare lokalen tog många av labbarna höjd och drog rakt västerut in över land från Gävlebukten. Både höst- och vårantalen är högre än tio års medelvärden, men bra sträckdagar verkar ofta oförutsägbara, därför behövs viss tur.

Fjällabb *Stercorarius longicaudus* [?; 70; 3]

En juv. mot V 15/8 (Niklas Lindberg) samt 1 juv. 23/8 (Thomas Pless m.fl.) Långsandsörarna och 1 ad. mot S Örskär 11/9 (Kalle Källebrink, Anders Nilsson). Inget onormalt i uppträdandet vare sig till antal eller tid. Sedan 1990 är endast 1993 och 2000 utan observationer och 1999 är bästa året med 11 ex.

Dvärgmås *Larus minutus*

Häckningar/häckningsbeteende: Vid Hjälstaviken bedöms ca 10 par ha påbörjat häckning (spel/parning) men misslyckats sannolikt nästan helt i och med att endast 1 juv. sågs 10/7 (Tommy Eriksson m.fl.). Visst stöd för ovanstående kan ligga i det faktum att nästan samtliga gamla dvärgmåsar försvann i slutet av juni. På en holme norr om Karlholmsbruk försökte 6 par häcka men misslyckades, troligen p.g.a. mänsklig störning (Ulrik Lötberg, Lars Gustavsson). Vid Ambricka, Storfjärden, Älvkarleby sågs i slutet av juni minst 8 ad. men inte heller på denna sedan några år kända häckningslokal fanns tecken på framgång (Mats Edholm, Brita Tibell). Under lämplig häckningstid i juni observerades dessutom 1 par vid Kallrigafjärden (Teet Sirotkin m.fl.) samt ett vid Kyrksjön, Tegelsmora (Martin Edvardsson).
I likhet med 2002 bedöms drygt 20 par ha påbörjat häckning i någon form. Flera etablerade lokaler hyste åter par, dock verkar Tämnaren ha varit utan. Häckningsutfallet var som synes dåligt eller oklart.
Vårfynd: Under perioden 25/4-30/6 inräknades minst 172 ex. på 19 lokaler (häckningslokaler inräknade), 13 av dessa i inlandet och sex vid kusten med 121 resp. 51 ex. Detta innebär ett rekordartat uppträdande.

Höstfynd: Minst 255 ex. noterades vid tolv lokaler, därav elva vid kusten, mellan 11/7-7/10. Antalet är cirka 65 % högre än för 2002 men klart lägre än de absoluta toppåren men variationen har under de senaste tio åren varit avsevärd, vilket då inte tyder på något onormalt. Den största ansamlingen sågs vid Björn med 60 juv. 1/8 (Ulrik Lötberg m.fl.). Årets sistadatum är cirka en månad tidigare än föregående år, men detta faktum styrs sannolikt mer av vädret än av något annat.
Som vanligt är antalsuppskattningen svår, omsättningen är naturligtvis högre än vad som går att utläsa av rapporterna men i en del fall syns tydligt att samma dvärgmåsar kan rasta på en lokal i åtminstone en vecka.

Skrattmås *Larus ridibundus*

Vinterfynd: En ad. Nothamn, Väddö 12/1 (Bo Thyselius).

Häckningar: Vid 20 lokaler häckade uppskattningsvis 8 400 par. Jämfört med 2002 uppvisade Hjälstaviken en ökning med 1 000 par till 3 250 (Pekka Westin) och Tämnaren inkl. Sörsjön ökade nästan lika mycket till 3 345 (Ulrik Lötberg, Lars Gustavsson).
Årets spontana rapportering når sånär inventeringsresultatet för 2002, vilket då tyder på en reell ökning kanske inte bara beroende på de största lokalernas frammarsch. Klardammen i Dannemora som saknade måsar 2002 hade åter en mindre koloni och kanske det gällde även andra lokaler om än bevis saknas.

Fiskmås *Larus canus*

Högre antal än 500 ex. har under våren endast rapporterats från Lundås, Edebo och Ekoln, Skarholmen. Under hösten står Arholma och Örskär för den bedriften.

Silltrut *Larus fuscus fuscus*

Häckningstid: Av totalt 155 rapporterade par tillhörde 110 Uppsala län och om man använder föregående års heltäckande inventeringsresultat som facit (643 par) stannar effektiviteten vid ca 17 procent. Utan specialinsatser är det sannolikt svårt att få bra grepp om arten.
Fåglar uppvisande karaktärer för någondera av raserna *graellsii* eller *heuglini*: En ad Hjälstaviken 28/4 (Martin Tjernberg), 1 ad. Böksta, Balingsta 6/5 (Thomas Johansson) samt 1 ad. Grisslehamn 21/6 (Keith Bennett).

Gråtrut *Larus argentatus*

Inlandshäckningar redovisas endast från Tämnaren (18 par) och Hjälstaviken (1 par).

Vittrut *Larus hyperboreus* [?; >141; 1]
Ett ex. (3K) Grisslehamn 27/1 (Mats Edholm). Vintersäsongen 2002/03 uppvisar således totalt två fynd. Sett till medelvärdet/år under rullande tioårsperioder har antalet gått ner från fyra ex. 1983-1992 till 2,5 ex. 1993-2002. Grisslehamn är numera en av få aktiva fiskehamnar vintertid, som kan dra till sig gästen från Ishavet.

Tretåig mås *Rissa tridactyla* [>18; >372; 2]
En ad. rastade tillsammans med fiskmåsar i hårda ostvindar och snöfall vid Lundås, Edebo 27/4 (Joakim Johansson) samt 1 juv. sträckte mot Ö i hård vind Örskär 28/9 (Svante Söderholm). Åttonde inlandsfyndet och dessutom under våren, i likhet med 2002 års enda observation. Få tretåiga har uppmärksammats de senaste åren, men arten torde vara en av de mest väderstyrda, vilket kanske rekordåret 1990 med minst 171 ex. ger en vink om.

Skräntärna *Sterna caspia*
Häckningar: I Björns skärgård byggde 180 par bo, av dessa lade 140 par ägg men i 15 bon kläcktes aldrig äggen. Senare ringmärktes 173 pull. och ca 50 förblev omärkta. Därtill hittades ca 30 döda små ungar. Vid besök i juli hittades ca 30 flygga juv. döda, troligen p.g.a. mink. De adulta tärnorna lämnade häckningslokalen och från mitten av juli sågs endast ett fåtal juvenila (Ulrik Lötberg, Lars Gustavsson). Jämfört med 2001 och 2002 var antalet par lägre men framförallt blev uppenbarligen ungfågelöverlevnaden betydligt sämre.
I övrigt häckade par utanför Singö (2), Björkö-Arholma (1) samt Blidö (1).

Vår- resp. höstfynd: Årets första mot N vid Skatudden 1/4 (Owe Rosengren, Per Lif) och säsongen avslutades med 3 ex. vid Ledskär 10/9 (Joakim Djerf). Ovanstående datum är helt normala.

Kentsk tärna *Sterna sandvicensis* [5; 88; 4]
Två ex. sträckande Svenska Högarna 4/6 (Michael Bergman), 1 ex. Skatudden 25/7 (Stefan Jansson) samt 1 ex. mot S Sennebyhaken 21/9 (Tommy Karlström). Antal och lokaler är helt inom normalramen. Däremot är juniobservationer ovanliga och septemberfyndet är sent utan att vara extremt.

Fisktärna *Sterna hirundo*
Inlandshäckningar: Tämnaren 70 par, Hjälstaviken 50 par och Blackan, Ekoln 32 par (ca 50 flygga ungar) dominerar helt rapporteringen, ty därutöver omnämns bara 6 par från fyra lokaler.

Vår- resp. höstfynd: De första sågs på flera platser 13/4 och den sista avlägsnade sig 12/10, en numera normal tidsperiod i våra trakter.

Silvertärna *Sterna paradisaea*
Inlandsfynd: Fördelade sig på Ekoln (10), Hjälstaviken (>6), Övre Föret (5) samt Klardammen (4) under perioden 2-20/5.
Vår- resp. höstfynd: Jämfört med för 20 år sedan sker årets första observation numera cirka två veckor tidigare och höstsäsongen är ungefär lika mycket förlängd medförande noteringar 17/4 resp. 7/10.

Fisk-/silvertärna *Sterna hirundo/paradisae*
Höga sträcksummor: 142 ex. mot N Rönnskärs udde 11/5 (Bill Douhan), 423 ex. mot S Skatudden 28/7-1/8 (Mats Edholm) samt 150 ex. mot V Svarthamn, Skutskär 24/8 (Martin Tjernberg)

Småtärna *Sterna albifrons* [>28; >73; 5]
Två ad. + 3 juv. Limmaren, Frötuna 6-7/8 (Bo Granberg, Karl-Olov Johansson m.fl.).
Rapportörerna berättar: "Med största sannolikhet en familj kom uppdykande över vattenytan söderifrån kl. 18:55 och landade direkt på grynnan i nordvästra viken (S Östhamra). Där satt de och vilade fram till kl. 20:15, då de plötsligt lättade och flög söderut över sjön". Dock var de kvar även följande dag. Senast arten saknades i rapporten var 1995. Genom åren är augusti bästa fyndmånaden.

Svarttärna *Chlidonias niger*
Häckning: Sju par häckade och åtta pull. ringmärktes Sörsjön, Tämnaren 17/6 (Ulrik Lötberg, Lars Gustavsson). Från början av juni rapporteras 15 par (Ulrik Lötberg, Lars Gustavsson), vilket kanske betyder att inte alla paren gick till häckning.

Övriga fynd: Minst 3 ad. Hjälstaviken 6-29/5 (Mats Weiland m.fl.), 2 ex. Klardammen, Dannemora 9/5 (Mats Wilhelm), 1 ex. Ekoln, S Uppsala 11/5 (Gunnar Ehrenroth, Lennart Wredfelt), 2 ex. Vendelsjön 11/5 (Anders Arnell m.fl.), 1 ad. mot N Biotestsjön 1/6 (Joakim Djerf), minst 2 ad. Vendelsjön 7-20/6 (Keith Bennett m.fl.) samt vid

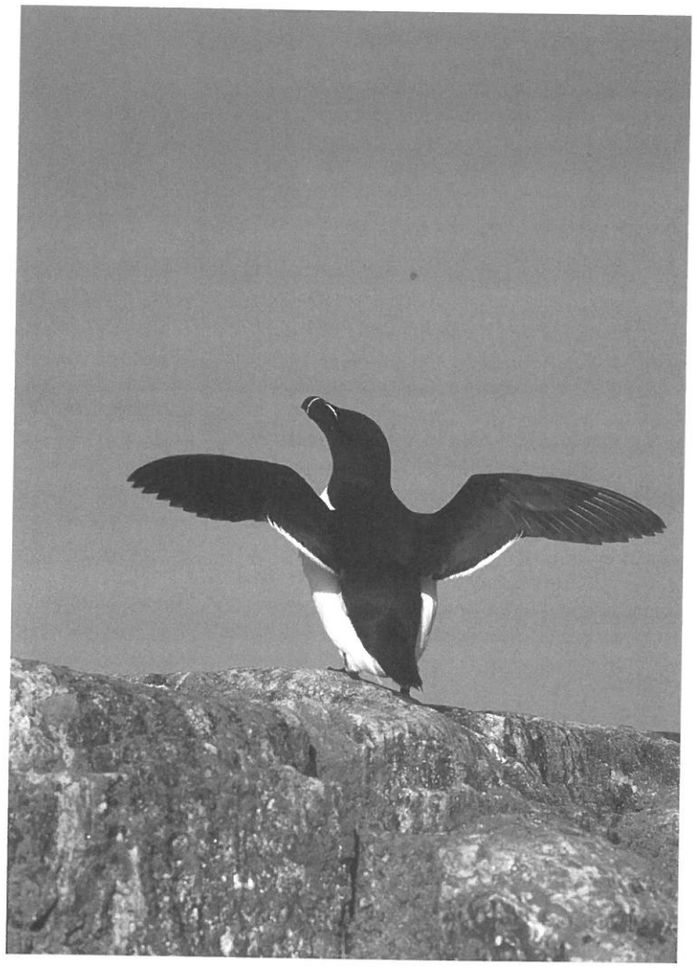
Hjälstaviken 1 ex. 14/6 (Tom Sandström), 1 ad. 28/7 (Anders Eriksson, Sven Wijk) och 1 juv. 6-7/8 (Ingrid Åkerberg, Martin Tjernberg). Sörsjön har utvecklats till en pålitlig häckningslokal, nu för fjärde året i rad. Totalt sågs 40-45 ex., färre än under de tre föregående åren, men den minskningen ligger huvudsakligen på ströfynden medan Sörsjönbeståndet håller en stabil nivå.

Sillgrissla *Uria aalge*
Häckningstid: 105 ex. Kalken, Svenska Högarna 15/5 (Kalle Källebrink, Owe Rosengren), 32 par med pulli Abborren, Singö 7/7 (Per & Mikael Åsberg m.fl.) samt ca 10 ex. Stridsbådan, Singö 18/7 (Joakim & Rune Johansson).

Övriga fynd: Under första halvåret med början 20/2 observerades 39 ex. fördelade på Björn, Örskär, Singö, Väddö samt Björkö-Arholma. Samma lokaler + Blidö stod under andra halvåret för 21 ex. t.o.m. 31/10. Häckningslokalerna håller ställningarna! De övriga fynden är ovanligt många och beror sannolikt på en ovanligt god skådaraktivitet på lämpliga lokaler.

Tordmule *Alca torda*
Häckningstid: Vid nio lokaler inräknades ca 565 par, vilket är i nivå med de två närmast föregående åren.

Vinterfynd: Under januari-februari sågs minst 23 ex. Sedan 1982 saknas endast vinterfynd för 1999.

Tordmule *Alca torda*
© Tero Niemi

Tobisgrissla *Cepphus grylle*
Häckningstid: Tolv lokaler innehöll ca 345 par, vilket jämfört med andra år utan specialinventeringar inte vittnar om några oroväckande tendenser. Årets högsta sträcksumma registrerades vid Arholma med 60 ex. mot S 5/10 (Zackarias Svensson).

Lunnefågel* *Fratercula arctica* [2; 1; 0]
Äldre fynd: Ett ex. mot Ö Björn, Hållnäs 27/10 2002 (Jocce Ekström, Mattis Jansson, Thomas Wilker m.fl.). En superraritet i uppländska vatten, tidigare fynd gjordes 1884 resp. 1949! År 2002 gjordes fem fynd på Gotland och ett i Västerbotten vilket indikerar ett inflöde i Östersjön under nämnda år.

Hökuggla *Surnia ulula* © Ulrik Lötberg

Skogsduva *Columba oenas*

Vinterfynd: Under januari-februari uppmärksammad i Övergran (1), Gryta (1), Ärentuna (1), Dalbyviken (1), Vendel (4) samt på Väddö (2). Samtliga bedöms vara övervintrare och ej vårfynd. *Häckningstid*: Antalet par/revir ökade åter och uppgick till minst 136. Orsakerna till detta tycks dels vara flera goda häckningsår efter varandra att döma av höstflockarnas storlek, dels att den trevliga duvan rönt större uppmärksamhet bland ornitologerna. Kommentaren av Stig Holmstedt vittnar dock om att det inte är som förr: "Vid de stora inventeringarna av Färnebofjärdens nationalpark i mars-april konstaterades tre revir, samtliga i Upplandsdelen. Vid motsvarande inventering 1975-76 var antalet revir 8-10".

Ringduva *Columba palumbus*

Vinterfynd: I januari-februari fanns på några platser i Uppsala-området minst 35 ex., i övrigt i Kulla (8), Bladåker (1) och Vendel (1). Trots att decemberfynd saknas är antalet det näst högsta genom åren. Under 1970-talet övervintrade inte ringduvan årligen!

Höga antal (>1 000 ex.): 4 300 ex. mot N Skatudden 14-15/4 (Mats Edholm), 1 250 ex. mot NV Fågelsundet 16/4 (Lennart Söderlund), 1 200 ex. rastande NO Månkarbo 6/9 (Ulrik Lötberg), 2 200 ex. rastande V och S Tämnaren 7/9 (Ulrik Lötberg), 5 500 ex. mot SV Svenska Högarna 28/9 (Magnus Bladlund) samt ca 10 000 ex. mot SV Ut-Fredel, Blidö 28/9 (Weine Erlandsson, Ingrid Åkerberg). De två sistnämnda rapporterna omfattar troligen i viss mån samma fåglar.

Turkduva *Streptopelia decaocto*

Häckningstid: Uppskattat parantal/revir enligt följande: Uppsala (12), Skärplinge (2), Läby, Björklinge (2), Norrtälje (2) samt ett vardera vid Enköping, Heby, Harbo, Östervåla, Vänge, Tierp, Västland, Husby-Sjuhundra, Andersvedja (Roslags-Bro), Östhammar samt Örskär. Enstaka ex. sågs dessutom i Rimbo, Hållen (Hållnäs), Älmsta, Bergshamra (Länna) samt Norrby k:a (Sala). För fjärde året i rad på ungefär samma nivå, d.v.s. med 25-30 par/revir. Beståndet uppskattades till 60-75 par år 1998, därpå hände uppenbarligen något men vad är okänt. Flertalet av ovanstående

lokaler är kända sedan flera år men i Östhammar har arten troligen inte iakttagits på minst 20 år. Mest udda är förstås paret på Örskär som anlände till vandrarhemmet i mitten av april; honan togs tyvärr av katten och hanen gav sig av (?) någon vecka in i maj.

Övriga fynd: Från september till november sågs enstaka duvor i Björklinge, Ärentuna och Örbyhus. Största samlade flocken satt på en TV-antenn i Uppsala 17/11 och omfattade 21 ex. (Annika Rastén).

Turturduva *Streptopelia turtur* [>9; >148; 1]

En juv. rastade på snötäckt mark vid Upplandaängarna, Östervåla 26/10 (Ingrid Åkerberg, Weine Erlandsson). Ett relativt sent datum men genom åren finns flera ännu senare fynd.

Gök *Cuculus canorus*

Med årsförsta 7/5 och sista ropande 4/7 var revirsäsongen precis som vanligt vad gäller tiden medan antalet på minst 217 hanar blev det högsta rapporterade genom åren. Medelantalet per år 1998-2002 stannade vid 128 hanar. Även under högsommar och tidig höst var göktillgången god med i juli 15 sedda, i augusti 28 och i spetember t.o.m. 14/9 8 ex. Dessa totalt 51 ex. innebar dubbelt så många som medelvärdet per år under föregående femårsperiod.

Berguv *Bubo bubo*

Två säkerställda häckningar och därtill tio revir visar på ett stabilt och väl känt bestånd utan några större överraskningar. Under våren gjordes dessutom två observationer utan häckningsindicier. Höstetid sågs tre uvar utanför kända revir.

Fjälluggla
Bubo scandiacus [åtskilliga 100; >82; 1]

En hona Gunnsjöskogen, Bergshamra, Länna 19/3 (Ingrid Ehnström). Ugglan satt i diket och flög mot väster. För fjärde året i rad en klen årssumma och tillika vintersäsong. Under de senaste tio åren kan endast 1999 med 9 ex. betraktas som ett skapligt år. Det var bättre förr: Vintern 1841/42 "tio räknade med ett ögonkast"; år 1896 "utbetalt skottpengar för 36 st."; vintrarna 1960/61-62/63 "totalt drygt 40 ex." (ur Upplands fåglar, Fredriksson & Tjernberg 1996)!

Hökuggla *Surnia ulula* [?; >430; 2]

Ett ex. Norrsjöflyna, Roslags-Bro 10/1-21/2 (Lennart Larsson m.fl.) samt 1 ex. flygande mot N Norrmarjum, Söderby-Karl 15/2 (Håkan & Camilla Andersson). Således uppvisade både året resp. vintersäsongen lika få ugglor som de föregående. Senast minst tio sågs i rapportområdet var 1992 (16).

Sparvuggla *Glaucidium passerinum*

Visslingarna ljöd från minst 218 revir, en särklassig toppnotering under de senaste 30 år rapporteringen löpt. Medelvärdet per år för t.ex. 1993-2002 uppgår till 92 revir. Näst bästa år är 2000 med 139 revir. Vid inventeringen av Färnebofjärdens nationalpark konstaterades 24 revir i Upplandsdelen, utan att arten tillhörde de som primärt skulle inventeras (Stig Holmstedt).

Observationerna av ej revirhävdande individer uppgick under vintern/våren till åtta och under hösten/vintern till 24, således relativt många men inte rekord.

Kattuggla *Strix aluco*

Även vår gårdsuggla var i rekordform och 138 kullar skrek sig hesa under sommaren. Därtill kan läggas minst 248 hörda hanar/par, således totalt resulterande i 386 revir. Tidigare årshögsta nåddes 1999 (290). Liksom för 2002 verkar kullarna ganska jämnt spridda, en del år kan det finnas tydliga koncentrationer eller tomma områden. Efter häckningssäsongen, under september-december, iakttogs/hördes kattugglor på 27 lokaler. Det får betraktas som normalt och avslöjade alltså på intet sätt en synnerligen god ungfågelproduktion.

Slaguggla *Strix uralensis*

De stora holkarnas och torrakornas bostadsrättsinnehavare hittade gott om föda till 25 kända ungkullar, flertalet ringmärktes. Under de senaste sex åren har häckningsframgången varit synnerligen god med 20-35 kullar/år med undantag för 2000 (5). Senast ett riktigt bottenår noterades var så långt tillbaka som 1989 med en känd häckning. Utöver de häckande paren registrerades minst 156 revir med hane eller par, medförande en totalsumma på 181 revir. Tidigare årsbästa löd på 140 revir (1999). Föregående årsrapports uppskattning om cirka 300 revir i Uppland får nog nu skrivas upp ytterligare. Även om områdestäckningen före-

faller ha varit bättre under 2003 än åren före vågar man nog anta att den verkliga inventeringseffektiviteten inte når 50 procent, varför ett bestånd på cirka 400 revir inte tycks alltför osannolikt. Kommentarer från några rapportörer ger ett visst stöd för ovanstående. Vid inventeringen av Färnebofjärdens nationalpark konstaterades 13 revir i Upplandsdelen, vid motsvarande inventering 1975-76 var antalet revir elva resp. nio (Stig Holmstedt). Vid en exkursion i Östervålaområdet 23/2 hördes kl. 04-06 inte mindre än 32 slagugglor (Ulrik Lötberg m.fl.)!

Under september-december observerades slaguggla på 13 lokaler, vilket är ovanligt många. Flera satt utefter större vägar under dagtid, en antydan om dålig födotillgång. Nämnvärda är observationen av en ad. i Nåsten, SV Uppsala 1/9 (Petter Haldén) samt fyndet av en död juv. på E 18, 3 km öster om Enköping 9/12. Den senare var ringmärkt i Möklinta, Sala 7/5 (Kalle Källebrink). Kortaste "uggleväg" mellan lokalerna är cirka 60 km.

Lappuggla *Strix nebulosa* [8; >50; 5]

Häckningstid: Mellan 15-27/2 ropade hanar på två lokaler i Östervåla socken samt på en i Tierps socken (Ulrik Lötberg, Lars Gustavsson m.fl.); i Huddunge socken ropade en hane 19/5 (Sven Eric Swanqvist).

Övrigt fynd: Ett ex. observerades på Söderöra, Blidö 14/4 (Christina Sönnerborg gm Patrik Wildjang). Ett för senare år ganska normalt uppträdande under häckningstid. Några hanar ropar under en relativt kort tidsperiod, ibland bara under en enda kväll/natt. De lyssnare som inte prickar in rätt dag får således inte höra ett ljud. Tystnar eller flyttar ugglorna på sig? Sannolikt har ingen svaret. Fyndet långt ute i skärgården är däremot högst anmärkningsvärt!

Hornuggla *Asio otus*

Vinterfynd: Under januari sågs 1 ex. vardera vid Norrby k:a (Sala), Övre Föret, Heby och Fröslunda; under februari samma ex. vid Övre Föret samt 2 ex. Vendelsjön och dessutom 2 ropande i Simtuna socken. Inget decemberfynd gjordes. Antalet under de två första månaderna är högre än ett medelårs.

Under våren ropade hanar/par på 20 lokaler, varifrån ungkullar inte rapporterades. Med mycket "mål i näbben" avslöjade sig sommartid 107 kullar, flest på tio år (max 108 – min 4).

Höstobservationerna under september-november uppgick till tolv, några fler än normalt. Vid kusten sågs 8 ex., i inlandet 4.

Jorduggla *Asio flammeus*

Vinterfynd: Två ex. Övre Föret 1/1-28/2 (Lars Lundstedt m.fl.), 1 ex. Norrtälje 12/1 (Tom Sandström) samt 1 ex. Öja, Norrby 18/1-15/2 (Kalle Källebrink). Fler fynd än under en normalvinter. Under våren 1/3-31/5 uppmärksammades 23 ex. på 18 lokaler. Flertalet sträckte säkerligen norrut men under sommaren 1/6-2/8 sågs ugglor vid Vendelsjön (2), Ledskär (1) och Övre Föret (1) men inga tecken på häckning iakttogs.

Hösten 29/9-7/11 spädde sedan på med 10 ex. vid nio lokaler. Med hänsyn tagen till ev. långstannare uppgår årsantalet till minst 36 ex., det högsta antal som noterats sedan rapporteringen utökades och förbättrades 1973. Tidigare år med fler än 30 ex. är 1975, 1983 samt 2000. Det absoluta bottenåret är 1998 med 4 ex.

Pärluggla *Aegolius funereus*

Föregående års glädjande höga antal fördubblades i stort sett med kartlagda 93 hanar/revir! Bättre år har endast noterats 1983 (176) resp. 1974 (99) under de senaste 30 åren. Förekomsten är dock som bekant synnerligen ojämn och de absoluta bottenåren 1979 och 2001 redovisar blott fem hanar vardera. Sett i ett 30-årigt perspektiv har dock beståndet undergått en negativ förändring. Åter till Stig Holmstedt: "Vid inventeringarna av Färnebofjärdens nationalpark konstaterades fyra revir i Upplandsdelen. Vid motsvarande inventering 1975-76 var antalet revir tio resp. sju. Eftersom 2003 var ett gott år för alla ugglor bekräftar detta den redan tidigare på många håll dragna slutsatsen att pärlugglan minskat kraftigt i Uppland sedan 1970-talet".

Den stora majoriteten ropade som väntat i februari-mars men ropandet inleddes 17/1 och slutpunkten sattes så pass sent som 1/6. Ugglornas fördelning över rapportområdet förefaller ha varit ovanligt jämn, en del år är koncentrationen till vissa skogsområden påtaglig. Ytterst sällan, så även 2003, konstateras lyckade häckningar varför det är svårt att få en uppfattning om tillgången på honor resp. eventuellt överskott av hanar.
Vårens goda förekomst återspeglades inte under hösten. Enda observationen gjordes 23/9 i Vårdsätraskogen söder om Uppsala, där 1 ex. satt invid en granstam och mobbades av många mesar (Urban Emanuelsson).

Nattskärra *Caprimulgus europaeus*

Mellan 22/5 och 26/7 värmde 21 sjungande hanar nattlyssnarnas öron, så många har inte rapporterats sedan 1996. De var fördelade på 13 lokaler/områden, där Hållnäshalvön bidrog med 6 sj. I övrigt hördes två på några lokaler, resten således solitära. På ytterligare en lokal observerades en nattskärra. Rapporteringen tyder på att fåglar främst upptäcks inom hörhåll från vägar. De som finns inom större skogsområden på t.ex. tallmoar, hällmarker och åsryggar hittas sällan och hur många det kan röra sig om är helt okänt. Dags för en riktad inventering?

Höstens enda satt mitt på Rosendalsvägen i Stadsskogen, Uppsala 12/9 (Owe Rosengren). En av Hållnäs nattskärror valde vid ett tillfälle en något originell sittplats – en utegrill (Barbro Sjölin-Nilsson)!

Obestämd nattskärra: Ett ex. observerades vid ängarna, Övre Föret 5/11. Sågs flyga runt ett solitärt träd intill Sävjaån och landade på horisontell trädgren. Iögonenfallande ljus! Den försvann dock spårlöst innan närmare granskning hann göras (Ulf Florman).

Tornseglare *Apus apus*

Vår- resp. höstfynd: Fr.o.m. 2/5 anlände tornseglare flerstädes, således minst en vecka före ett normalt förstadatum. Höstens slutdatum 13/9 är däremot enligt tidtabellen.

Kungsfiskare *Alcedo atthis*

Häckningstid: Ett par Tämnarån, Västland 16/4-13/8 (Emil Lindqvist m.fl.), 3 ex. (trol. 2 hanar & 1 hona) Penningbyån, Länna 11/5-30/6 (Bill Douhan, Karl-Olov Johansson), 1 hane Fyrisån, S Uppsala 16/4-6/5 (Michel Notelid m.fl.), 1 ex. Fyrisån, NV Uppsala 5/6 (Håkan & Camilla Andersson) samt 1 ex. Tämnarån, Ullfors, Tierp 12/6 (Ulrik Lötberg, Lars Gustavsson).
Någon säkerställd häckning konstaterades ej och fynden antyder även att endast ensamma fåglar uppehöll sig på några av lokalerna. Vid t.ex. välbesökta Fyrisån brukar kungsfiskare ses hela sommaren om det rör sig om ett par. Ingen kungsfiskare sågs efter 13/8, vilket nog kan tas som bevis för ett dåligt häckningsutfall.

Övrigt fynd: Ett ex. Broströmmen, Roslags-Bro 1-2/1 (Lars Lundstedt m.fl.). I motsats till de två föregående åren blev ströfynden få och totalt under året observerades bara cirka hälften så många fåglar som under 2002.

Biätare* *Merops apiaster* [15; 22; 7]

Två ex. mot N Husby, Lena 30/5 (Håkan Andersson), 2 ex. Vissjön, Björklinge 14/6 (Ulf Florman) samt 3 ex. mot N Åsby, Knutby 13/7 (Anders E.O. Eriksson). Rekord med tre fynd under ett år! Dock har större flockar setts tidigare, 1944 och 1993. Ovanstående fåglar sågs endast under några minuter vardera, vilket oftast är fallet med denna rörliga art.

Härfågel
Upupa epops [tidigare häckfågel; >114; 4]

Ett ex. ca 1 km S Stallmons sandtag, Älvkarleby 16/5 (gm Per Johan Ulfendahl), 1 ex. Tällsgärde, Vendel 19/6 (Anna Jansson), 1 ex. Hjälmunge, Hållnäs 30/8 (Tommy Eriksson m.fl.) samt 1 ex. Fågelsundet, Hållnäs 24/9 (Jens Dauber gm Niklas Lindberg). Ett normalår kort och gott! Ingen uppvisningsbar långstannare men det gäller oftast riktiga senhöstfåglar.

Äldre fynd: Ett ex. Norrkasudden, Forsmark någon gång under första halvan av september 1990 (Rolf I.B. Johansson).

Göktyta *Jynx torquilla*

Arten sågs mellan 19/4 och 4/9 med totalt 196 fynd. Av dessa utgjordes 16 av häckningar. En liten ökning gentemot 2002, och då saknas ändå rapporter från många av de starkaste områdena från förra året. Troligen beror detta på den markant mycket större rapporteringsfrekvensen för 2003, då trenden i landet som helhet ändå är att göktytan minskar stadigt.

Gråspett *Picus canus*

Totalt gjordes 55 fynd av minst 70 ex. Detta är en solklar uppryckning gentemot 2002, och en fortsättning på den ökning som pågått de senaste 15 åren. På nio lokaler är häckning sannolik, även om ingen konstaterats. I de nordvästra delarna av Uppland är gråspetten numera fast etablerad. I de östra delarna går det av någon hittills okänd anledning betydligt trögare. Brist på lämplig biotop torde emellertid inte vara flaskhalsen.

Vitryggig hackspett *Dendrocopos leucotos*

I Båtforsområdet fanns en hane som höll revir hela våren. Denna individ sattes ut i samma område 1999. Under senvåren gjordes utsättning av två ungar i ett större hackspettbo i Projekt Vitryggig hackspetts regi i just Båtforsområdet.

Dessa fynd var de enda (Anders Eriksson, Seppo Haavisto m.fl.) Runt Färnebofjärden gjordes för första gången i modern tid inga fynd i Upplandsdelen av området (Stig Holmstedt).

Mindre hackspett *Dendrocopos minor*

Häckningstid: Mindre hackspettar sågs i uppskattningsvis 115 revir. Fem häckningar kunde konstateras. Glädjande nog en högre siffra än förra året! Däremot känns det som att mindre hackspetten går tillbaka och att det är rapporteringsfrekvensen som ökat. Arten söker sig till optimala biotoper t.ex. runt Dalälven och Tämnaren och kan där uppvisa högre numerärer än vanligt. Vid de stora inventeringarna av Färnebofjärdens nationalpark i mars-april konstaterades 17-18 revir varav 7-8 i Uppland. Vid en motsvarande inventering 1975-76 var antalet revir 12-13 resp. 7-8. Att arten verkar ha ökat i nationalparken kan synas märkligt (Stig Holmstedt). I själva verket rör det sig med all sannolikhet, tyvärr, om att mindre hackspettar dragit sig till de få lämpliga biotoper som finns kvar. En mer omfattande inventering i Uppland och kanske även landet i övrigt vore önskvärd för att få en uppfattning om minskningen totalt. Kanske kan vi undvika att arten går samma öde till mötes som den vitryggiga hackspetten.

Tretåig hackspett *Picoides tridactylus*

I totalt 15 revir kunde par konstateras vilket är ett uppsving från 2002. Åtminstone till en del beror detta på riktade inventeringar. Den tretåiga tycks klara sig oväntat bra i vårt landskap med tanke på avverkningstakten i skogarna. En häckning kunde konstateras i Fiby urskog, men arten häckade rimligtvis på de flesta av lokalerna med permanenta revir. I Florornas NR inventerades arten och då kunde fyra par hittas (Gillis Aronsson).

Trädlärka *Lullula arborea*

För första gången i "modern tid" sprängdes hundragränsen vad gäller funna revir: 137! Medelvärdet/år 1998-2002 ligger på 87. Efter de absoluta bottenåren under andra halvan av 1980-talet med t.ex. 15 revir 1987 har trenden varit stigande och från 2002 till 2003 skedde den största antalsmässiga ökningen som noterats mellan två på varandra följande år. Trädlärkan verkar i viss mån ha återkoloniserat det mer mosaikartade jordbruks- och skogslandskapet, ett tag föreföll hyggen och grustag favoriserade.

Vårsträcket fr.o.m. 13/3 omfattade minst 56 ex., även det rekord. Under hösten däremot märktes inte sträcket lika väl och t.o.m. 16/10 inräknades 19 ex., lägsta antalet på sex år.

Berglärka *Eremophila alpestris* [?; 183; 5]

Ett ex. Kaby, Simtuna 3-9/1 (Tommy Lindell, Kalle Källebrink m.fl.), 1 ex. Biotestsjön 17-23/3 (Mats Edholm, Peter Bergman, Joakim Djerf m.fl.), 1 ex. Ledskär 21-26/4 (Yngve Hareland m.fl.), 1 ex. överflygande Svenska Högarna 14/10 (Tommy Eriksson) samt 1 ex. Hagby k:a 1/11 (Farid Benachenhou, Tord Karlsson).

En riktigt bra årssumma med också god geografisk spridning. Månadsfördelningen visar inget onormalt, genom åren är november bästa fyndmånad.

Backsvala *Riparia riparia*

Riksinventering: 20 kolonier påträffades vid vilka 1 735 bohål räknades. Antalet par beräknades till ca 1 100. Eftersom förmodligen några kolonier missades, sannolikt mindre sådana, kan vi anta att antalet häckande par backsvala i Upplands rapportområde 2003 uppgick till i storleksordningen 1 200-1 400 par. Vid inventeringen 1999 uppskattades det häckande beståndet till ca 2 200-2 300 par, vilket innebär 40 procent minskning på bara fyra år!

Ladusvala *Hirundo rustica*

Vårfynd: Ett ex. Örskär 16/4 (Martin Irestedt) är ungefär en vecka tidigare än medelankomstdatum. *Stor ansamling*: Minst 1 000 ex., kanske 2 000 ex. rastande Hjälstaviken 30/8 (Martin Tjernberg).

Större piplärka* *Anthus richardi* [1; 41; 2]

Ett ex. Hjälstaviken 16/9 (Martin Tjernberg) och 1 ex. Tärnudden, Örskär 6/10 (Petter Haldén, Göran Frisk, Martin Irestedt m.fl.). Två fynd av totalt 2 ex. – båda fynden under normal sträcktid. Det finns ingen tendens till ökning av antalet fynd under den senaste tioårsperioden.

Fältpiplärka* *Anthus campestris* [0; 9; 1]

Ett fynd av fältpiplärka som är en förstklassig raritet och långt ifrån årlig i Upplands rapportområde, trots en liten population så pass nära som i sydvästra Finland: Ett ex. sträckande mot NV Bergsbrunna, Danmark 14/6 (Björn Lundgren, Bo Johnsson).

Sibirisk piplärka*

Anthus hodgsoni [0; 2; 2]

Ett ex. ringmärkt Svenska Högarna 4/10 (Bill Douhan, Kristoffer Stighäll) och 1 ex. rastande Björn 6/10 (Tommy Lindell, Ulrik Lötberg, Joakim Djerf m.fl.). De två tidigare fynden i Uppland är från 1993 resp. 2000.

Trädpiplärka *Anthus trivialis*

Den tidigaste trädpiplärkan 2003 var 1 ex. Rödhäll, Hållnäs 18/4 (Per Johan Ulfendahl, Thomas Pless).

Ängspiplärka *Anthus pratensis*

Årets första sågs vid Hjälstaviken från 14/3 (Anders Helander, Magnus Carlenius m.fl.). Det senaste "icke-vinterfynd" var 1 ex. Biotestsjön 1-3/11 (Joakim Djerf, Robert Ekman) och 2 ex. Hjälstaviken 1/11 (Urban Emanuelsson). Detta var relativt normala första- och sistadatum.

Ett *vinterfynd* gjordes: Ett ex. rastande Hjälstaviken 5/12 (Pekka Westin). Vinterfynd är mycket sällsynta och långt ifrån årliga.

Anmärkningsvärda sträcksummor var 5 000 ex. str NV Örskär 30/4 (Mats Edholm, Brita Tibell), 350 ex. str SV Arholma 20/9 (Zackarias Svensson) och 615 ex. str SV Arholma 29/9 (Fredrik Friberg, Hanna Friberg). Sträcksiffran vid Örskär är den största vårnoteringen på flera år och en av de större summorna som noterats, även om exempelvis 15 000 ex. registrerats på Skatudden (våren 1997).

Rödstrupig piplärka *Anthus cervinus*

Fortsatt låg nivå under våren, sex fynd av ensamma individer. Cirka 38 ex. under hösten är visserligen fler än hösten 2002 (ca 21 ex.), men ett medelmåttigt resultat sett ur ett längre perspektiv (medel 1990-2002 ca 34 ex.) trots ökad rapportering. Samtliga fynd gjordes under normal sträcktid. Trots ökad rapporteringsfrekvens ökar alltså inte antalet fynd; under våren finns till och med en tendens till minskning. Skulle man kunna fastslå att trenden för rödstrupig piplärka är vikande?

Vår (11-25/5): Ett ex. str N Rönnskärs udde 11/5 (Bill Douhan), 1 ex. Ål, Vendelsjön 12/5 (Mats Edholm), 1 ex. Kättslinge, Vendelsjön 19/5 (Ingemar Lindquist), 1 ex. Ledskärsområdet 24/5 (Joakim Djerf), 1 ex. Bunkern, Fågelsundet 24/5 (Joakim Djerf) samt 1 sjungande hane Biotestsjön 25/5 (Henrik Gustafsson, Mikael Malmaeus, Fredrik Friberg).

Rödstrupig piplärka *Anthus cervinus* © Fredrik Friberg

Höst (28/8-21/9): 14 lokaler, ca 38 ex. Toppdag var 6 ex. Hjälstaviken 6/9 (Yngve Hareland). Även vid Hjälstaviken var arten ovanligt fåtalig med totalt ca 10 ex.

Skärpiplärka *Anthus petrosus*

Vår (26/3-24/5): 47 rastande eller sträckande ex. från sju lokaler. Nämnas kan: Totalt 18 ex. str N Skatudden 11-16/4 (Owe Rosengren, Fredrik Bondestam, Emil Andersson, Mats Edholm m.fl.). Totalt 19 ex. str N Rönnskärs udde 26/3-4/5 (Owe Rosengren, Martin Tjernberg, Ragnar Hall, Bill Douhan m.fl.).

Häckningstid (18/4-26/7): 22 ex. på 19 lokaler är en minskning jämfört med 2002 (58 ex. från 28 lokaler) och 2001 (98 ex. från 39 lokaler). Förhoppningsvis beror minskningen enbart på sämre bevakning. Notera också att rapporten generellt sett är mycket ofullständig eftersom resultat från skärgårdsinventeringen saknas.

Höst (5/9-4/11): Tolv fynd av 21 ex., nämnas kan som mest 6 ex. rastande Biotestsjön 11/10-4/11 (Mikael Malmaeus, Petter Haldén m.fl.).

Vinterfynd: Ett ex. rastande Fjällbostrand, Väddö 26/12 (Tomas Kjelsson). Skärpiplärkan har varit näst intill årlig under de senaste vintrarna. Näst intill alla vinterfynd görs på Väddö eller vid Biotestsjön.

Inlandsfynd: Ett ex. Övre Föret-Kungsängen 3-17/4 (Anders Helander, Annika Rastén, Tomas

Lundquist m.fl.), 2 ex. Hjälstaviken 12-13/4 (Tom Sandström, Gigi Sahlstrand, Gunnar Ehrenroth) samt 1 ex. str NO Laggaslätten 16/4 (Jan Wärnbäck). Tre inlandsfynd av fyra ex. är relativt normalt för senare år.

Gulärla *Motacilla flava*

Häckningar/troliga häckningar: Tre häckande par Övre Föret-Kungsängen (Martin Tjernberg, Ulrik Lötberg), 6 par i lämplig biotop Kyrkviken, Krusenberg (Hanna Friberg, Fredrik Friberg) samt 1 ex. lämplig biotop Ledskärsviken (Martin Tjernberg). Antalet fynd i möjlig häckningsmiljö avspeglar på intet sätt den häckande populationen - även om den sydliga rasen antas minska.
Sent höstfynd: Ett ex. rastande Björn 1/10 (Lennart Söderlund). Ett av ytterst få oktoberfynd någonsin inom rapportområdet.

Stora antal (rastande): 50 ex. Spången, Hjälstaviken 3-4/5; 50 ex. Smultrongärde, Vendel 6/5; 125 ex. Stora Väsby, Almunge 7/5; 50 ex. Övre Föret-Kungsängen området 7/5; 75 ex. Tegelsmora kyrksjö 7/5; 75 ex. Örskär 24/5; 50 ex. Örskär 27/5. "Störstaflockarna" får anses vara ovanligt små.

Obest. Gulärla: En hane med flava-utseende men med ett synnerligen citronärlelikt lockläte hört ca 20 ggr, Örskär 28/5 (Mats Edholm, Brita Tibell). En östlig ras, ev. *beema*, kan misstänkas.
Gulärla/citronärla: En juv. Fladen, Ledskär 20/9 (Per Johan Ulfendahl, Thomas Pless). En kort observation av en ärla med citronärleläte. Dock kan nog inte helt uteslutas en östlig gulärleras, t.ex. gjordes åtta observationer i Norge under hösten av sannolika sådana.

Forsärla *Motacilla cinerea* [3; 86; 20]

Åter ett mycket gott år för forsärla med två konstaterade häckningar och ytterligare 13 ex. (inget övrigt fynd som starkt indikerar häckning). Den dramatiska ökningen överensstämmer med ökningen i övriga Sverige. Minns att arten var knappt årlig i rapportområdet för tio år sedan – inga fynd 1991-1992, milda vintrar till trots!

Häckningar: Ett häckande par Untraverket, Söderfors 30/3-25/5 (Bo Hallman, Seppo Haavisto) samt 1 häckande par med minst 3 flygga juv. Gamla bron, Västland 15/4-20/9 (Clas Cronlund, Karl-Gustav Sjölund m.fl.).

Övriga fynd: Ett ex. Fyrishovsbadet, Uppsala 5/4 (Anders Eriksson, Anton Nytén), 1 hane Reningsverket, Uppsala 6/4 (Owe Rosengren, Åsa Steinholtz m.fl), 1 ex. sträckande Kallrigafjärden, Forsmark 13/4 (Martin Tjernberg, Ragnar Hall m.fl.), 1 ex. sträckande Ö Rödhäll, Hållnäs 17/4 (Tommy Eriksson), 1 ex. sträckande SV Tärnudden, Örskär 25/5 (gnm Martin Irestedt), 1 ad. hona rastande Läby, Björklinge 7/6 (Michel Notelid), 2 ex. Norrtäljeån, Norrtälje 19/6 (Jesper Danielson), 2 ex. Fyrishovsbadet 25/6 (Weine Erlandsson), 1 ex. Upplandsmuséet, Uppsala 9-10/9 (Emil Andersson, Anders Jansson, Mattis Jansson), 1 ex. sträckande Örbyhus slott 21/9 (Annika Rastén, Thomas Pless, Anders Arnell) samt 1 honf. 5/10 Seveds kvarn, SO Gysinge (Irene Lösing och Jean-Paul Lösing gm Fredrik Friberg).

Sädesärla *Motacilla alba*

Första- och sistafynd under 2003 var 1 ex. sträckande Slavsta, Uppsala 25/3 (Håkan Andersson) och 1 ex. str S Nyby, Söderby-Karl 19/11 (Lennart Larsson).

Sidensvans *Bombycilla garrulus*

Inga anmärkningsvärda sommarfynd gjordes. Den relativt goda vintern 2002/2003 avslutades abrupt med ett flertal observationer 1-4 maj. Flockar över 1 000 ex.: 1 600 ex. Ferlinsgatan, Uppsala 11/3 (Ulrik Lötberg) och 1 600 ex. Tunabergskolonin, Uppsala 2/2 (Pekka Westin).

Den mycket magra vintern 2003/2004 började med 5 ex. Forsmark 26 september (Joakim Djerf), för övrigt den enda observationen under september. Under perioden 8-20 oktober noterades ett tiotal flockar på fler än 50-80 ex.; flera kommer från kusten och tyder på ett litet inflöde från öster. Därefter noterades ingen flock på fler än 50 ex.!

Strömstare *Cinclus cinclus*

En häckning och ett fynd i möjlig häckningsmiljö är normalt. Med allra största sannolikhet är det reella antalet häckande par fler, gissningsvis fler än fem.

Häckningar: En häckning Skeboån, Skebobruk, Ununge 8-29/3 (Clas Cronlund, Tomas Larsson).

Möjl. häckning: Ett ex. spel/sång Norrtäljeån, Norrtälje 9/4 (Bo Granberg).

Gärdsmyg *Troglodytes troglodytes*

Tolv ex. under januari-februari (5 ex. 2002, 34 ex. 2001) är relativt normalt, medan 5 ex.. under december (11 ex. 2002, 18 ex. 2001) är relativt lågt jämfört med de senaste åren. Sett ur ett längre perspektiv är dock båda siffrorna höga. Den ökade vinterförekomsten avspeglar sannolikt den långsiktigt ökande populationen.

Januari-februari: Ett ex. Gåsvik, Väddö 1/1; max 2 ex. Norrtäljeån, Norrtälje 1-15/1; 1 ex. Gamla Grisslehamn 2/1; 1 ex. rastande Sandvikens camping, Väddö 2/1; 1 ex. Liljekonvaljeholmen, Nedre Föret 2/1; 1 ex. Hargs bruk 4/1; 1 ex. Utloppet, Biotestsjön 5/1; 2 ex. Varggropen, Vendelsjön 19/1; 1 ex. Dalbyviken 27/1; och 1 ex. sjungande Fiby urskog 13/2.

December: Ett ex. Ekhamn, Vassunda 1-14/12 (Fredrik Friberg); 1 ex. Övre Föret 2-3/12 (Weine Erlandsson, Annika Rastén); 1 ex. Hjälstaviken 20/12 (Bill Douhan) och 1 ex. Vendelsjön 20 –26/12 (Thomas Pless, Martin Tjernberg).

Järnsparv *Prunella modularis*

Vinterfynd: Ett ex. Ulleråker, Uppsala 27/1 (Anders Kastenholm), är färre än under de senaste åren (2001 jan.-feb. 3; dec. 0. 2002 jan.-feb. 1; dec. 1).

Rödhake *Erithacus rubecula*

Vinterförekomsten (jan.-feb. 8 ex., dec. 1 ex.) är kortsiktigt normal (2001 jan.-feb. 14, dec. 0; 2002 jan.-feb. 2, dec. 7) men långsiktigt är siffrorna relativt höga.

Vinterfynd jan.-feb. (8 ex.): Ett ex. Norrtälje 2/1 (Magnus Bladlund), 1 ex. Lotsstationen, Kalvskäret, Singö 4/1 (Urban Emanuelsson, Ulf Gärdenfors, Ragnar Hall), 1 ex. Skatudden 11/1 (Fredrik Bondestam), 2 ex. Rönnskärs udde 16/1 (Fredrik Bondestam), 1 ex. rastande Årsta, Uppsala 27/1 (Lars Lundstedt), 1 ex. Lövsta herrgård, Lövstaslätten 27/1 (Gunnar Steinholtz) samt 1 ex. Norby, Uppsala, 17/2 (Björn Svensson).
Vinterfynd dec. (1 ex.): Ett ex. Sennebyhaken 28/12 (Weine Erlandsson).

Blåhake *Luscinia svecica*

Mellan 15-25 maj noterades hela 81 ex. (beroende på ett par mycket goda dagar vid Svenska Högarna). Vårtotal 2002 var 17 ex. och 2001 14 ex..

Vårfynd: 20 ex. 15/5, 50 ex. 16/5 och 1 ex. 17/5 Svenska Högarna (Owe Rosengren, Kalle Källebrink, Anders Nilsson), 1 hane Spången, Hjälstaviken 16/5 (Torbjörn Andersson), 1 ad. hona 19/5 och 1 sjungande hane 20/5 Väsby, Stavby (Mats Edholm), 1 hona Högby, Lagga, 20/5 (Jan Wärnbäck), 1 ex. Uppsala reningsverk 24/5 (Anders Helander, Åsa Steinholtz m.fl.), 3 ex. Örskär 24/5 (Göran Frisk, Martin Irestedt), 1 ex. Sennebyhaken 24/5 (Owe Rosengren, Ingrid Åkerberg m.fl.) samt 4 ex. Örskär 25/5 (Göran

Blåhake *Luscinia svecica* © Ulrik Lötberg

Frisk, Martin Irestedt). *Stora antal höst* (fler än 30 ex.): 45 ex. Gräsmattsodlingarna, Månkarbo 6/9; 35 ex. Viby gård, Harbo 7/9; 35 ex. Berga, Harbo 7/9 (Ulrik Lötberg, Lars Gustavsson). Om detta nedfall (6.9) skriver Ulrik Lötberg: "Denna morgon bör det ha rastat 1 000-2 000 blåhakar runt sjön Tämnaren."

Svart rödstjärt *Phoenicurus ochruros*

Minst sju fynd av minst 7 exemplar är något under det normala för senare år. Ingen häckning har konstaterats men en sjungande hane vid Forsmarks kärnkraftverk får väl sägas utgöra stark indikation. Med flera konstaterade häckningar och många fynd i lämplig häckningsmiljö under de senaste åren ligger det nära till hands att betrakta arten som regelbunden häckfågel i rapportområdet. Arten är mycket tillbakadragen i sitt uppträdande.
Fynd: En hane Övernäs, Uppsala-Näs 4-12/4 (Karl Göran Andersson m.fl.), 1 honf. Örskär 11-24/5 (Martin Irestedt), 1 hane spel/sång Forsmarks kärnkraftverk 19/5-16/6 (Joakim Djerf, Roine Strandberg), 1 2K hane Örskär 28/5, ev. samma som 11-24/5 (Mats Edholm, Brita Tibell), 1 1K N Norby gård, Hågadalen, Uppsala 17/8 (Håkan Andersson), 1 honf. Tjocksta, Danmark 18/8 (Annika Rastén), 1 1K hona Hargs bruk 7/9 (Åke Andersson) samt 1 honf. Hov, Rasbo 31/10 (Petter Haldén).

Rödstjärt *Phoenicurus phoenicurus*

Förstafynd: En sjungande hane Hårsbäcksdalen, Västerlövsta 24/4 (Kalle Källebrink).
Sistafynd: Ett ex. Örskär 6/10 (Göran Frisk) och 3 ex. rastande Björn 6- 7/10 (Mikael Malmaeus, Petter Haldén, Ulrik Lötberg m.fl.).

Buskskvätta *Saxicola rubetra*

Förstafynd/aprilfynd: En hane rastande Hållen, Hållnäs 29/4 (Kalle Källebrink) och 1 hane Finsta, Fröslunda 30/4 (Martin Tjernberg).

Nunnestenskvätta*

Oenanthe pleschanka [0; 0; 1]

En 1K hane rastande Hargshamn, Harg 2-3/11 (Wilhelm Dietrichson m.fl.). Första fyndet för Uppland – relativt väntat. Arten häckar närmast längs de västra och norra delarna av Svarta havet. Skvättan blev avslutningen på en fenomenal höst för östliga tättingrariteter.

Ringtrast *Turdus torquatus*

Ett relativt gott år – totalt cirka 34 ex. – med en stor andel sedda på Hållnäshalvön 20/4-17/5. Att bedöma antalet på Hållnäs är en intrikat uppgift; vår uppskattning är cirka 15 ex..

Vår vid Hållnäshalvön: En ad. hane 20/4, 1 honf. och 2 hanar 21/4, 1 ad. hane 22/4, 2 hanar 26/4, 1 ad. hane 28/4, 4 hanar 29/4, 1 ex. 1/5, 5 ex. 2/5, 3 ex. 3/5, 3 ad. hanar 4/5, 2 ex. 17/5, samtliga vid Hållen. Dessutom 1 hane 21/4, 2 hanar 26/4, 1 ad. 27/4 Fågelsundet (Ulrik Lötberg, Lars Gustavsson, Raoul Wexius m.fl.), 3 ad. hanar Edsätra 29/4 (Ulrik Lötberg, Niklas Lindberg) samt 1 ex. Hållnäs k:a 1-3/5 (Kenth Kärsrud, Tomas Kjelsson m. fl.).

Vårfynd utanför Hållnäshalvön: 15 ex. - 1 ad. hane Parkeringen, Ledskärsviken 24/4 (Nils-Erik Ewers), 3 hanar Gräsö 29/4 (Anders Nilsson, Kalle Källebrink), 1 hane Morga hage, Alsike 30/4 (Ragnar Hellspong m.fl.), 1 hane S Foghammar, Alunda 30/4 (Keith Bennett), 1 ex. Övre Föret 2/5 (Nils-Olof Jerling m.fl.), 1 ad. hane Västlands k:a 2/5 (Anders Jansson), 1 honf. Skarholmen, Uppsala 2/5 (Owe Rosengren), 1 hane Långsand, Älvkarleby 3/5 (Björn Lundgren), 1 ex. Stockby, Harg 3/5 (Wilhelm Dietrichson), 1 hane 3/5 och 1 honf. 4/5 Örskär (Martin Irestedt, Fredrik Friberg m.fl.), 1 hane St. Parnassen, Hjälstaviken 4-6/5 (Stefan Karlsson, Ingrid Stenström m.fl.) samt 1 honf. Örbyhus slott 4/5 (Anders Arnell).

Höst: Två ex. Björn 29/9-1/10 (Lars Gustavsson, Joakim Djerf m.fl.), 1 ex. Björn 6/10 (Ulrik Lötberg, Niklas Lindberg m.fl.) samt 1 honf. Svenska Högarna 8/10 (Bill Douhan).

Björktrast *Turdus pilaris*

Den rikliga förekomsten av rönnbär vintern 2002/2003 medförde mängder av björktrast. Under januari rapporterades totalt 20 flockar på fler än 500 exemplar (totalt omfattande drygt 25 000 ex.), flest – 5 000 ex. – vid Salabackar, Uppsala 6/1 (Pekka Westin). I mitten av januari tog rönnbären slut och efter 2 februari tycks ingen 500-flock ha funnits kvar. Den andra koncentrationen under året var i slutet av april, 28-30/4, med fyra flockar på mellan 1 000 och 1 500 ex.. Under slutet av året var arten mycket fåtalig. Från mitten av oktober finns ingen notering i Svalan på mer än 500 ex.

Taltrast *Turdus philomelos*

Vintern gav ett massuppträdande av aldrig skådat slag, hela fyra fynd: Ett ex. Norrtälje 2/1 (Johan Östberg), 1 ex. Tomta, Väddö 5/1 (Helge Röttorp, Anders Svenson), 1 ex. Storvreta, Ärentuna 14/1 (Camilla Andersson) och 1 ex. Eriksberg, Uppsala 26/2 (Fredrik Bondestam).

Rödvingetrast *Turdus iliacus*

God förekomst vintern 2002/2003 men endast två decemberfynd – variation i rönnbärstillgång och kall höst viktiga faktorer bakom vinterförekomsten även hos rödvingetrast.

Januari-februari: Cirka tolv fynd av ca 14 ex.. Flertalet är gjorda i Uppsala med omgivningar.
December: Två fynd av enstaka ex. - 1 ex. Övre Föret 3/12 (Annika Rastén) och 1 ex. Fågelsundet 12/12 (Eva Johansson).

Dubbeltrast *Turdus viscivorus*

Under *januari-februari* gjordes 14 fynd av 15 ex. Fynden är spridda och i ovanligt liten grad koncentrerade till Mälarområdet: Ett ex. Börje 1/1 (Annika Rastén), 1 ex. Gamla Grisslehamn 3/1 (Martin Amcoff), 1 ex. Vassunda 6/1 (Hanna Friberg, Fredrik Friberg), 1 ex. Västeråkers k:a 10/1 (Owe Rosengren, Björn Svensson), 1 ex. Hjälstaviken 13-24/1 (Magnus Renmyr, Jorma Lampinen), 2 ex. Älmsta, Väddö 18/1 (Gunnar Ehrenroth), 1 ex. Forsmarks bruk 19/1 (Joakim Djerf), 1 ex. Nedre Föret 19/1 (Emil Andersson), 1 ex. Fiby urskog 22/1 (Annika Rastén), 1 ex. Biotestsjön 22/1 (Mats Nilsson), 1 ex. Stora hygget, Nåsten, SV Uppsala 25/1 (Weine Erlandsson, Ingrid Åkerberg), 1 ex. Simpnäs 13/2 (Owe Rosengren, Björn Svensson), 1 ex. Foghammar Alunda 17/2 (Mats Edholm) samt 1 ex. rastande Rosenberg, Almunge 24/2 (Lars Lundstedt, Tomas Kjelsson). Endast ett fynd gjordes under *december*: Ett ex. Fladen, Ledskär 7/12 (Ulrik Lötberg, Martin Amcoff).
Stora antal (fler än 50 ex.): 100 ex. rastande 27/4 (Peter Schmidt) och 75 ex. sträckande mot N (Mikael Malmaeus, Fredrik Friberg) – båda på Örskär. Antalen är bland de större som hittills noterats i landskapet. Flera av rekordsummorna är just från Örskär.

Träsksångare* *Locustella lanceolata* [0; 0; 1]

Ett ex. 1K ringmärkt Svenska Högarna 29/9 (Magnus Bladlund, Jonas Karlsson). Första fyndet i Uppland, det 6:e i Sverige och det hittills nordligaste höstfyndet.

Gräshoppsångare *Locustella naevia*

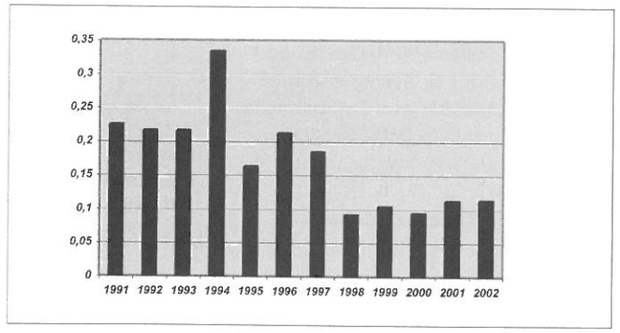
Tidiga majfynd: Ett sj. Linnés Hammarby 6/5 (Bo Thyselius), 1 sj. Haknäs, Vassunda 9/5 (Hanna Friberg, Fredrik Friberg) samt 1 sj. Övre Föret 9/5 (Ulf Karlsson).

Höstfynd: Ett ex. Björn 29/9 (Tommy Eriksson m.fl.) – ett av de senaste fynden någonsin i Uppland.

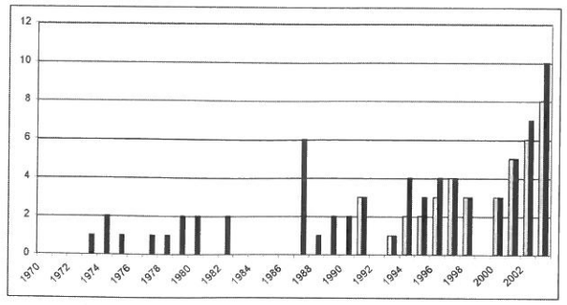
Flodsångare

Locustella fluviatilis [>15; 824; 32]

32 sjungande hanar och en ringmärkt hona är en uppryckning jämfört med de senaste årens låga siffror och det största antalet sedan 1997.
De sjungande hanarna är till viss del koncentrerade till området Tierp-norra Uppsala kommun-västra Östhammar, vilket inte är helt anmärkningsvärt för en nattsångare. *Kommunfördelning*: Tierp 10, Uppsala 7, Östhammar 6, Norrtälje 3, Enköping 3, Heby 2 och Älvkarleby 1. Honan ringmärktes 23 juni (ruvfläck konstaterad) vid Örbyhus slott intill Vendelsjön, på samma plats som en sjungande hane – minst sagt starka indicier för häckning. På samma plats studsade en flodsångare i nätet så sent som 23 augusti – en av de senaste noteringarna någonsin i Uppland.

Flodsångare
Har Upplands (rapportområdet) nationella betydelse för flodsångare minskat? Diagrammet redovisar kvoten mellan antalet sjungande flodsångare i RO Uppland och i Sverige under perioden 1991-2002 (för Sverige 2003 saknas ännu komplett data). Under 1991-1997 var ca 20% av alla rapporterade flodsångare från RO Uppland; 1998-2002 var andelen bara ca 10 %.

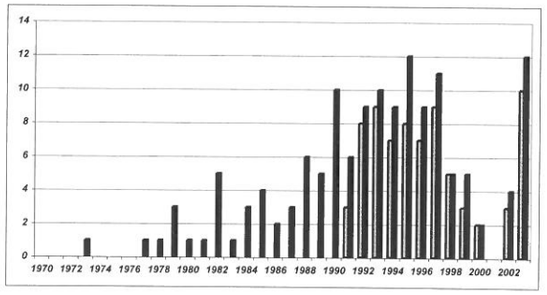

Vassångare
Antal vassångare i landskapet Uppland under perioden 1970-2003 (svart) och i RO Uppland under 1991-2003 (grått). Före 1987 finns endast 14 registrerade fynd i landskapet.

Vassångare *Locustella luscinioides* [2; 60; 8]
Åtta exemplar är det högsta antalet någonsin. Tillsammans med exemplaren i Fysingen och Angarn (Stockholms rapportområde) blir noteringen (10 ex.) den högsta även för landskapet Uppland (6 ex. 1987 och 7 ex. 2002 tidigare högsta noteringar). Med tanke på att Upplands fågelsjöar har bevakats under flera årtionden kan man med stor säkerhet hävda att vassångaren är på frammarsch.
1 sj. Hosjön, Knutby 4/5 (Håkan Andersson, Mathias Andersson, Tommy Karlström m.fl.), 1 sj. Ludden, Estuna 8-25/5 (Åke Tidigs, Lars-Erik Berg m.fl.), 2 sj. Hjälstaviken 15/5-24/6 (Stig Holmstedt m.fl.), 1 sj. Lårstaviken, Balingsta 27/5-14/6 (Thomas Johansson, Björn Svensson, Martin Sandkvist m.fl.), 1 sj. Sörsjön, Tämnaren 31/5-17/6 (Mikael Malmaeus m.fl.), 1 sj. Syningen, Rimbo 14/6 (Ingemar Ahlén) samt 1 sj. Bälsundaviken, Övergran 22/6 (Pekka Westin).

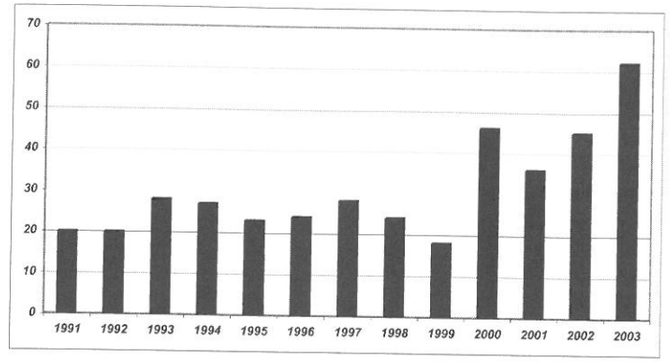
Sävsångare
Acrocephalus schoenobaenus
Förstafynd: Ett ex. sj. Övre Föret 2/5 (Ingrid Åkerberg m.fl.).
Sistafynd: Ett ex. ringmärkt Svenska Högarna 3/10 (Magnus Bladlund).

Busksångare
Acrocephalus dumetorum [1; 129; 10]
Totalt nio sjungande busksångare, inklusive hanen från Upplands första konstaterade häckning – vid Tolfta, Tierp (Mikael Malmaeus m.fl.) – är den högsta noteringen hittills i rapportområdet tillsammans med 1993 och 1997. Ungarna från häckningen (fem ringmärkta, ej med i totalsumman för året - 10 ex.) var flygga redan den 6 juli (se vidare FiU 2003:3).
Likt exempelvis flodsångaren tycks en återhämtning ha skett efter några magra år. Fynden är i hög grad koncentrerade till Heby och Tierp. Kommunfördelning: Tierp 3, Heby 3, Östhammar 1 och Norrtälje 2. Trots den rikliga förekomsten saknas fynd från de mellersta och sydvästra delarna; inga fynd gjordes i Uppsala eller Enköpings kommuner.
Fynd förutom häckningen (samtliga sjungande): Ett ex. Södra Rörvik, Roslags-Bro 5-12/6 (Bo Granberg, Kristoffer Stighäll m.fl.), 1 ex. Bergshamra, Länna 9-14/6 (Magnus Corell m.fl.), 1 ex. Draknäs, Börstil 9-12/6 (Mats Edholm, Teet Sirotkin, Jan Wärnbäck), 2 ex. Svinabäck, Harbo 17-27/6 (Björn Svensson, Ulrik Lötberg m.fl.), 1 hane Länsgränsen NO Aspnäs 17-22/6 (Kalle Källebrink m.fl.), 1 ex. Kättslinge, Vendelsjön 23/6 (Anders Arnell) samt 1 ex. Nysätra, Västland 26/6-5/7 (Mats Edholm, Brita Tibell).

Busksångare
Antal busksångare i landskapet Uppland under perioden 1970-2003 (svart) och i RO Uppland under 1991-2003 (grått). Observera den stora årsvariationen under senare år.

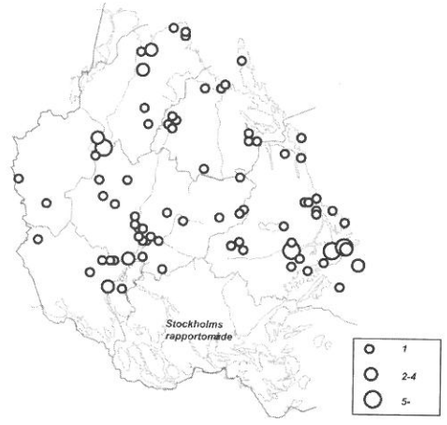
Kärrsångare *Acrocephalus palustris*
Totalt ca 109 sj. noterade vilket ur ett 15-årsperspektiv är ett normalt antal. Arten hade en antydan till topp under mitten av 1990-talet. *Häckning*: Ett par Ullfors, Tierp 12/6 (Ulrik Lötberg, Lars Gustavsson).

Trastsångare
Antal trastsångare i RO Uppland under 1991-2003.

Trastsångare *Acrocephalus arundinaceus*
Det bästa året någonsin, 62 sjungande hanar samt ett rastande ex. (näst högsta notering: 46 sj. hanar 2000). Ökningen beror till största delen på ökat uppträdande och kontroll vid Tämnaren (i år 40 hanar). Utanför kända fågelsjöar som Tämnaren och Vendelsjön tycks relativt många observationer göras i östra Uppland. Vassrika Mälarvikar verkar just nu vara förhållandevis oattraktiva.
Ökningen kan ses i ljuset av en långsiktig ökning i Finland. Även i Sverige som helhet kan en svag ökning skönjas, från ca 300 rapporterade hanar kring 1990 till 420-511 hanar 1996-2002. *Tämnaren*: 21 sjungande hanar, 15 honor och ett flertal flygga kullar Sörsjön (Lars Gustavsson, Ulrik Lötberg) och 19 hanar och 5 honor (besökte bo) övriga Tämnaren (Ulrik Lötberg, Lars Gustavsson). *Vendelsjön*: Sex sjungande hanar (Thomas Pless m.fl.).
Övriga fynd: 1 sj. Kärven (Keith Bennett, Tomas Kjelsson), 1 sj. Sundsta viltvatten, Husby-Sjuhundra (Lars-Erik Berg, Karl-Olov Johansson), 1 sj. f.d. Vissjön, Björklinge (Åke Berg), 2 sj. Tegelsmora kyrksjö (Ingemar Lindquist, Thomas Pless m.fl.), 1 sj. Långsjön, Björklinge (Thomas Pless, Per Johan Ulfendahl), 1 hane revir Toften, Östervåla (Ulrik Lötberg, Lars Gustavsson), 1 sj. Lommaren, Malsta (Karl-Olov Johansson), 2 sj. Hjälstaviken (Sebbe Nilsson, Ingemar Johansson), 1 ad. rastande Övre Föret (Michel Notelid), 1 sj. Rösjön, Väddö (Joakim & Gabriel Ekman m.fl.), 2 sj. Grystaviken, Veckholm (Tommy Lindell), 1 sj. Malstasjön, Malsta (Karl-Olov Johansson), 1 sj. Brosjön, Roslags-Bro (Anders Kling) samt 1 ad. lämplig biotop Norrsjön, Söderby-Karl (Lennart Larsson).

Härmsångare
Hippolais icterina
148 sjungande/lämplig biotop m.m. (174 sj. 2002, 65 sj. 2001). *Minst fem sjungande*: Fem sj. Ledskärsviken (Owe Rosengren, Karl-Gustav Sjölund m.fl.). Vid en inventering av Tämnarens östra strandskogar hittades sex revir (endast 0,9 revir/km2) (Henrik Gustafsson, Fredrik Friberg m.fl.). Högre tätheter fanns vid flera lokaler kring Norrtälje, exempelvis 6 sj. vid Riddersholm, Rådmansö (1,7 revir/km2, inkl. stora öppna ytor!) (Magnus Bladlund, Bo Granberg, Kristoffer Stighäll). Dessutom kan nämnas 7 sj. Norrtälje stad (Bo Granberg, Karl-Olov Johansson, David Lundqvist) och 6 sj. Tjockö, Rådmansö (Lars-Erik Berg, Herbert Baumann). *Rastande*: Max 5 ex. Svenska Högarna 4-5/6 (Kalle Källebrink).

Härmsångare
Fynd av härmsångare under häckningstid (sjungande/lämplig häckningsbiotop m.m. 1/5-31/7) under 2003. Fynden är relativt jämnt fördelade över rapportområdet, men notera avsaknaden av fynd från Nedre Dalälven. Fyndfördelningen stämmer i stort överens med resultaten från atlasinventeringarna under 80-talet (se vidare Svensson, S., Svensson, M. & Tjernberg, M. 1999. *Svensk Fågelatlas*. Vår Fågelvärld, suppl. 31, Stockholm).

Höksångare *Sylvia nisoria*

Det är bara att gratulera Stig "Stickan" Holmstedt till årets kanske mest glädjande och värdefulla fynd: Två *häckande* par på ön Vidinge, Rådmansö skärgård, Norrtälje k:n 21/6-12/7 (Stig Holmstedt m.fl.).

Under de senaste åren har ytterst få observationer gjorts som indikerar häckning och det började bli oklart om arten längre reproducerade sig i landskapet. Höksångaren har minskat markant som häckfågel längs den svenska ostkusten. Heder åt de som i framtiden ägnar sig åt mera eftersökningar på lämpliga öar i Roslagen – så kan UOF ägna sin kraft åt att bevara de få häckningsplatser som trots allt upptäcks.

I *övrigt* endast ett fynd: En 1K rastande Björn 6/10 (Tommy Eriksson, Ulrik Lötberg m.fl.).

Svarthätta *Sylvia atricapilla*

Januari-februari: En hona Nyby, Uppsala 4/1 (Olof Sjöberg) och 1 hona Sehlstedtsgatan, Uppsala 4/1 (Bernt Axelsson).

November-december: En hona Stockby, Harg 15/11 (Wilhelm Dietrichson) och 1 hane Tunabackar, Uppsala 16/11 (Pekka Westin).

Lundsångare*

Phylloscopus trochiloides [4; 148; 10]

Ett ex. rastande Björn 29/5 (Lars Gustavsson, Ulrik Lötberg), minst 1 sj. Örskär 29/5 (Mats Edholm, Brita Tibell), 1 sj. Gåskänningen, Hållnäs 31/5 (Martin Amcoff), 1 sj. Svenska Högarna 3/6 (Michael Bergman, Anders Nilsson, Kalle Källebrink), 1 ex. Ängskär, Hållnäs 8-9/6 (Joakim Djerf, Keith Bennett), 1 sj. Vreta, Uppsala-Näs 21/6 (Ulf Karlsson), 1 sj. Söderängen, Fogdö, Singö 21/6 (Tomas Pless), 2 sj. Örskär 22/6-1/7 (Martin Irestedt) samt 1 sj. Gamla bron, Västland 22-28/6 (Berndt Godin, Weine Erlandsson, Martin Tjernberg m.fl.).

Kungsfågelsångare*

Pylloscopus proregulus [1; 147; 5]

Tre fynd av 5 ex. (koncentrerade till 6-7 oktober) är en närmast oväntad låg summa, med tanke på ett rekordartat uppträdande i Finland, god bevakning i den uppländska skärgården och ett relativt gott inflöde av östliga tättingar (jämför t.ex. taigasångare): Ett ex. Svenska Högarna 6/10 (Kristoffer Stighäll, Bill Douhan m.fl.), 1 ex. Örskär 7.10 (Martin Irestedt, Göran Frisk) och 3 ex. Björn 7.10 (Ulrik Lötberg, Tomas Pärt m.fl.).

Taigasångare

Phylloscopus inornatus [0; 101; 15]

Ett rekordår i Upplands rapportområde, 15 ex.: Ett ex. Björn 10/9 (Ulrik Lötberg, Lennart Söderlund), 1 ex. Långskär, Söderarms skärgård, Rådmansö 13/9 (Tommy Lindell, Tommy Eriksson, Björn Wester m.fl.), 1 ex. Örskär 20/9 (Weine Erlandsson, Ingrid Åkerberg), 2 ex. Svenska Högarna 27/9 (Magnus Bladlund, Jonas Karlsson), 1 ex. Arholma, Björkö-Arholma 29/9 (Fredrik Friberg), 2 ex. Björn 29/9 (Joakim Djerf, Ulrik Lötberg, Tommy Eriksson m.fl.), 1 ex. Svenska Högarna 30/9 (Magnus Bladlund), 1 ex. Björn 1/10 (Tommy Eriksson), 1 ex. Biotestsjön 1/10 (Tommy Eriksson, Joakim Djerf), 1 ex. ringmärkt Svenska Högarna 4/10 (Bill Douhan), 1 ex. Utloppet, Biotestsjön 4/10 (Martin Tjernberg, Joakim Djerf, Ragnar Hall m.fl.), 1 ex. rastande och ringmärkt Svenska Högarna 6-7/10 (Kristoffer Stighäll, Bill Douhan) samt 1 ex. Sennebyhaken 17/10 (Per Johan Ulfendahl, Björn Lundgren).

Brunsångare* *Phylloscopus fuscatus* [0; 6; 2]

Fynd nummer 7 och 8 i landskapet: Ett ex. ringm. Svenska Högarna 16/10 (Tommy Eriksson, Bill Douhan) och 1 ex. rast. Svarthamn, Skutskär 21/10 (Per Johan Ulfendahl).

Gransångare *Phylloscopus collybita*

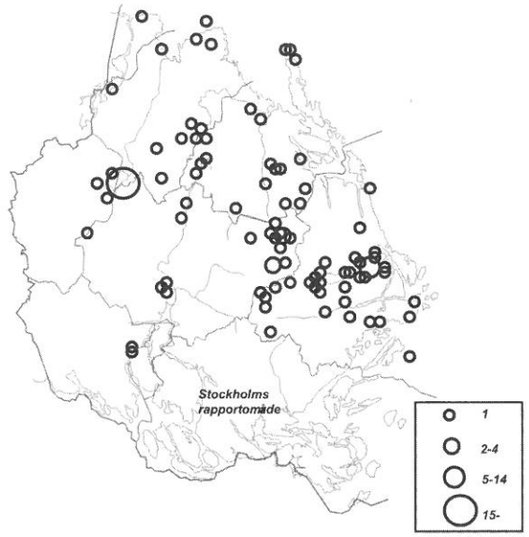
Totalt 150 *sjungande i lämplig häckningsbiotop* är den högsta årssumman sedan arten introducerades som rapportart (112 sj. 2002, 77 sj. 2001, 81 sj. 2000).

Gissningsvis beror ökningen till viss del på det s.k. Svalansyndromet, d.v.s. bättre spontanrapportering. Till viss del beror ökningen också på en inventering av Tämnarens östra strandskogar (Uppsala län) där totalt 25 revir påträffades (Johan Ericson, Ulrik Lötberg m.fl.). En annat stort antal var 8 sj. Norrsjöflyna, Roslags-Bro 15/5 (Lennart Larsson).

Koncentrationen till rapportområdets östra delar är påfallande, det stora antalet vid Tämnaren får betraktas som ett undantag. Gransångaren tycks närmast saknas som häckfågel i rapportområdets sydvästra delar; endast två fynd under häckningstid väster om Ekoln, söder om riksväg 72 (Uppsala-Heby-Sala).

En relativt stor andel av gransångarna sjöng under mitten av maj, den tid då nordliga populationer tycks flytta förbi.

Som exempel på ett stort antal förmodade norrlän-

Gransångare

Fynd av gransångare under häckningstid (sjungande/lämplig häckningsbiotop m.m. 1/5-31/7) under 2003. Notera avsaknaden av fynd från de relativt skådartäta sydvästra delarna.

ningar kan nämnas 15 ex. rastande på Svenska Högarna 16/5 (Kalle Källebrink). Det kan vara svårt att avgöra vilka gransångare som är upplänningar och vilka som är förbiflyttande norrlänningar.

Mindre flugsnappare *Ficedula parva*

Totalt minst 20 revir med sjungande hanar/varnande exemplar på potentiella häcklokaler, bland annat ett par (parning observerad) Hållnäskustens naturreservat (Tommy Eriksson m.fl.). Dessutom *vårfynd* omfattande 5 ex. på tre lokaler: Ekebydalen, Uppsala (1), Björn (2), och Svenska Högarna (2), som bedöms som rastandeplatser. *Höstfynd* - 11 ex.: Totalt 3 ex. rastande Björns fyr 10-29/9 (Joakim Djerf, Lennart Söderlund, Lars Gustavsson m.fl.), totalt 3 honf. rastande Örskär 20/9-7/10 (Martin Irestedt, Weine Erlandsson m.fl.), totalt 3 ringmärkta Svenska Högarna 29/9-6/10 (Magnus Bladlund m.fl.), 1 ex. Skvallerhamn, Arholma 29/9 (Fredrik Thernlund) samt 1 honf. rastande Tängesbo, Östervåla 30/9 (Ulrik Lötberg, Lars Gustavsson).

Svartvit flugsnappare *Ficedula hypoleuca*

Första vårfynden koncentrerade till 26 april vilket är helt normalt: 1 ad. hane Rumsättrasjön, Riala 26/4 (Bosse Lidén), 1 ad. hane Rickebasta, Alsike 26/4 (Fredrik Friberg) och 1 ex. Blåsut, Vendelsjön 26/4 (Mats Fredriksson).

Skäggmes *Panurus biarmicus*

Skäggmesen ökade något efter bottennappet år 2002. Under häckningstid (1/4-31/8) rapporterades arten från åtta lokaler (fyra lokaler 2002): Vendelsjön; Hosjön; Hjälstaviken; Kyrkviken, Krusenberg; Grystaviken, Veckholm; Kärven; Ösmaren, Roslags-Bro; Brosjön, Roslags-Bro. Till skillnad från hösten 2002 gjordes flera fynd som tyder på rörelse: 21 ex. ringmärkta Långsandsörarna, Älvkarleby 9/10 (Björn Lundgren), 14 ex. str. N Örbyhus slott 12/10 (Anders Arnell, Niklas Lindberg), 10 ex. Svenska Högarna 7/10 (Bill Douhan), max. 3 ex. rastande Bryggan, Ledskärsviken 24/9-1/10 (Eva Johansson, Mats Edholm, Hans-Olov Bond) samt 20 ex. rastande, bland annat upp till 16 ex. i högflykt i början av oktober, Hjälstaviken 9/9-7/12 (Anders Helander, Tom Sandström m.fl.).

Pungmes *Remiz pendulinus*

Fynd på tre platser – bästa året sedan invasionen 1989 (med efterdyningar under 1990-talets första hälft): En hane rastande Forsbol, Edebo 1/5 (Joakim Johansson), som flest 6 ad. (ca 4 revir) med åtminstone tre påbörjade bon, i åtminstone ett bo matades stora ungar Dyarna, Enköping 12/5-30/6 (Olle Thyrestam, Tommy Lindell, Håkan Gabrielsson m.fl.), 1 hane med revir Sörsjön, Tämnaren 1/6 samt 2 ex. Sörsjön 29/7 (Ulrik Lötberg, Lars Gustavsson).

Bobyggande pungmesar söder om Enköping har även funnits 1974 och 1991-1994. Har de självklart varit borta från platsen däremellan? Pungmesens population har fluktuerat kraftigt sedan arten blev svensk häckfågel i mitten av 1960-talet. Toppen nåddes 1989 med ett närmast invasionsartat uppträdande – då hittad på sju platser i Uppland, trots endast två fynd t.o.m. 1988! Vad som styr populationssvängningarna är döljt i dunkel.

Sommargylling *Oriolus oriolus* [17,193; 7]
Sju fynd (7 ex.; Hjälstafynden räknas som ett fynd) är en för senare år hög summa. Trots en generellt sett ökande rapporteringsfrekvens har antalet fynd inte ökat, vilket alltså indikerar ett minskat uppträdande. Notera att sex av de sju fynden är koncentrerade till perioderna 29/5-1/6 och 12-13/6.
En honf. str S Kvarnberget, Hjälstaviken 29/5 (Ulf Gärdenfors), gissningsvis samma ex. St. Parnassen 1/6 (Pekka Westin), 1 sj. Filmsjön 30/5 (Håkan Andersson), 1 honf. Kogrundet, Hargsviken 30/5 (Martin Tjernberg), 1 sj. hane Öns gård, Harbo 12/6 (Ulrik Lötberg, Lars Gustavsson), 1 honf. parkeringen, Ledskärsviken 12/6 (Andreas Widing), 1 sj. Hårnackalund, Estuna 13/6 (Karl-Olov Johansson, Karl-Arne Rosling) samt 1 sj. Risslingby, Söderby-Karl 8/7 (Karl-Olov Johansson).

Törnskata *Lanius collurio*
Vårens förstafynd: Ett sj. Gimovägen, Harg 9/5 (Wilhelm Dietrichson) – ett synnerligen normalt datum.

Svartpannad törnskata*
Lanius minor [4, 8; 1]
Fynd nr 13 i landskapet (rapportområdets åttonde), men bara det andra majfyndet: En hane rastande Kasby, Lövstaslätten, Lagga 28/5 (Jan Wärnbäck m.fl.). Årets fynd är landskapets tredje under 2000-talet. Trots ökad rapporteringsfrekvens under slutet av 1990-talet är 1960-talet det decennium som har flest fynd i landskapet (4 st.).

Varfågel *Lanius excubitor*
Vinterfynden får betraktas som relativt många både under januari-februari (65 ex.) och under december (31 ex.) (jfr. 2002: jan.-feb. 32, dec. 38; 2001 jan.-feb. 48, dec. 26; 2000 52/30).

Nötkråka *Nucifraga caryocatactes*
Förmodligen ett relativt gott år för den brednäbbade efter en rad av år med en förmodad tillbakagång.

Under *häckningstid* (1 mars-31 juli) som vanligt svårobserverad och endast påträffad på cirka 38 platser, totalt ca 52 par (enligt Upplands Fåglar ca 1 500 par). Koncentrationer: Sju häckande par i Tämnarens östra strandskogar (Uppsala län; Fredrik Friberg, Ulrik Lötberg m.fl.) vilket motsvarar 1,1 par per km² strandskog – en oväntad och relativt hög täthet jämfört med motsvarande inventeringar i anslutning till Mälaren (se Upplands Fåglar).

Övriga koncentrationer: Tre par revir Nyby, Lunsen, Danmark 2/2-19/10 (Johan Södercrantz, Emil Andersson), max. 5 ex. spel/sång Nåsten, Uppsala 19/1-9/11 (Jan Wärnbäck, Anton Nytén, Håkan Andersson, Anders Helander m.fl.) samt 12 ex. N Norby gård, Hågadalen, Uppsala 13/9 (Håkan & Camilla Andersson). Endast en observation finns från december. Inga fynd av smalnäbbade nötkråkor gjordes under året!

Råka *Corvus frugilegus*
För första gången sedan 1982 bildades en koloni utanför Uppsala (inkl. Forkarby) – minst 20 ex. fanns vid Björklinge kyrka 26/3-10/6 (Mats Edholm, Brita Tibell, Martin Tjernberg), troligen Sveriges idag nordligaste koloni. Intresset för övervintrande råkor tycks vara enormt (totalt finns ca 180 rapporter), i synnerhet om man jämför med de kolonier som rapporteras: endast sex rapporter om fyra kolonier! Flera rykten talar dock om fortsatt minskning. Uppskattningar av kolonier efterlyses! Endast 160 par har rapporterats av de 500-700 par som gissningsvis bör finnas (inventering väntas under 2004). Råkorna drabbas fortsatt hårt av kommunens "sanitetsinsatser".

Häckningar i Uppsala: 200 ex. byggde bo Gottsunda Centrum (Martin Tjernberg), 60 par revir Vattentornet, Boländerna (Ulrik Lötberg) samt 1 ex. byggde bo Årsta, Uppsala (Stephen Manktelow).

Januari-februari: Relativt många övervintrande råkor i Uppsala med åtminstone ett 20-tal rapporterade under de första dagarna i januari. I slutet av månaden tycks det ha funnits flera ansamlingar på omkring 20 exemplar, totalt uppskattningsvis 60 ex. Utanför Uppsala observerades under januari-februari ca 30 ex. – samtliga sydväst om Uppsala/Bälinge, koncentrerat till trakten av Örsundsbro ner mot Hjälstaviken.

December: Åtminstone ca 15 ex. observerade i och intill Uppsala (max. 8 i flock). Dessutom 1 ex. Hjälstaviken 6/12 (Yngve Hareland)

Svartkråka *Corvus corone corone* [?; 25; 1]
Ett fynd: Ett ex. Norrby, Sala 30/8 (Kalle Källebrink). Dessutom sågs en förmodad korsning mellan grå och svart kråka i Grind, Norrtälje 23/2 (Magnus Bladlund). Fyndet är det femte i rapportområdet under 2000-talet. Den kraftiga ökning i antalet fynd som registrerats i sydvästra Götaland under senare år är inte alls lika tydlig i Uppland.

Stare *Sturnus vulgaris*
Inga ansamlingar på mer än 2 000 ex. har rapporterats! Fortfarande i mitten av 1990-talet fanns upp till 11 000 övernattande ex. i Ekebydammen inne i Uppsala. Endast tio ansamlingar på fler än 500 ex. har rapporterats.

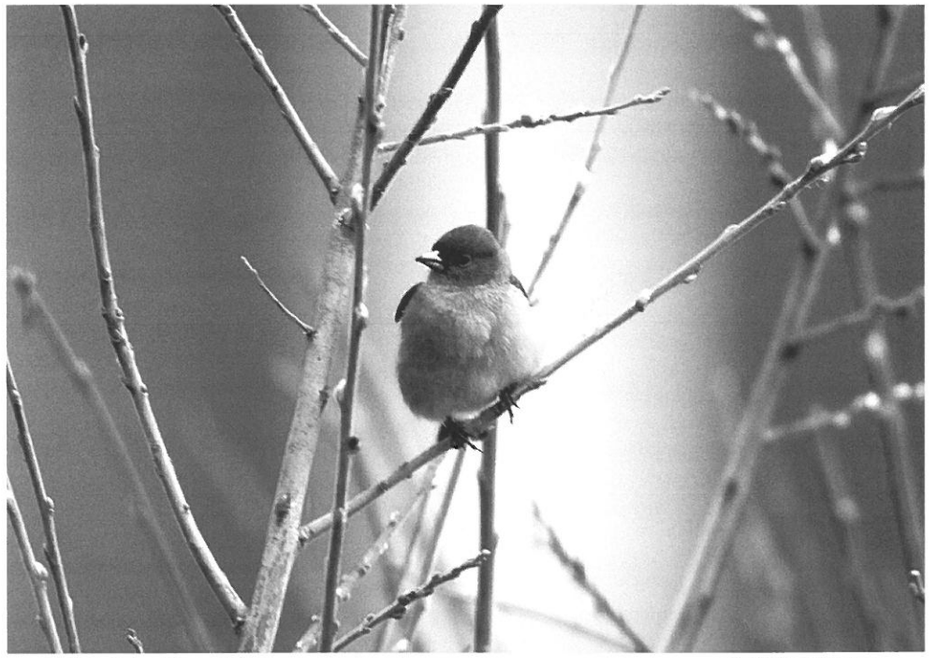
Vårnoteringar: 500 ex. Holmsta gård 16/4 (Martin Amcoff) och 500 ex. Kärven 16/4-2/5 (Tomas Kjelsson).

Sommar-höst (fler än 1 000 ex.): Max. 1 500 ex. rastande Fågeltornet, Hjälstaviken 26/6-26/7 (Erik Peurell, Anders Eriksson, Lars Lundstedt), 1 000 ex. Tjälinge, Skogs-Tibble 20/9 (Ulf Karlsson), 1 650 ex. rastande Nyckelby, Övergran 25/9 (Ruben Sven Eric Swanqvist) och 1 000 ex. rastande Östervåla k:a 30/9 (Ulrik Lötberg, Lars Gustavsson).

Januari-februari: Åtminstone ett 20-tal starar övervintrade i centrala Uppsala-Kungsängen, som mest noterades 10 ex. rastande Järnbron 2/1-25/2 (Åsa Steinholtz, Camilla Andersson m.fl.), max 9 ex. rastande Biotestsjön 25/1-15/2 (Thomas Pless, Joakim Djerf, m.fl.). Dessutom 12 övriga ex.
December: Sex fynd av 27 ex. - 5 ex. Film k:a 2/12 (Mats Edholm), 1 ex. Ledskärsområdet 3/12 (Martin Amcoff), 1 ex. Övre Föret 3/12 (Annika Rastén), max 16 ex. Hjälstaviken 5-20/12 (Keith Bennett, Ingrid Åkerberg, Leif Karlsson, m.fl.), 2 ex. Öregrund 7/12 (Lars Lundstedt) samt 2 ex. Fjärdhundraslätten, Simtuna 28/12 (Tommy Eriksson).

Gråsparv *Passer domesticus*
Två ex. (hona + 1 ex. troligen juv.) sträckte mot V vid Skatudden, med största sannolikhet från Åland, 14/8 (Mats Edholm). Fyndet är anmärkningsvärt då gråsparven anses vara en synnerligen stationär art. Att det förekommer långväga flygningar bevisas dock även av att arten påträffats vid 3-4 tillfällen på Svenska Högarna.

Bofink *Fringilla coelebs*
Höga sträcksummor på våren: Cirka 20 000 ex. sträckte mot N vid Skatudden den 14/4 och ca 10 000 ex. sträckte i samma riktning på samma lokal dagen därpå (Mats Edholm). Den 19/4 noterades ca 20 000 ex. sträcka mot N vid Örskär (Martin Irestedt). (Observatören bedömde att ca 75 procent handlade om bofink, resten bergfink).
Höga sträcksummor på hösten: Mellan 40 000-50 000 ex. sträckte förbi Svenska Högarna 28/9 (Magnus Bladlund). Summan torde vara en av

Bofink Fringilla coelebs © Ulrik Lötberg

de största som registrerats en enskild dag i Uppland, om man bortser från extremfallet vid Lövstaslätten 30/9 1975. Då observerades ca 100 000 sydsträckande finkar (ca 90 procent bofink) (Mats Edholm muntligen).
Stora ansamlingar: Drygt 3 000 ex. rastade vid Ryda Kungsgård, Nysätra med omnejd 5-11/4 (Martin Tjernberg, Thomas Johansson).

Bergfink *Fringilla montifringilla* © *Ulrik Lötberg*

Bergfink
Fringilla montifringilla

Höga sträcksummor på våren: Cirka 6 000 ex. sträckte mot V vid Fågelsundet 26/4 (Gunnar Ehrenroth, P-A Edin, Raoul Wexius) och ca 20 000 ex. sträckte mot NV vid Örskär 30/4 (Mats Edholm, Brita Tibell). Örskärssiffran är den största registrerade sträcksumman på en dag under våren i Uppland. Inga sträcksummor under hösten rörande >1 000 ex. finns inrapporterade.

Stora ansamlingar: Cirka 1 000 ex. vid Bränneriet, Krusenberg i Alsike 2/5 (Ragnar Hellspong, Ulla J. Kruse) och ca 3 000 ex. vid Kydingeholm, Alunda 3/5 (Mats Edholm).

Observationer under häckningstid: En ad. hona rastande vid Varggropen, Vendelsjön 24/5 (Michael Notelid) och minst 1 ex. på Örskär 29/5 (Mats Edholm, Brita Tibell).

Grönfink *Carduelis chloris*

Endast en flock överstigande 500 ex. finns noterad för året, nämligen ca 1 000 rastande ex. vid Tämnaren 24/10 (Bo Thyselius). Det är andra året i rad som arten uppträder så sparsamt vad gäller antal flockar överstigande 500 ex. Man får gå tillbaka till 1996 för att finna liknande låga summor som årets och fjolårets.

Steglits *Carduelis carduelis*

Stora flockar: En stor flock med varierande antal fåglar uppehöll sig i Övre Föret-Kungsängen området, Uppsala under september-början av oktober. Den 28/9 nåddes max. siffran ca 500 ex. (Pekka Westin), en summa som är den hittills största registrerade för arten i Upplands rapportområde. Flocken höll huvudsakligen till i ett område med mycket tistel och kardborrar. Ytterligare en flock över 100 ex. sågs, nämligen vid Hjälstavikens västra del, där 110 ex. noterades 30/8 (Martin Tjernberg).

I övrigt har ett stort antal flockar på 25-50 ex. inrapporterats. Uppsala och Enköping med omnejd dominerar fyndbilden, men spridda observationer i övrigt finns också representerade. Sammanlagt noterades ca 1 475 ex. fördelade på ett 30-tal flockar (överstigande 25 ex. per flock). Det överstiger något fjolårets summa och artens positiva trend håller i sig.

Grönsiska *Carduelis spinus*

Liksom förra året saknas arten i rapporteringsguiden, vilket kan ha påverkat inrapporteringen.
I januari registrerades dock följande flockar; >300 ex. vid Ekaviken, Lillkyrka 9/1 (Pekka Westin) och 200 ex. vid Ängskär 23/1 (Martin Amcoff).

Sträcksummor: Cirka 600 ex. sträckte mot N under några morgontimmar vid Rönnskärs udde 17/4 (Magnus Bladlund) och ca 500 ex. sträckte mot N på Örskär 30/4 (Mats Edholm, Brita Tibell).

Hämpling *Carduelis cannabina*

Vinterfynd: Ett ex. Kaby, Simtuna 7/1 (Tom Sandström), 1 ex. Torstuna k:a 12/1 (Per Johan Ulfendahl) och 1 ad. hane vid Bränneriet, Krusenberg, Alsike 16 och 28/2 (Ragnar Hellspong, Weine Erlandsson).

Stora flockar: Minst 200 ex. Fjällen, NO Månkarbo 14/9 (Mats Edholm, Brita Tibell), ca 100 ex. Nyckelby, Övergran 25/9 (Ruben Sven Eric Swanqvist), ca 100 ex. Tjälinge, Skogs-Tibble samma dag (Ulf Karlsson) och ca 150 ex. Finsta, Fröslunda i slutet av september-oktober (Martin Tjernberg). Ytterligare flockar innehållande 50-75 individer har inrapporterats från fyra lokaler i Uppsala med omnejd samt Hjälstaviken. Fyndbilden visar att arten har sitt starkaste fäste i jordbruksbygderna i sydvästra delen.

Vinterhämpling *Carduelis flavirostris*

Observationer under vintern (jan.-feb.): Som mest sågs ca 65 ex. vid Kaby, Simtuna under hela jan.-feb. (Tommy Eriksson, Kalle Källebrink, Tommy Lindell m.fl.), som mest 86 ex. på Hårbykullarna, Hjälstaviken 9 resp. 19/1 (Gunnar Steinholz, Pekka Westin, Nils-Erik Ewers) samt 42 ex. 2,5 km NO Frösthult kyrka 17/1 (Björn Sjögren, Dan Sandberg). I övrigt registrerades under motsvarande period smärre flockar och enstaka ex. (1-24 ex.) från ett 15-tal lokaler.

Under *våren* (8/3-20/4) noterades sammanlagt ett 60-tal ex. från sju lokaler, de flesta i små sällskap. Största flocken, 25 ex., sågs vid södra Vendelsjön 13/4 (Thomas Pless, Joakim Djerf).
Under *hösten* (oktober-november) sågs sammanlagt ett 90-tal ex. fördelade på ett tiotal lokaler. Största enskilda flockar var 20 sydväststräckande ex. vid Arholma 12/10 (Zackarias Svensson) och 30 ex. sträckande mot NO Övre Föret 22/11 (Weine Erlandsson). I övrigt varierade antalet mellan 1-11 ex.

I *december* noterades "ynka" 1 ex. vardera från tre lokaler. Som synes ovan observerades ingen flock överstigande 100 ex. under hela året. En delförklaring till detta får troligen tillskrivas det faktum att omställningsåkrar med mycket ogräs idag är fåtaliga. Annat var det i början av 1990-talet!

Gråsiska *Carduelis flammea flammea*

Under perioden *jan.- t.o.m. mars* registrerades sammanlagt ca 5 360 ex. fördelade på drygt 20 lokaler. Överlägset största flock var de ca 2 000 ex. som 27/2 sågs på Krikongatan i Enköping (Anders Borgehed). Enligt rapportören "kokade luften av läten och siskor". Cirka 250 ex. sågs vardera vid Hosjön 24/1 (Martin Amcoff) och vid Kaby, Simtuna 8/2 (Martin Tjernberg). I övrigt pendlade antalet siskor i de inrapporterade flockarna mellan 100-200 ex.

I *april* uteblev observationer helt vad gäller flockstorlekar på 100 ex. eller mer.

Observationer under häckningstid (maj-juni): Ett ex. mot väster Klubben, Ängskär, Hållnäs 15/5 (Mats Edholm), >1 ex. på Örskär 27/5 (Mats Edholm, Brita Tibell), 1 ex. överflygande Sisshammarsviken 4/6 (Martin Tjernberg) och 1 ex. Fågelsundet 8/6 (Per Johan Ulfendahl).

Under *hösten och vintern* finns endast följande flockar med 100 ex. inrapporterade, nämligen ca 100 ex. vid Biotestsjön 4/10 (Joakim Djerf) och ca 160 sydväststräckande ex. Arholma den 17/10 (Zackarias Svensson). Så få *flammea*-siskor under höst och vinter har inte rapporterats på många år.

Brunsiska *Carduelis flammea cabaret*

Under *vintern* (jan.-feb.) noterades 28 ex. från ett 15-tal lokaler. Fåglarna sågs i enstaka exemplar (1-3 ex.).

Under *våren* (mars-maj) registrerades 16 ex. från elva lokaler. Flest fåglar, 4 ex., sågs vid Arrendevägen i Storvreta i början av mars (Håkan Andersson). På Svenska Högarna sågs minst 1 ex. stationärt i lämplig häckningsbiotop i mitten av maj (Owe Rosengren).

Under *sommaren* lyste arten med sin frånvaro så när som på de 25 ex. som rastade på Björn alldeles i slutet av sommaren (30/8) (Ulrik Lötberg, Lars Gustavsson, Mikael Malmaeus m.fl.).

Höstetid (sep.-nov.) sågs sammanlagt 433 ex. Av dessa ringmärktes 56 ex. på Svenska Högarna i skiftet sep.-okt. (Magnus Bladlund), 18 ex. på Björn i första halvan av oktober (Ulrik Lötberg, Lars Gustavsson m.fl.) och 4 ex. på Långsandsörarna 13-20/9 (Björn Lundgren m.fl.). Ett par stora flockar registrerades, nämligen ca 100 ex. på Björn i 6/10 (Joakim Djerf) och ca 200 sträckande mot SV vid samma lokal 16/10 (Ulrik Lötberg, Lars Gustavsson, Lennart Söderlund).

I *december* föreligger rapporter från tre lokaler om sammanlagt 4 ex. Årets summa på ca 506 ex. är betydligt fler än fjolårets 234 ex.

Snösiska *Carduelis hornemanni*

Under *vintern* (jan.-feb.) föreligger fynd av 47 ex. från ett 40-tal lokaler. I samtliga fall rör fynden enstaka ex. (1-3 ex.). Nämnas kan totalt 3 ex. i

Bergsbrunna-området under januari-februari (Björn Lundgren, Ingrid Stenström) och 3 ex. vid Bäcklösa, Ultuna 6/2-9/3 (Martin Tjernberg, Ulf Gärdenfors, Thomas Carlberg m.fl.).

Under *våren* observerades endast sammanlagt 5 ex. i början av mars. Observationerna rör enstaka fåglar från fyra lokaler. Nämnas kan två ad. hanar vid Kyrkviken Alsike 1/3 (Fredrik Friberg). Inga snösiskor registrerades under hösten och i december finns endast ett fynd, nämligen en hona vid Begsbrunna 25/12 (Björn Lundgren). Bortsett från vintermånaderna januari och februari blev snösiskans uppträdande minimalt under året. Endast sex registrerade ex. under mars-december är det sämsta resultatet på många år.

Bändelkorsnäbb *Loxia leucoptera*

Efterdyningarna av 2002 års rekordartade invasion (>938 ex.) märktes under inledningen av året med sammanlagt 56 registrerade ex. från 28 lokaler under jan.-maj. Drygt hälften av observationerna är gjorda vid kustnära lokaler, många av de övriga i Uppsala med omnejd. Mestadels handlar fynden om enstaka individer och små sällskap (1-3 ex., i ett fall 4 ex.). Ett undantag finns dock, nämligen 12 rastande ex. vid Örskär den 29/5 (Mats Edholm, Brita Tibell). Under resten av året gjordes endast ett fynd, 3 ex., som rastade vid Björns fyr 10/9 (Ulrik Lötberg, Lars Gustavsson, Joakim Djerf m.fl.).

Mindre korsnäbb *Loxia curvirostra*

Flockar >25 ex.: Liksom för bändelkorsnäbben märktes efterdyningarna av fjolårets invasion med ett flertal observationer under första halvan av året. Det gäller dock ej vintermånaderna jan.-feb., då endast en flock på max. 35 ex. inrapporterades från Ulleråker i Uppsala 1/1-2/2 (Karl-Gustav Sjölund m.fl.). Under mars-maj inrapporterades sammanlagt 1 370 ex. från ett 25-tal lokaler. Ett flertal av dessa fynd rör sträckande fåglar vid kustnära lokaler under mars-april, men även flockar och häckfynd inåt land finns representerade. Störst antal, 100 nordsträckande ex. noterades vid Skatudden 8/4 (Mats Edholm, Brita Tibell) och 146 nordsträckande ex. vid Rönnskärs udde 15/4 (Jan Wärnbäck).

Resten av året innebar endast en observation avseende flock >25 ex., nämligen 85 sydsträckande ex. vid Sennebyhaken 24/9 (Fredrik Bondestam). Förutom de båda invasionsåren 1990 och 2002 är årets summa den högsta som registrerats, i alla fall räknat över en 15-årsperiod.

Större korsnäbb *Loxia pytyopsittacus*

Totalsumman inrapporterade fåglar blev ca 1 633 ex., den överlägset högsta registrerade årssumman någonsin. Mestadels sågs enstaka ex. och små sällskap fördelade över i stort sett hela året, men några rejäla sträcksummor bidrog till den höga slutsumman. Nämnas kan >150 sträckande ex. mot NV vid Billudden 18/3 (Martin Amcoff), ca 150 ex. mot V vid Örskär 21/9 (Martin Tjernberg) och ca 830 ex. sträckande vid Örskärs fyr 27/9 (Svante Söderholm, Karl-Gustav Sjölund m.fl.). Den sistnämda summan torde vara en av de största, som någonsin noterats under en och samma dag i hela landet.

Årsummor för större korsnäbb under de senaste 15 åren:

1989	82	**1993**	143	**1997**	232	**2001**	400
1990	423	**1994**	551	**1998**	110	**2002**	375
1991	263	**1995**	270	**1999**	201	**2003**	1633
1992	100	**1996**	230	**2000**	553		

Rosenfink *Carpodacus erythrinus*

Under året rapporterades sammanlagt cirka 250 revir/sjungande hanar och den summan slår med råge 2002 års summa, som slutade vid cirka 140 ex. (observera att den summan även inkluderar icke sjungande/revirhävdande fåglar). Som en jämförelse kan nämnas att 1993, alltså för exakt 10 år sedan, inrapporterades >245 sjungande fåglar, en nästan identisk siffra. Antalet har därefter under 1990-talet minskat under en följd av år av okända orsaker. Som vanligt dominerar landskapets östra och nordöstra delar artens förekomst, men även längre in, t.ex. vid Tämnaren och längs Fyrisån, noterades hyggliga förekomster. Liksom under senare år har mycket få fynd gjorts i de västra delarna (V, NV och SV om Uppsala).

Under vårflyttningen gjordes några fynd av smärre flockar av sträckande/rastande fåglar i skärgården. På Tärnudden, Örskär sågs t.ex. 15 ex. 25/5 (Göran Frisk), på Fluttuskär i Gräsö skårgård rastade 10 ex. 26/5 (Owe Rosengren, Martin Amcoff) och på Örskär noterades 16 ex. 29/5 (Mats Edholm, Brita Tibell).

I augusti och september registrerades som vanligt några fynd av rastande fåglar, bl.a. sågs sex ungfåglar vid Björns fyr 10/9 (Ulrik Lötberg, Lennart Söderlund, Joakim Djerf m.fl.). Ett rätt sent höstfynd föreligger av 1 honf. ex. vid Björns fyr 6/10 (Ulrik Lötberg, Tommy Eriksson, Niklas Lindberg m.fl.).

Tallbit *Pinicola enucleator*

Förra årets höstinvasion (2002) fortsatte in på det nya året med mängder av observationer under jan.- mitten av feb., främst i inlandet. Sammanlagt registrerades i runda tal cirka 1 450 ex. och Uppsala med omnejd stod för merparten av observationerna. Framförallt Uppsala stad hyste några stora flockar, vilket får förklaras med god födotillgång (rönnbär), men även hög ornitologisk aktivitet bidrog till att lärdomsstaden med omnejd avspeglade sig flitigt i fyndbilden. Några stora flockar värda att omnämna är som mest ca 150 ex. vid Ferlinsgatan i början av jan. (Ulrik Lötberg, Lars Lundstedt m.fl.), ca 130 ex. i Svartbäcken 7/1 (Martin Amcoff), ca 55 ex. vid Bärbyhage 11/1 (Pekka Westin) och ca 55 ex. sträckande mot S vid Håmö, Läby 1/2 (Ulrik Lötberg). Efter februaris mitt försvann tallbitarna från Uppland och i mars gjordes endast två fynd, nämligen 8 ex. vid Lårstaviken 16/3 (Ulf Karlsson) och 1 ex. i Florarna 26/3 (Gillis Aronsson). Under hösten lyste arten helt med sin frånvaro och det återstår att se när nästa invasionsår infaller. Den senaste åttaårsperioden (1995-2003) har invasionerna skett med korta intervall.

Domherre *Pyrrhula pyrrhula*

Fem flockar överstigande 25 ex. har inrapporterats, trots att inte arten finns med i rapporteringsguiden. Det kan tyda på att den uppträdde ovanligt talrikt. Bl.a. kan nämnas ca 50 ex. Singö 1/3 (Ulf Swahn). Rapportören skriver att stora flockar drog runt. Under hösten rastade bl.a. 60 ex. vid Toftberget, Östervåla 20/11 (Ulrik Lötberg, Lars Gustavsson).

Tallbit *Pinicola enucleator* © *Tero Niemi*

Stenknäck *Coccothraustes coccothraustes*

Flockar eller sällskap på 10 ex. och därutöver har inrapporterats från i huvudsak Uppsala. De flesta observationerna är gjorda på våren (mars-maj), men även något höstfynd föreligger. Flest antal 25 ex. registrerades i Slottsparken, Uppsala 17/3 (Håkan Andersson).

Lappsparv *Calcarius lapponicus*
Under *vintern* (jan.-feb.) höll 3 ex. till i en oskördad spannmålsåker vid Kaby, Simtuna. Fåglarna sällskapade med uppskattningsvis 4 000 gulsparvar och var därför svårsedda, men 1-3 ex. sågs och hördes av en mängd ornitologer. Utöver detta vinterfynd gjordes ytterligare tre fynd av enstaka fåglar, nämligen 1 ex. vid Hårbykullarna, Hjälstaviken 19/1 (Gunnar Steinholz), 1 ex. överflygande vid Årsta, Uppsala 27/1 (Håkan Andersson) och 1 ex. överflygande vid Övre Föret 5/2 (Jorma Lampinen). Vinterfynden är ovanliga och förekommer långt ifrån årligen.

Under *våren* (29/3-5/5) registrerades sammanlagt 21 ex. vid ett 10-tal lokaler. De flesta fynden rörde enstaka fåglar vid kustnära lokaler, men vid Hjälstaviken sågs 4 ex. 29/3 (Fredrik Bondestam) och vid Ledskär 3 ex. 21/4 (Yngve Hareland, Keith Bennett, Tom Sandström m.fl.). Summan noterade fåglar ligger något över artens genomsnittliga numerär de senaste vårarna.

Höstetid (30/8-6/10) noterades 67 ex., de flesta från kustnära lokaler. För det mesta sågs och hördes enstaka ex. (1-4 ex.), men vid Löhammar, Harg observerades 19 rastande ex. 4/9 (Wilhelm Dietrichson) och vid Gräsbo, Östervåla 6 rastande ex. 7/9 (Ulrik Lötberg, Lars Gustavsson). Höstsumman är något lägre än de allra senaste årens och samstämmiga uppgifter från ett flertal ornitologer gör gällande att arten i ett långsiktigt perspektiv har minskat, både som rastare/genomflyttare i Uppland och som häckfågel i den svenska fjällvärlden.

Snösparv *Plectrophenax nivalis*
Under *vintern och våren* (2/1-18/4) inrapporterades sammanlagt ca 761 ex., vilket är lägre än fjolårets ca 900 ex., men betydligt fler än både år 2001 och 2000 under motsvarande period. Vid Bälinge mossar sågs ca 100 ex. 12/1 (Thomas Pless), en summa som inte noterats vintertid på många år. Av större flockar i övrigt kan nämnas 95 nordsträckande ex. vid Hjälstaviken 25/3 (Karl-Gustav Sjölund), 100 rastande ex. vid Sundbromark, Bälinge 4/4 (Bo Thyselius) och 60 rastande ex. vid Vansjön, Heby 8/4 (Kalle Källebrink).

Under *hösten och vintern* (4/10-20/12) registrerades ca 417 ex., en betydligt högre siffra än 2002 års bottennotering på 102 ex. under motsvarande tid. De flesta observationerna gjordes under artens flyttningsperiod i oktober-november vid kustnära lokaler. För det mesta observerades enstaka ex. och små flockar (1-30 ex.) men med ett undantag. På Lövstaslätten sågs nämligen ca 100 ex. 26/10 (Gunnar Ehrenroth).

Gulsparv *Emberiza citrinella*
Flockar på 500 ex. eller mer har inrapporterats från fyra lokaler. Överlägset största flocken höll till i en oskördad spannmålsåker vid Kaby under hela vintern (jan.-feb.). Cirka 4 000 individer beräknades flocken innehålla (Martin Tjernberg, Anders Eriksson, Pekka Westin m.fl.). Flocken torde vara en av de största, som någonsin registrerats i landskapet. I övrigt kan nämnas ca 800 ex. i "ogräsfält" på Lövstaslätten 4/1-9/2 (Thomas Kjelsson, Fredrik Bondestam, Urban Emanuelsson) och ca 1 000 ex. vid Librobäck i Uppsala 9/2 (Pekka Westin).

Ortolansparv *Emberiza hortulana*
Totalt rapporterades 100 revir (sjungande hanar/häckningar) 2/5-18/6 (Svein Dale, Åke Berg, Kalle Källebrink m.fl.). Detta är några färre än föregående år (112 revir), men då ska man ha i minnet att arten eftersöktes mer intensivt 2002 än under 2003. Flertalet (68 sj.) påträffades i sydvästra Uppland, i ett bälte från Dalby-Balingsta-Fittja-Hjälsta socknar i öster till socknarna Altuna-Simtuna-Sparrsätra i väster. Detta utbredningsbälte fortsätter sedan västerut till trakten av Kungsör/Köping i Västmanland och österut till Angarnområdet i Upplandsdelen av Stockholms rapportområde. Från sistnämnda delen rapporterades totalt 13 revirhållande hanar. En annan mindre koncentration (12 sj.) var märkbar i området kring Tämnaren i NV Uppland. Från Norrtälje kommun, där arten hade ett mycket starkt fäste på 1970-talet, rapporterades endast 7 sj. hanar.

I början av 1980-talet uppgick Upplandsbeståndet till åtminstone 3 000 par. I dagens läge återstår på sin höjd 10 procent av detta!
Under vårflyttningen rapporterades drygt 20 rastande eller sträckande fåglar 30/4-29/5, flertalet från kusten eller skärgården. Årets sista observation var fyra rastande fåglar vid Hjälstaviken 7/9 (Anders Helander).

Videsparv *Emberiza rustica*
Vårfynd: Ett ex. sträckande mot N Båtforsområdet 13/4 (Per Johan Ulfendahl, Weine Erlandsson, Ingrid Åkerberg), 1 hane SO Fyrishov, Uppsala 28/4 (gm Anders Arnell), 1 ad. hane S Rödhäll, Hållnäs 4/5 (Thomas Lundqvist), 1 honf. Hässelby hage, Börje 7/5 (Jocce Ekström) och 1 hona Björns fyr 29/5 (Ulrik Lötberg, Lars Gustavsson).
Under *hösten* (30/8-1/10) noterades 26 ex. från ett 15-tal lokaler. Flest observationer gjordes som vanligt nära kusten. Högsta antal, 3 ex. noterades vid Björns fyr 30/8 (Ulrik Lötberg, Lars Gustavsson, Mikael Malmaeus m.fl.), respektive 12/9 (Lennart Söderlund) samt på Örskär 6/9 (Martin Irestedt). För tredje året i rad är höstfynden få.

Dvärgsparv* *Emberiza pusilla* [3; 19; 2]
Ett ex. juv. ringmärktes på Björn 29/9 (Tommy Eriksson, Tommy Lindell, Ulrik Lötberg m.fl.). Dessutom rastade ett annat ex. vid samma lokal den 6/10 (Tommy Eriksson, Niklas Lindberg, Tommy Lindell m.fl.). I och med årets två fynd har arten noterats 24 gånger i Uppland.

Sävsparv *Emberiza schoeniclus*
Vinterfynd (jan.-feb. och dec.): Sammanlagt registrerades 14 individer från fem lokaler. Flest fåglar, 5 ex., sågs vid Biotestsjön 3/1 (Joakim Djerf).

Kurs – Tättingar på hösten

Varje höst översvämmas landet av rastande/sträckande piplärkor, lärkor, sångare och andra små tättingar. De är ofta ganska oansenliga och har det gemensamt att de ofta är svåra att artbestämma. Nu har du chansen att lära dig. Efter modell av den tidigare *Calidris*-kursen kommer vi att tillbringa många timmar detaljstuderande bildspel av snarlika arter. Vi kommer också att vara en hel del i fält. Kursledaren är ingen expert inom området men ansvarar för att sätta ihop ett kursmaterial av bilder, texter och läten som vi tillsammans studerar och lär oss av. Du behöver inte vara någon expert för att gå kursen men det är bra om du har skådat några år och känner till vad handpenneprojektion och skapulärer är.

Kursstart i slutet av augusti.
Anmälan till Jocce Ekström
E-postadress: joachim.ekstrom@comhem.se
Tel. 070-765 44 57, 018-40 00 90.
När du anmäler dig får du också gärna komma med önskemål på arter eller artgrupper du vill att vi tar upp.

Besök vår hemsida

www.uof.nu